

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Ньорбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

Ахсынны 13 к. улуус салайааччыларын планеркатын улуус баһылыга Алексей Иннокентьев салайан ыттта.

Олобу-дьаһабы хаачыйытыга улуус баһылыгы солбуйааччыта Алексей Андреев улууска балаһыанна бигэ туруктаабын, канализация турбата тонуутугар у.д.а. кыһалбалаах боппуруостарынан сигналлар кирирэллэрин, бу күн 11 ч. бөбү дьаһайытыга сыһыаннаах сүбэ мунньах ытылларын, региональной операторы быһаарга ОДЪКХ министриэстибэтэ биллэрбит куонкуруна ахсынны 16 к. түмүктэнэрин биллэрдэ.

Респотребнадзор Ньурбатаабы территорияльной отделын салайааччыта Андрей Федоров уонна улуустаабы киин балыһа кылаабынай бырааһа Наталья Павлова эпидемиологическай балаһыанна билиһиннэрдилэр. Ахсынны 13 к. туругунан 95 киһи хамсык дьаһынан ыалдар, Ньурбага 88 киһи, ол иһигэр стационарга - 19, тастан - 69 киһи (22-тэ оҕолор) эмтэнэр, Дьокуускайга эмтэнээччи ахсаана - 7 киһи.

Андрей Федоров коронавирускай инфекцияны утары вакцинация тэтимэ бытаарытын, 60-тан аҕа саастаахтарга быһыы биэрбитин күүһүрдэр наадатын бэлиэтээтэ. Кириити утары оскуолаларга быһыы бэриллиитэ - 80-тан тахса %, оҕо үһү-ааннарыгар - 90%, тырааныспар үлэһиттэрин, вахтовиктар, судаарыстыбаннай уонна муниципальнай сулууспалаахтарга көрдөрүү намыһах.

Наталья Павлова эппитинэн, хамсык дьаһыны утары быһыы бастакы компонентин улахан дьон 63%-на ылла, оттон вакцинация толору куурунун 56,5% ааста. Улууска вакцина саппааһа баар, өссө эбии 600 доза "Спутник-Лайт" кэллэ. КамАЗ базатыгар передвижной медоборудование-лаах массыына кэлиэхтээх, манна сыһыаннаах министриэстибэ бирикээһэ тахсыахтаах.

Үөдэйтэн ураты бары нэһиликтэргэ медиктэр бааллар, Үөдэйтэ биэлсэр оҕотун көрөн олоһор, оһон медик Хангаластан кэлэн көрөр. Хатыыга фельдшерскэй пуун дьийэт тутулла турар, тохсунньуга үлэбэ кириэхтээх. Улуустаабы киин балыһага үлэһии травматолог кэлэрэ күүтүллэр.

РФ ИДМ Ньурба оройуоннаабы отделын нач. солбуйааччыта Николай Рожин ааспыт нэдиэлэбэ 60 биллэри-сайабы-лыанна кирибитин, 9 бурый оноруута регистрацияламмытын, ол иһигэр 3 түөкүүннээһин түбэлтэтэ тахсыбытын иһитиннэрдэ. Өнгөлдө 3 олохтооҕо массыына атыытын туһунан түөкүттэр албыннарыгар кириэн биэрэн, харчыларын ытан кэбиспиттэр. Дьон манник түгэннэргэ сэрэхтээх буолуохтарын, кимэ-туга биллибэт дьон ытар саарбах биллэриилэргэ кириэн биэрэ суохтарын наада. Нэдиэлэ устата 81 бородуокул толоруллубут, ол иһигэр 3 - мааска эрссимин кэһии, 3 - итирик туруктаах уруулга олоһуу, 2 - правата суох уруулга олоһуу иһин. 4 массыына ыстарааптыыр стоянкага туруоруллубут.

СӨ Ньурба оройуоннаабы 26 №-дээх ОГПС салайааччытын солбуйааччыта Владимир Иванов нэдиэлэ устата баһаарынай сулууспа үлэһиттэрэ 8-та тахса сылдыбыттарын, ол иһигэр 3-тэ дьарык ытыллыбытын, Энергетик кыбаартал дьийэтигэр обогриватель самыккаанньалаабытыгар иһитиннэри кирибитин эттэ. Владимир Иванов КЧС мунньабын ытарга, муниципальнай тэриллиилэргэ баһаары утары көнүл өтүүнөн тэриллибит хамаандалар төһө бэлэмнээхтэрин бэрэбиэркэлииргэ уонна баһаары утары биздэмистибэлэр икки ардыларынаабы хамыһыһыны тэрийэргэ этии киллэрдэ.

ОДЪКХ ГУП Ньурбатаабы филиалын салайааччыта А.С.Тихонов нэдиэлэ устата уу тонуутугар, уот архасытыгар у.д.а. 86 ыгырык кирибитин, итиэннэ үлэ штатнай эрссиминэн барарын иһитиннэрдэ.

- Олохтоох салайыныы -

Планерка сонуннара

"Арыылаах" ХЭТ салайааччыта А.Н.Тихонов Киров чоһун таһа сылдыбалларын, чоһ хаачыстыбата мөлтөбүн, сөптөөх сылааһы биэрбэтин эттэ.

Социальной көмүскэл управлениетын салайааччыта Ирина Находкина эппитинэн, үлэ штатнай эрссиминэн барар. Нэдиэлэ-тээби хамыһыһыалар мунньахтара ытыл-ла турар. Тус көмөлтө хаһаайыстыбатын тэринэргэ 6 соһконтракт түһэрсиллэннэ, харчыта ытыллына. Туһааннаах хамыһыһа мунньаҕар ДИПИ-гэ киллэри боппуруо-һа көрүлүннэ, 2 киһини киллэргэ быһа-рыы ытыллына. Ньурба улууна Дьокуускай кытта инбэлииккэ таһаары процесын судургуттарга пилотнай бырайыакка кил-лэрилиннэ.

Улуустар икки ардыларынаабы дьийэ кэр-гэннэ уонна оҕоҕо көмө кэлим киһини салайааччыта Марианна Алексеева стационарга олох ыарахан быһыытыгар-майгытыгар тү-бэспит 8 оҕо баарын, бэнидизинниккэ ин-бэлиит оҕолор быйылгы бүтэһик реабили-тация кууруһугар кирирэллэрин, оҕолор тастан сылдыахтарын иһитиннэрдэ.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев хамсык дьаһынан ыалдыбыт киһи балы-һаттан таһан баран харыстаммака өлбүт түбэлтэтэ баарын эттэ. Ньурбатаабы улуус-тар икки ардыларынаабы дьийэ кэргэннэ уонна оҕоҕо көмө кэлим киһини базатыгар коронавирускай инфекциянан ыалды сылдыбыт дьону реабилитациялыырга эр-дэ кэпэтии барытын санатта, СӨ Быра-бытталыстыбатын Бэрэссэдээтэлэ Ольга Балабкинаны, СӨ Доруобуйа харыстабы-лын министриэстибэтин, СӨ Үлэбэ уонна социальнай сайдыыга министриэстибэ-тин кытта бу боппуруоһу олоххо киллэ-рэгэ үлэлэһэригэр улуус баһылыгы сол-буйааччыта Анна Улароваҕа соруудахтаата.

Улуустаабы ветуправление салайааччы-та Матрена Иванова иһитиннэрбитинэн, сыллаабы үлэ былааннаахтык ытыллан түмүктэнэн эрэр, үлэлэрин отчотун саҕа-лаан эррэлэр, ахсынны 20 к. диэри бүтэ-рэн ытыллыахтаахтар.

Планеркага Ньурба к. ыттар олус эл-бээбиттэрэ, дьонго кутталы үөскэтэллэрэ этилиннэ. Улуус баһылыга Алексей Инно-кентьев ыт уонна бөх боппуруостарыгар дьонтон элбэх үңсүү кириэрин, бу кыһал-балар социальнай күүрүүнү үөскэтэллэрин ыйан туран, бары тустаах тэрилтэлэр, ол иһигэр федеральной уонна өрөспүүбүлүкэ тэрилтэлэрэ эмиэ тэннэ күүскэ үлэлэһ-лэригэр соруудахтаата. Мээһнэ бөбү, пому-ойаны хаһа сылдыар сыгылыгы хаһаайы-тара эмиэ көрүөхтээхтэр, манна улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департамена сыгы-лаах дьону кытта үлэлэһиэхтээх. Улуустан СЭГХ-ҕа балаһыанньата уустугун учот-таан 2,5 мөл. солк. бэриллибит, куонкурус түмүктэннэбинэ инникитин улуус бэйэтэ региональной оператор буолан, бөбү дьаһа-йыы үлэтин бэйэтигэр ылыахтаах.

Куорат баһылыгы солбуйааччыта Ма-рия Куличкина чиптэммит 500 кэринэ ыт баарын иһитиннэрдэ. **Судаарыстыбаннай экологическай надзор кэмистиэтин салайаач-чыта Герасим Парников** борокурутуураны кытта үлэ барарын, Бүлүү улуустарыгар уонна Ленскэйгэ бөбү дьаһайыга регио-нальной оператор - Мирнэйдэбэ ОДЪКХ тэрилтэтэ үлэтин толорботун иһин 2-тэ ыстарааптаммытын, ону анараангылар СӨ Үрдүкү суутугар аһымыттарын, суут-таһыы салҕанарын, суукка кинилэри биир-дэ кыайыттарын, ыстараабы төлөтүөх-тээхтэрин эттэ.

Улуустаабы үөрэх управлениетын салайааччыта Алевтина Аргунова ОРВИ-нан

ыалдыбы элбэһинэн сибээстээн сорох ос-куола кылаастарын үөрэнээччилэрэ дьийэт-тэн үөрэнэллэрин иһитиннэрдэ. Ааспыт нэдиэлэбэ Хорула орто оскуолатын начаа-лынай кылаастарын куорпуһун саҕа таас дьийэтэ үлэбэ кирирдэ (бэдэрээтчит - "Мас-строй" ХЭТ, гендириэктэр В.А.Торохов), Малдыаҕар оскуолатын 100 сылыгар аһа-мыт үбүлүөйдээх тэрээһиннэр ытыллы-нылар. Бу тэрээһиннэргэ СӨ үөрэбирии уонна наука министриин солбуйааччыта Владимир Тихонов кэлэн кытына. Кини матырыйаалынай-тэхиниичэскэй базаны көрөн, улууска үөрэбирии эйгэтигэр ураты болҕомто ууруллан муниципальнай бүд-дүөттэн үгүүрү үп көрүллэрин бэлиэтээ-бит.

РФ Үөрэбин министриэстибэттэтэн 2022 с. хапытаалынай өрөмүөнгө феде-ральнай үбүлээһингэ улууспут 3 оскуола-та: Ньурба 1 №-дээх оскуолаты (73 мөл. солк.), 2 №-дээх оскуолаты (26,7 мөл. солк.), Киров оскуолаты (эмиэ 26 мөл. солк.) кирибиттэрин, барыта холбоон 126,5 мөл. солк. көрүллэрин туһунан эттэ. Эһиил 145 сылын бэлиэтиир Ньурба к. 1 №-дээх оскуолатыгар бэртээхэй бэлэх буолла.

Айсен Николаев эппитинэн, Саха си-ригэр үөрэх тэрилтэлэрин хапытаалынай өрөмүөнгүр 2,8 млрд. солк. кэллэ. Кэлэр сыл олунньу ыйыгар куонкурус ытыл-лыахтаах, үлэ балаһан ыйын 1 к. диэри тү-мүктэниэхтээх. Бу улуустаабы тутуу-ивес-тиционнай управлениены (сал. М.С.Семе-нов) кытта биир ситимнээх уонна көдүүс-тээх үлэ түмүгэр ситиһилиннэ. 2022 с. Ан-тоновка орто оскуолатын спорт саалатын өрөмүөнгүр "Хас биридии оҕо ситиһиитэ" бырайыагынан федеральной бүддүөттэн үп көрүллүөбэ.

Үп управлениетын салайааччытын сол-буйааччыта Евдокия Филиппова тус сыал-лаах үп уонна улуус бэйэ дохуоттарын үбэ хаала сытарын, сыл бүтүөр диэри туһаҕа та-һаарыллыахтаабын, кэлэр сыллаабы уонна 2022-2024 сс. улуус бүддүөттүн бырайыа-гынын аһаҕас истиилэрэ ытыллыахтарын, бу нэдиэлэбэ улуус Сүбэтин бүддүөккэ ха-мыһыһыатын мунньаҕа буолуохтаабын туһунан иһитиннэрдэ.

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департаментин нач. солбуйааччыта Сергей Захаров үүт соротуопкатын былаана 95% туолан иһэрин эттэ. Оттоох нэһиликтэр-тэн отторо тийбэт нэһиликтэргэ оту та-һыы үлэтэ барар. Бэтинсэбэ бөрөнү бул-тааһынга куонкурус бүттэ, 14 сайаапка кирибит.

Ньурба к. баһылыгы солбуйааччыта Мария Куличкина Ньуккан сыбаалката куоракка бэриллэринэн сибээстээн, Ньур-ба к. генбылааныгар уларытылары киллэ-ри боппуруостарынан Новосибирскайтан "Корпус" ХЭТ бэрэстэбиитэллэрэ кэлэн үлэлэбиттэрин, аны сайын эмиэ кэлих-тээхтэрин иһитиннэрдэ. Соторуутаабыта Олорор дьийэлэри тутуу департаментын бэ-ррэтэбиитэлэ кэлэ сырытта, "Саахалланар туруктаах уонна хаарбах дьийэлэртэн көһө-рүү" тосхолунан Комсомольскай уул. тутул-ла турар 49 кыбартыырылаах дьийэтин 49 ки-һиэхэ биэрэргэ барыллан дуоҕабар бэлэм-нэниллэр. Кузаков уул. 24 кыбартыырылаах дьийэ үлэтэ бүтүө ыраах.

Мария Куличкина ыттаах дьон ыттар-ын син-биир баайбакка босхо ытталла-рын, ыттарга приют тутулуннабына эрэ боппуруос быһаарыллыабын эттэ. "Крис-талл" ХЭТ балаһыанньата ыараан кэлэр сыл тохсунньу ыйыттан кирдээх ууну та-һыны тохотторун туһунан биллэрбит. Бө-бү-саҕы таһыы эмиэ улаханник уустугурда. 3 мусоровозтан 2-тэ букатын алдыаммыт, 1 эрэ үлэһии сылдыар.

В.А.Петрова төрөөбүтэ 85 сылыгар

анаан, "Кинилэр ааттарын өйдүүбүт" нэһи-лиэктэр икки ардыларынаабы эстафета түмүктүүр түһүмэххэ кирирдэ, субуотага Дьийкимдэтэн Ньурба куоракка туттары-лынна. Аныгы нэдиэлэбэ эстафетаны К.Д. Уткин аатынан Норуоттар доһордоһуула-рын түмэлигэр туттарыы былааннаһар.

Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семен Корякин иһитиннэрбитинэн, нэһилиэк 1530 олохтооҕо хамсык дьаһыны утары бы-һыыны ылбыт (78%), ол иһигэр 60-тан аҕа саастаах дьон - 75%. Нэһилиэк баанньыгы иһинэн үлэлиир социальнай парикмахер-скай 65-тан аҕа саастаах вакциналаммыт дьону баттахтарын чэпчэтиилээх сыанаҕа кырыһар, инбэлииттэри уонна элбэх оҕо-лоох ийэлэри вакцинацияларын ирдээн туран босхо. Лэппириэн микрооройуон-гар уот тардыллан бүтэн эрэр. Нэһилиэккэ мусоровоз ыла барыахтаахтар, ахсынны 25 к. Екатеринбургтан Алын Бэстээххэ тимири суолунан аһалан биэрэбит диэн биллэр-биттэр. Нэһилиэк дьаһалтата РФ "1000 тиэргэни тупсаран оноруу" бырайыагар кыттарга бары ирдэниллэр докумуоннарын ытан олоһор.

Улуустаабы физическай культуура уонна спорт управлениетын салайааччыта Роберт Алексеев ахсынны 22 к. норуоттар икки ардыларынаабы кылаастаах спорт маастара, Европа 4 төгүллээх призера, аан дойду Кубогун уонна элбэх норуоттар ик-ки ардыларынаабы турнирдар кыайыы-лаахтара Владислав Андреевы улахан спор-тан атаарыы буоларын, Мархаба тутулуубут саҕа тустуу саалатыгар кини аата ингэри-лэрин, улахан дьонго 2 ыйааһынга өрөс-пүүбүлүкэ таһымнаах күрэхтэһии ытыл-ларын иһитиннэрдэ. Билигин Владислав Андреев Беларусь Өрөспүүбүлүкэтин юни-орскай хамаандатын кылаабынай тренери-нэн ананан үлэлиир. Тэрээһингэ кини-ни кытта Беларусь Өрөспүүбүлүкэтин спордун салайааччылары кэлиэхтээхтэр.

Улуус баһылыгы социальнай боппуруос-тарга солбуйааччыта Анна Уларова ахсын-ны 23 к. улуус бастын үөрэнээччилэригэр улуус баһылыгын Елкатын уонна улуус баһылыга Анал этиитин көрсө, Ньурба к. Ст. Васильев болуоссатыгар улуус Саҕа дьыйлаабы елкатын уота холбонуохтаабын эттэ.

Алексей Иннокентьев планерканы тү-мүктүүр этиитигэр ахсынны 15 к. Дьо-куускайга биир дойдулаахтарбыт, уһулч-чулаах судаарыстыбаннай-бэлитичэскэй дьийэтэл С.В.Васильев төрөөбүтэ 125 сы-лыгар уонна бэлитичэскэй-уопсасты-баннай дьийэтэл В.А.Петрова төрөөбүтэ 85 сылыгар аһаҕас үбүлүөйдээх тэрээһин-нэр саһаланалларын иһитиннэрдэ. Хамсык дьаһыны кэмийгэр кинилэргэ тус-туспа тэ-рээһиннэри ытар кыах суоһунан сибээс-тээн, холбуу тутан ытыллылар.

Ахсынны 21 к. СӨ Бырабытталысты-батын Бэрэссэдээтэлэ Андрей Тарасенко Ньурбага кэлэрэ күүтүллэр. Бу күн Ньурба к. 49 кыбартыырылаах дьийэ үлэбэ кирир-бэ.

Алексей Иннокентьев 2027 с. Ньурбага СӨ норуоттарын IX Спортивной оонһуу-лара ытыллылар улуус социальнай-экэ-нэ-мичэскэй сайдыытыгар улахан көмөлөөх буолуобун, ол инниттэн салайааччылар, улуус олохтоохторо уонна тэрилтэлэрэ ба-ры санааларын ууран туран үлэлиллэрэ наадатын бэлиэтээтэ. СӨ Ил Дарханын ыйааҕа тахсыахтаах. Эһиил стадион тутуута саһаланыахтаах, ханнык эбийэктэри фе-деральной, өрөспүүбүлүкэ үбүлээһинигэр киллэрэргэ сүбэлэһии барыахтаах.

"Туруулаһан туруорсан туран ылбыт улахан күрэхтэһиибитин үрдүк таһымга тэрийэн ытыллыахтаахпыт, бары итиннэ аналаах эбийэктэри тутан үлэбэ киллэ-рэгэ кураанах тылынан буолбакка, дьин дьыйаланан бэйэбитин көрдөрүөхтээхпит" диэн, улуус баһылыга Алексей Инноке-нтьев планеркатын түмүктээтэ.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– В.А.Петрова төрөөбүтэ 85 сыла –

Варвара Андреевна ПЕТРОВА Саха Өрөспүүбүлүкэтин, Муома, Абый, Горнай, Ньурба улуустарын, Ньурба нэһиликтэрин Бочуоттаах олохтооҕо, СӨ норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, СӨ Верховнай Сэбиэтин үс төгүллээх, Ил Түмэн депутата, икки "Бочуот Знага" уонна Дордохуу уордьаннараах, "Үлэбэ килбиэнин иһин", "В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын бэлиэтээн. Үлэбэ килбиэнин иһин" мэтээллэрдээх, СӨ норуотун үөрэҕириитин, доруобуйатын харыстабылын уонна авиация туйгуна. Кини ити үрдүк наһарааларын чахчы айылҕаттан бэриллибит толкуйунан, килбиэннээх үлэтинэн ситиһэн ылбыта. Олорун устата 40-тан тахса сыл араас таһымнаах салайар үлэбэ өрөспүүбүлүкэ түөрт оройунагар орус таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Варвара Андреевна Петрова үөһэттэн айыллан салайарга ананан кэлбит киһи. Кини дыһайар, салайар дьобура 6-7 сааһыгар номнуо биллэр эбит, бырааттарын үөрэтэн ооньуура, чөнгөчөк үрдүгэр тахсан туран араатардаан күнү барыыра. Оскуолаха кириэ да илигинэ көмүлүк өлөх иннинэ сытан чоһунан суруксуттаабыта буолар эбит. Оскуолаба кии-

рээт олус үчүгэй учууталга түбэһэн, түргэн бабайытык ааҕар-суруйар буолбута.

Кыра эрдэбиттэн дуоспуруннаах буолан оскуола саҕаттан мэлдьи инники күөнгө сылдыар лидер буолан тахсыбыта. Алтыс кылааска хомсомуолга киирэн, оскуола комсомольскай тэрилтэтин эскиритээрэ буолбута. Дьэ итинтэн саҕаламмыта салайар үлэ бастакы олуга.

Варвара Андреевна 22 сааһыттан "Карл Маркс" босхоломмут комсомольскай тэрилтэтин эскиритээринэн ананан үлэлиэбиттэн, 40-ан тахса сыл тохтоло суох салайар үлэбэ, Саха сирин араас муннуктарыгар үрдүк таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Үлэтигэр үрдүк ситиһиилэри дабайарыгар элбэхтик үөрэммитэ сүрүн олук буолбута. Ол курдук Бүлүүтээҕи Н.Г. Чернышевскай аатынан Бүлүүтээҕи педагогическай училищаны бүтэрбитэ. Ол кэнниттэн Новосибирскайга Үрдүкү партиянай оскуоланы бүтэрэн дьингээх салайааччы быһыытынан иитиллэн тахсыбыта. Кэлин тыа хаһаайыстыбатын техникумун уонна салгыы СГУ-гар үөрээн учуонай-зоотехник идэтин ылбыта.

Кини ханна да үлэлээбитин иһин булгуруйбат кытаанах са-

Айылҕаттан айдарыылаах салайааччы

нааны ылан, туруоруммут сыалын ситиһэн баран тэйэр салайааччы буола үүммүтэ.

Варвара Андреевна үлэтир сиригэр бастаан үлэһит олоһор, үлэтир усулуобуйатын билсэрэ. Туох ыарахан баар буоллабына, хайаан да ону туоратара. Үлэһиккэ сөптөөх усулуобуйа тэрийбэккэ сылдьан, хайдах таһаарылаах үлэни ирдээри ынабыт дьээн ыйытааччы. Дьон олоһор дьэ-лэрин элбэхтик туттарбыта, ордук элбэх тутууну тыйыс тымныы айылҕалаах дойдуларга Муомаба, Абыйга, Горнайга ыттарбыта.

Суол - олох хорук тымыра дьээн мээһэбэ эппэттэр, суол баар буоллабына, таһаар кэлэр, тутуу барар. Варвара Андреевна үлэ-тирин устата төһөлөөх уһун суоллары онорторбутун ааҕан сиппэккин, хайдахтаах да ыарахан, ыраах суоллаах-истээх сирдэргэ тутуу матырыйаалын булан-талан, тийгэтэрэн-тастаран суоллары онортороро.

Ньурба улууһугар үлэтир кэмигэр өрөспүүбүлүкэ бастакы Президент Михаил Ефимович Николаевы кытта элбэхтик кэпсэтиини ытан, биер тылы булан федеральнай суол тутуутун саҕалаабыта. Ньурбаба аан бастакы таас тутуулары саҕалаабыт эмээ Варвара Андреевна Петрова буолар. Ол курдук Ньурба 1 №-дээх оскуолатын тутуутун 90-с сылларга - олус ыарахан кырыымчык, харчы олох суох кэмигэр саҕалаабыта. Оно "Сир" баан генеральнай дириэктэрэ Николаев Анатолий Семенович тылыгар киллэрэн, икки өттүгүн сөбүлэһэн векселинэн туттарбыта. Ол харчыны тутуу үлэбэ киирбитин кэһэ төлөһөн бүһүттэрэ.

Дьэ итинтэн Ньурбаба таас оскуолалар тутуулары саҕаламмыта. Маалыкай, Марха, Антоновка орто оскуолалара, Өнгөлдөбө оскуола-сад үчүгэй хаачыстыбалаахтык тутуллан үлэбэ киирбиттэрэ.

Варвара Андреевна элбэх биллээх, практической уопуттаах бөдөҥ салайааччы быһыытынан бүтүн өрөспүүбүлүкэбэ кизинник биллибитэ. Дьонно-сэргэбэ улахан аптарытыаттаах салайааччы этэ. Бэйэтин мындыр толкуйунан, кытаанах майгытынан, тулуурдаах сыһыанынан Саха Правительствотын, улахан тэрилтэ салайааччыларын кытары ингэн-толлон турбакка, сөптөөх быһаарыны ылынара. Чахчы туолар былааны ылсан, онтун тийгэбэр тиэрден, булгуччу олоххо киллэрэрэ.

Кини салайар ньымата ураты суоллаах-иистээх, хаһаайыстыбаньык быһыытынан улаханньык сыаналанара, хайдахтаах да ыарахан кэмнэргэ харчыны булан, сааһан аттаран үлэрэр дьобурдааба.

Ньурба улууһугар алмаас көс-түбүтүн кэһэ улуус баһылыга элбэхтик толкуйдаан бу промьышленность сайдытыттан оройуонугар инникитин кэскиллээх дьыаланы мындыр өйүнэн тобулан таһаарбыта. Бу ыллыктаах дьыаланы бастакы Президент М.Е.Николаевтыгар икки өттүгүн сөбүлэһэн, биер тылы булбуттара.

1996-98 сылларга алмаастаах түөлбөбө вахтовай бөһүөлөк тутууларыгар уонна Накыын фабрикага үлэбэ киирээригэр, АЛРОСА салайааччыларыгар булгуччулаахтык тылын ылынараран тутууга элбэх Ньурба дьонноро үлэ-лиилэрин ситиспитэ.

Ньурба улууһа алмаастан киирэр үптэн 10 % акцияны, 2 % тутууттан киирэр үбү, ону таһынан дивидент суотугар эмээ ботуччу үбү ыларын уонна ити харчы улууска күн бүгүнгө диэри туһалы туарарыгар Варвара Андреевна быһаччы өңөлөөх. Ити улахан суолталаах, инникигэ кэскиллээх харды Ньурба улууһун экономикай сайдытыгар төһүү күүһүнэ буолар.

Варвара Андреевна дьингээх сахалы тыыннаах, эт мэйиитинэн толкуйдуур, муударай салайааччы буоларын дакаастаабыта.

Варвара Андреевна айылҕаттан кытаанах майгытынан кимтэн даһаны, туохтан даһаны толлубат, санаабытын аһаҕастык көнөтүнэн этэр, дьонно чииһинэйинэн сылдыар ураты дьобурдааба, албыны-көлдүнү биллээх ирдээбиллээх салайааччы. Төрөөбүт улууһугар баһылыктаан олоһон сыһыналы биллээхкэ элбэхтик айаныыра, үлэһит дьоннуун көрсөрө, истинник кэпсэтэрэ.

Дьингээх үлэһит киһини өрө тутара, улууска олоһор үбүлүөйдээх дьону мэлдьи бэйэтэ тахсан эбэрдэлиирэ. Ол кини үлэһит киһиэхэ суолта биэрэрин, ытыктырын туоһута этэ. Сахалы ити үттээх чэйдээх, лэппиэскэлээх, күөрчэхтээх остуол тула олоһон чэйдии-чэйдии кэпсэтэрин сөбүлүүрө. Итинник истин кэпсэтигэ кини бэйэтин олоһун, дьону салайар саҕабылын туһунан үгүһү кэпсиирэ. Кини ити тылларынан саҕа үлэтир салайааччылары элбэххэ үөрэтэрэ.

Үтүөкэннээх салайааччы, дьобуннаах киһи Варвара Андреевна Петрова 85 сыллаах үбүлүөйүн көрсө кини аатын үйэтитэр, кэлэр көлүөнэбэ үлэлээбит уопутун тириэрдэр биһиги, кинини кытта үлэлээбит дьон, ытык иэспит.

**АНИСИМОВА З.В.,
В.А. Петрова аатынан
музей сэбиэдиссэйэ,
Ньурба улууһун
муньаһын депутата,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин
Бочуоттаах бэтэрээнэ,
Ньурба улууһун уонна
Хаҥалас нэһилигин
Бочуоттаах олохтооҕо,
муниципальнай сулууспа туйгуна,
муниципальнай сулууспа
бэтэрээнэ.**

Өйдүүбүт албан ааккын

Ахсынны 15 күнүгэр биер дойдулаахпыт СӨ биллиилээх государственнай, общественной-политической деятелэ, Сө бочуоттаах олохтооҕо, оройуон историктары салайар үлэбэ үрдүк таһаарылаахтык үлэлээн ааспыт чабылхай салайааччы Варвара Андреевна Петрова төрөөбүтэ 85 сылын туола.

Өрөспүүбүлүкэ салалтатыттан саҕалаан 2021 сыл устата оройуон общественнона, төрөөбүт Үөдэйин, үлэһит буолбут Хаҥалаһын нэһиликтэрэ, В.А.Петрова аатынан кыраайы үөрэтэр түмэл сыл устата элбэх тэрээһиннэри бытан кэллилэр.

В.А. Петрова төрөөбүтэ 85 сылыгар анамьыт "Мы помним их имена" диэн Ньурба оройуонун нэһиликтэрин икки ардыгар ытыллар эстафета оройуон бары нэһиликтэрэ, Ньурба куорат кыттыны ылан араас хабааннаах тэрээһиннэри ыттылар. Биер историческай, сырдык умнуллубат өйдөбүлү хаалларбыт түгүннэринэн улуус баһылыга А.М. Иннокентьев салайааччылаах, К.Д.Уткин аатынан норуоттар доһордохуулары түмэл дириэктэрэ А.А.Туманова, Үөдэй нэһилигин баһылыга М.П.Николаева, Хаҥалас оскуолатын дириэктэрэ Л.Н.Васильев у.д.а. састааптаах делегация Варвара Андреевна үлэлээн ааспыт Муома, Абый улуустарыгар сылдыһылар буолар.

Биһиги нэһилиэкпитигэр күлүн тутар ыйга Мэҥэдьэк нэһилиэгэ кэлэн эстафетаны туттаран ахты кииһэтэ ытыллыбыта. Алтынны ыйга СӨ норуодунан сурыйааччыта Наталия Михалева-

Сайа Саха НКИХ режиссера Нина Саввична Корниловалыын В.А.Петрова аатынан кыраайы үөрэтэр З.В.Анисимова салайааччылаах түмэлгэ кэлэн "Хотун ийэ баһылык" документальнай киинэ устуутугар үлэлээн барбыттара.

Сэтинни ыйга оройуоннаабы үөрэх салаата, Н.И.Кочнев аатынан Хаҥалас орто оскуолатын, түмэл тэрийиилэринэн куйаар ситимин нөҥүө Zoom платформаба В.А.Петрова олоһор, үлэтигэр анамьыт өрөспүүбүлүкэтээҕи научнай-практической конференция ытыллыбыта. 4-с "Ее имя присвоено" секцияба олохтоох оскуола 10-с кылааһын үөрэнээччитэ Виолетта Иванова (сал. Третьякова А.А.) бастакы миэстэ-

ни ылбыта.

Ахсынны ыйга Н.Г.Чернышевскай аатынан Бүлүүтээҕи педагогическай студенттарын делегацията кэлэн ыалдьыттан В.А.Петрова аатынан кыраайы үөрэтэр түмэли билсэн астынан бардылар. Сыл устата нэһилиэккэ олохтоох оскуолаба кылаас чаастара, түмэл, бибилиэтигэ ыттар уруоктара, быыстапкалар, кыраайы үөрэтэр түмэлгэ көрсүһүүлэр тиһигин быспакка ытылыннылар.

Ахсынны 14 күнүгэр СӨ муниципальнай сулууспа туйгуна, кыраайы үөрэтээччи Васильева Александра Петровна бэлэмнээбит "Норуотум көтөр кынатым, үлэм үнэр таңарам" диэн кинигэ Ньурба оройуона МО үбүлээни-

нинэн күн сирин көрдө. Кинигэ "Сайдам" кинигэ кыһатыгар 300 ахсаанынан табыста.

Саха норуотун, Ньурба сирин хорсун-хоодуот, ньургун дыахтара Варвара Андреевна Петрова олоһор олоһор, охсуспут охсуһуута, айымньылаах үлэтэ төрөөбүт норуотугар, Ньурбатын дьонугар-сэргэтигэр мэлдьи махталынан ахтылла, үлэннэн уруйдаммьыт албан аата ааттана туруоҕа диэн туран, Варвара Андреевна бэйэтэ эппит кэскиллээх тылларынан түмүктүөхпүн баһарабын:

- "Мөлтөөн-ахсаан биэрбэккэ, биер сүбэни тобулан, биер суолу тутуһан олоһордохпутуна, таһаарылаахтык үлэлээтэхпитинэ-хамсаахтаһытына ситиһини, инникигэ хорсун харды онһулла туруоҕа" - диэн.

Оннук да буола турдун.

– Олохтоох көбүлээһиннэри өйөөһүн –

Сүлэ бырагыраама өйөбүлүнэн

Бу куонкуруу аастахпытна, нэһилиэкпитигэр биер суолталаах боппуроспут быһаарыллыа этэ диэн эрэнэбит.

**НИКОЛАЕВА
Маргарита Михайловна,
бибилиэтиэкэр.**

**Мария НИКОЛАЕВА,
бибилиэтиэкэр.**

Олохтоох көбүлээһиннэри өйүүр бырагыраама (ППМИ) Саха сирин нэһиликтэрин социальнай-экономическай сайдыларыгар тирэх күөс буолан элбэх көмөнү оҕордо.

Сүлэ нэһилиэгэ бу бырагыраама чэрчитинэн кэккэ сылларга улахан үлэлэри оҕордо. Ол курдук:

- 5 биэрэстэ уһуннаах оттуур ходуһа күрүөтэ тутуллубута.

- 250 п.м. Иван Алексеев уулуссатын өрөмүөннээбиппит.

2020 сылга уу баһар массыына кыһалҕалаах буоламьыт, автодозов техникатын туруорсун, хомойох иһин куонкуруу аастахпыт.

Кэлэр 2022 сылга ППМИ бырагырааматынан бүтүн нэһилиэк туруорсан саҕа микрооройун уулуссатын өрөмүөннүүргэ быһаары ылынныбыт.

– 125-летие Степана Васильева –

О Степане Васильеве — «противнике» автономии, отстаившем Алдан

Во время гражданской войны в Якутии. Степана Васильева — первого нашего деятеля, занимавшего высокие посты в руководстве Советского Союза — многие до сих пор воспринимают как противника якутской автономии. Почему это не так и откуда пошло это ошибочное мнение, рассказывает директор Нюрбинского музея Дружбы народов имени К.Д. Уткина Анна Андреевна Туманова.

«За» и «против»

— Максим Аммосов, Платон Слепцов-Ойунский, Степан Аржаков, Исидор Барахов, Степан Васильев — эти пять имён неразрывно связаны в нашем сознании, так же, как неразрывно были связаны между собой эти люди — с самой юности. Светла их вместе Якутская учительская семинария. Вместе они были и в подпольном кружке «Юный социал-демократ» под руководством Емельяна Ярославского. Вместе прошли революцию и Гражданскую войну.

Поэтому нет ничего удивительного в том, что Аммосов именно Степана Васильева направил на самые трудные участки. И когда шли дебаты вокруг принятия автономии — тогда по каждому вопросу было принято проводить дискуссии «за» и «против» — Максим Кирович поручил Степану Васильевичу подготовить доклад об её отрицательных аспектах. Где их, спрашивается, не бывает? А принимая решение, от которого зависела судьба народов Якутии, тем более необходимо было взвесить всё. Васильев этот доклад подготовил, выступил... и на долгие десятилетия оказался «противником автономии».

По уездам и улусам

Изучая биографию Степана Васильева, поражаешься тому, сколько она вместила. Он ведь оставил значительный след не только в истории Якутии. Как организатор золотодобывающей промышленности и тяжёлой индустрии Степан Васильевич внёс немалый вклад в обороноспособность страны, и только его арест в 1939-м и смерть в лагере четыре года спустя привели к тому, что все его заслуги десятилетиями замалчивались. Впрочем, в Иркутской области признавали и признают его заслуги в организации там комсомола: участвуя в установлении Советской власти в Якутии, при Колчаке Степан Васильев был арестован и выслан в Иркутскую губернскую тюрьму, и, как говорится, нет худа без добра.

А опыт, полученный там, помог ему организовать комсомол здесь. На второй день после его возвращения прошло общегородское собрание, где был обсуждён и принят единый Всероссийский устав РКСМ и избрано районное оргбюро, а Васильева назначили ответственным от партийной организации за работу в комсомоле. Среди встречающихся прибытие первого самолёта в Якутию.

Якутск, Зелёный луг, 1925 г.

Тут надо понимать, что за обстановка тогда была: в сущности, борьба за власть, за умы и сердца людей продолжалась вплоть до конца 1920-х годов, и райбюро с отделами по работе в деревне, организационно-инструкторским, экономико-правовым, политико-просветительским, школьным развернуло энергичную работу.

Уполномоченные ездили по уездам и улусам, ведя работу с молодёжью. Степан Васильевич и сам ездил, а также заведовал курсами для обучения комсомольских активистов, и всё это сыграло очень большую роль в укреплении Советской власти в улусах.

Один в поле воин

Но борьба, как я уже сказала, шла до конца 1920-х. Вспыхивали восстания. Выступление конфедералистов, так называемая ксенофонтовщина. Закончилось тем, что в 1928 году в Якутск прибыла комиссия Полуяна, требовавшая репрессивных, жёстких мер — расстреливать, карать, чтобы другим неповадно было.

Позиция Аммосова, Барахова и Васильева была в корне противоположной: принятие автономии и амнистия помогли затушить пожар Гражданской войны, а раз помогло тогда, поможет и на этот раз. Да и образованных людей у нас мало, если расстрелять всех, как дальше работать без специалистов? Полуян поставил им это в вину. Весь обком сняли, Аммосова и Барахова не выпускали из Якутска, и в Москву смог выехать лишь Васильев — объяснить Центральному Комитету партии линию руководства республики — уже бывшего. И там он держал оборону, как в русской пословице — один в поле воин. Все на него нападали. Поддержал только Емельян Ярославский, который из всех своих якутских учеников выделял Стёпу Васильева и Исидора Иванова (Барахова).

Но не зря Аммосов всегда посылал его на огневые рубежи.

Во время гражданской войны в Якутии.

Среди встречающих прибытие первого самолёта в Якутию. Якутск, Зелёный луг, 1925 г.

Свою позицию он защитил. После его выступления «О путях развития партийной организации в Якутии» Аммосова и Барахова выпустили, хотя, возможно, их уже тогда могли репрессировать и даже расстрелять за поддержку буржуазии и «националистического» общества «Саха омука». Однако из Якутии их выслали.

На огневом рубеже

В 1929 г. коллегия ЦК приняла меры по прекращению дискреции отозванных постановлением ЦК ВКП (б) от 9 августа 1928 года якутских товарищей Аммосова, Барахова, Васильева и других. Аммосова направили на работу в Казахстан, Барахов в ЦК курировал сельское хозяйство и дальневосточный сектор, а Васильев взял под свое крыло Серго Орджоникидзе, и Степан Васильевич начал работать в Контрольном комитете ЦК. На 2-й сессии ЦИК СССР.

О его работе в комитете красноречиво рассказывает вскрытая им серия злоупотреблений на Ларинском руднике в Алдане. Прибыв туда, он обнаружил, что старатели раздеты-разуты, людям не хватает самого насущного — муки и махорки. Между тем склады буквально ломились от всего: табака, крупчатки, одежды и обуви

было вдоволь, но до рабочих ничего не доходило, всё распродалось «налево».

Стоит ли удивляться, что золотодобывающая промышленность Якутии была в чёрном списке — на «черной доске», как тогда говорили — числилась вечно отстающих, производственные показатели год от года ухудшались. А как только снабжение взяли под контроль — показатели сразу пошли вверх. И когда на алданских приисках был создан профсоюз, он стал его первым председателем. И это опять была должность на огневом рубеже — конференции профсоюзов проходили тогда, как съезды партии. Значение было не меньшее.

«Не боялся отстаивать»

Нужно отметить, что Степан Васильев был в первых рядах тех, кто отстаивал Алдан для нашей республики. Тогда всерьёз рассматривался вопрос об отторжении Алдана от Якутии и присоединении его к Дальневосточной области. «Притязания Дальневосточной области объясняются исключительно наличием золота, поэтому решение этого вопроса в её пользу произведёт чрезвычайно отрицательное политическое впечатление на якутские массы... и приостановит развитие производительных сил Якутии, для которой разработка месторождений золота является базой для развития всего народного хозяйства», — было сказано в письме в ЦК за подписью Васильева, Барахова.

Если бы к ним не прислушались, развитие республики совершенно точно застопорилось бы.

Курировал Васильев не только добычу золота, но и разведку вольфрама, редкоземельных металлов. И везде нужны были специалисты. Но самые ценные кадры — дореволюционной ещё выучки — брались на карандаш, и чуть что — сыпались обвинения по 58-й статье: контрреволюционная деятельность, измена родине. Под ударом прежде всего были инженеры и бухгалтеры, работавшие в промышленности, и Васильев с самых высоких трибун не боялся отстаивать их.

«Не подписал ничего»

Арестовали его позже Аммосова и Барахова — в ноябре 1939 года. До этого сняли с должности в ЦК, назначив директором Московского ремонтного завода. Почему его не расстреляли, как Аммосова, Барахова? Потому что он на допросах не подписал ничего. Получил десять лет. Умер в 1943 году в лагере. Реабилитирован в 1956 году.

Нынче мы отмечаем его 125-летие. Подготовили в нашем музее виртуальную выставку, снимаем видеоролики о его деятельности. В марте этого года приняли участие в совместном проекте, совершив с нюрбинской молодёжью десант в Харбалах, Вилюйск и Намцы — родные места Барахова, Аржакова, Аммосова.

К 100-летию ЯАССР и 125-летию Степана Васильева в музее имени Ярославского в декабре пройдёт большая выставка — большая и интересная, как его жизнь. Правда, личных вещей Степана Васильевича осталось совсем мало: после его ареста его супруга Мария Соболева пережила нервный срыв, попав в психиатрическую больницу, а единственный сын умер ещё мальшом. Некому было хранить семейные реликвии.

Но в его родном аласе Тойон Уйата поставлен памятник. В Нюрбе его именем названы центральная улица и площадь, где стоит памятник ему. Второй памятник — в Якутске, на территории Комдрагмета. В родном наслеге тоже есть небольшой музей, но там больше вещи его сестры Марии, которая в конце 1930-х поступила в Московский институт, а с началом войны была врачом в эвакогоспитале. После войны жила в Москве.

В Якутии живут потомки его брата, и один из них, председатель Нюрбинского райсовета Сергей Иванович Евсеев, делает многое для увековечения памяти своего дяди. Племянник Эдуард Федорович Данилов выпустил три книги о нем.

Грядущее 100-летие ЯАССР — хороший повод вспомнить немалые заслуги Степана Васильева перед страной и республикой. Он заслужил это.

Кюннэй ЕРЕМЕЕВА.

Фото предоставлено Нюрбинским музеем Дружбы народов им. К.Д. Уткина.

Источник: @Yakutia-Daily.ru

— Сонун —

Аҕам саастаахтары кытта көрсүстэ

Ахсынны 14 күнүгэр Ньурба улуунун баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев Ытык Сүбэ 15 ытык дьонун кытта сирэй көрсөн уонна 18 нэһилиэк бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэллэрин кытта кэтэхтэн аныгылыы зоом нөнгүө истинг көрсүһүүтэ буолла.

Көрсүһүүнү Ытык сүбэ уонна Бэтэрээн Сэбиэтин салайааччылары Николаев Н.В., Олесова Т.П. тэрийэн ыыттылар. Сэһэргэнигэ баһылык А.М. Иннокентьев буола турар дьаһаллары, улуус сайдыытын, олох хаамыытын, ситиһиилэри билиһиннэрдэ уонна атын да боппуруостары таарыйда.

Аҕам саастаах дьон элбэх ыйытыгылары, сүбэлэри, этиилэри киллэрдилэр. Олус үчүгэй иһирэх кэпсэтии кэнниттэн Улуус Ытык киһитигэр Алексей Софронович Захаровка "Почетный Старейшина Республики Саха" бэлиэтин үөрүүлэх быһыыга туттарылынна.

Бу быһыык кэм да буоллар бэтэрээннэр элбэх күрэхтэргэ кэтэхтэн кытталарын, олортон бэрт соторуутаагыта өрөспүүбүлүкэтээҕи бэтэрээннэр сэбиэттэрин нөнгүө Дальнай Восток "Үйэ саас тухары биһиги өйбүтүгэр" күрүбэр кыттан Антоновка нэһилигин Н.Н. Чусовской аатынан оскуолаттан Афанасьев Николай, Васильева Надежда, Мал-

дыбар нэһилиэгиттэн СВФУ колледжын 3 куурсун устудуона Иванов Иван кыайыылаах бэлиэтин туттулар.

Маны таһынан Саха АССР 100 сылыгар анаммыт оскуола түмэллэрин күрүбэр салайааччы Захарова П.М., Антоновка бэтэрээннэрин салайааччыта, музей үлэһитэ анал бэлиэни тутта.

Түмүккэ А.М. Иннокентьев бары аксакаалларга үтүөнү, доорууйаны баҕаран туран Степан Васильев төрөөбүтэ 125 сылыгар анаан таһаарыллыбыт сабыс сана буруолуу сылдыар кинигэни туттартаата.

Т.П.ОЛЕСОВА,
улуустаагы бэтэрээн сэбиэтин
салайааччыта.

Эзэрдэлиибит!

Чаппанда олохтоохторо Зоя Васильевна, Карл Кириллович ЕГОРОВАРЫ 85 сааскытын томточчу туолбуккутунан, ыал буолан олохтуккут 60 сыла буолбутунан ис сүрэхтэн изиэн туран эзэрдэлиибит.

Истинник саныыр ахтар эһэбит Баһылай, эбээбит Өлөксөөн сылаас, ыраас дьылэригэр тэтэркэй сибэкки курдук үүнэн, улаатан эдьийбит Зоя үйэлээх тапталын, күтүбүтүн Карлы көрсөн, аал уоту оттунан, алаһа дьыз тэринэн, обо уруу төрөтөн, сүһү ас тутан, үлэ бөбөнү үлэлэн, дьон сэргэ ытыктабылын ылан, холобур буолар толору олоһу олордугут.

Чугас дьоннук, оҕолоргут, сиэннэригэр күүннэригэр өссө да уһуннук сылаастык, сымнабастык, үөрэ-көтө олурун. Өлүөр, этингэ буолун.

Убайгыт Сэмэн Халаников оҕолоро, кырдыаҕас санаскыт Ньурбаттан, Майаттан, Дьокуускайтан, Убайаантан.

- Алмаас промышленноһа -

АЛРОСА төрүт норуоттарга үрдүк эппиэтинэстээх

Аһан эрэр 2021 сылга АЛРОСА үлэтигэр-хамнаһыгар биер суолталаах түгэнинэн бизс сылга Саха Өрөспүүбүлүкэтин социальнай-эконэми-чэскэй сайдыытын туһунан Дуогабарга илии баттааһын буолла. Стратегическай суолталаах докумуонна СӨ Ил Дархана Айсен Николаев уонна АЛРОСА генеральнай дириэктэрэ Сергей Иванов илии баттаатылар.

Дуогабар хардарыта биергэ үлэлээһин боппуруостарыгар кизнэ эйгэни хабар. АЛРОСА социальнай эппиэтинэстээх бэлиитикэни, Саха сирин олохтоохторугар социальнай бырайыактар уонна бырагыраамалар сайдыыларын олоххо киллэриини салгыыр былааннаах. Хампаанньа өрөспүүбүлүкэ нэһилиэнньэтэ дьарыктаах буоларын уонна олоһун үйүтүн үрдэтэргэ көмөлөһүбэ. "Хампаанньа социальнай бырайыактара уонна бырагыраамалара үөрэхтээһин, доруобуйа харыстабылын, социальнай хааччыйыы, култуура уонна успуорт, наука, тулалыыр эйгэни харыстааһын, сир-уоту тупсарыы сайдыыларыгар хайысхалар. Онуоха АЛРОСА 2021 сылга 700 мөл. солкуобайы, онтон 2022-25 сылларга сыл аайы 800 мөлү-йүөнтөн итэҕэһэ суох солкуобайы ытыаба, - диир АЛРОСА генеральнай дириэктэрэ Сергей Иванов кэпсээтэ.

- Ону таһынан, Бүлүү бөлөх улуустарын уунан хааччыйыы систиэмэтин сайыннарыыга судаарыстыбаннай бырагырааманы үбүлээһин уопсай суумата 2024 сылга 833 мөлүөһүн солкуобайга тэнгэниһэ. 2019 сылтан хампаанньа бу бырагыраамаҥа номноу 450 мөлүөһүн солкуобайы биердэ". АЛРОСА уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин икки ардыларыгар СӨ социальнай-эконэ-миичэскэй сайдыытын туһунан бу инни-нээби дуогабар 2011 сыллааха 10 сылга оҥоһуллубута. Ити сылларга социальнай бырайыактары олоххо киллэрэргэ хам-паанньа 7,2 миллиард кэрингэ солкуобай сууманы ыппыта. АЛРОСА үбүлээһини-нэн Саха сирин 19 улуугар 39 эбийиэк, ол иһигэр 3 олуор дьыэ, үөрэх тэрилтэтин 8 дьыэ, успуорт 10 саалата, култуура-ус-пуорт 7 комплексы, доруобуйа харыстабы-лын 5 эбийиэгэ, оҕо доруобуйатын чөлүгэр түһэрэр 4 киин, мусуой уонна да атын эби-ийэктэр тутулуунулар.

Болжомто — Хотугу сир норуоттарыгар

СӨ социальнай-эконэмиичэскэй сай-дыытын туһунан бизс сыллаах саҥа дуога-бар, ол иһигэр, тулалыыр эйгэ, Хотугу сир норуоттарын олоһун үгэс буолбут уку-лаатыгар, Саха сирин сиригэр-уотугар оло-ро нэһилиэнньэ экологияҥа бырааптары, сокуонунан көрүллэр интэриэстэрин харыстабылыгар хайысхалар дьаһаллар бүтүн комплекстарын олоххо киллэриини хабар. Ураты болжомто Хотугу сир аҕыйах ахсааннаах төрүт норуоттарын община-ларын өйөөһүн боппуруостарыгар уруулара улахан суолталаах. Саха Өрөспүүбүлүкэти-гэр Хотугу сир, Сибиир уонна Арасыйыа Уһук Илинин аҕыйах ахсааннаах төрүт норуоттарын 16 %, о.э. 39 936 киһи олорор. Билигин эргийиингэ олохтоох бэйэни салайыныы уорганнарын быһаарылары-нан, 21 муниципальнай оройуонна олох-тоох суолталаах 62 ТТП тэрилиннэ (өрө-спүүбүлүкэ уопсай эиниттэн 53,7 % уопсай иэнгэ).

Онон, Арктика зонатыгар сыһаннаах өрөспүүбүлүкэ сирин-уотун улахан өттө эргийиингэ уонна олохтоох суолта-лаах айылҥаны үгэс буолбут туһаныы си-ригэр-уотугар киирсэр. Манна Хотугу сир аҕыйах ахсааннаах төрүт норуоттарын 198 общината үлэлиир, кинилэртэн 9 община 2019 сыллааха тэриллибитэ. "АЛРОСА ал-мааһы Саха сиригэр хостуур, онон, бэйэ-тин эппиэтинэһин (ол иһигэр, төрүт олох-тоохторго) өйдүүр. Биһиги Хотугу сир но-руоттарын халбаннаабыт майгыларын-сигиллэрин, баай устуоруйаларын уонна үйэлээх үгэстэрин сөҕөбүт-махтайабыт итиннэ итини барытын кэлэр көлүөнөҕө хааллары дьонунук сыаналыбыт.

Биһиги хампаанньабыт Саха сирин аҕыйах ахсааннаах төрүт норуоттарыгар тиһигин быспака көмөлөһөр: омук наци-ональнай бырааһынныктарын тэрийэргэ кыттан, устуоруйа сыаннастарын харыста-былыгар уонна национальнай култуураны сөргүтүүгө көмөлөһөр, табаһыттар уонна балыксыттар аҕа ууһунан общиналарын өйдүүр, кинилэри араас идэҕэ үөрэтэр уонна үлэ биерэр, олох-дьаһах силигин ситэригэр туох наадалааһын хааччыйар", - диир АЛРОСА генеральнай дириэктэрэ Сергей Иванов бэлиэтээн эттэ.

"Кындыкан" уопастыбаннай бырайыагы өйүүр

Хампаанньа "алмаастаах түөлбө" 9 улуу-һун үбүлүүр, саамай хотугу улуустар нэһи-лиэнньэлэрин олохторун-дьаһахтарын өйүүргэ улахан болжомтотун уураар, тыа хаһаайыстыбатын уонна идэтибит үлэлэ-ригэр көмөлөһөр, социальнай дьаһаллары

үбүлүүр, эргийиин сайдыытыгар биллэр кылаатын киллэрэр. АЛРОСА 9 улууһу - Мириинэй, Үөһээ Бүлүү, Өлөөн, Анаабыр, Сунтаар, Бүлүү, Ленскэй, Ньурба, Кэбээйи улуустарын кытары үлэлиир кэмигэр, 2011-2020 сылларга хампаанньа 870 мөлүөһүн солкуобайы социальнай-эконэмиичэскэй өйөөбүт араас дьаһалларыгар, ол иһигэр 2020 сылга 93,3 мөлүөһүн солкуобайы биердэ.

Ону таһынан АЛРОСА бөлөһүн "Анаа-быр алмаастара" хампаанньата Саха сирин Арктикатын 5 оройуонун кытта сыл аайы дуогабар түһэрсэр. Түһэрсиллибит сөбүлэ-һиилэринэн, 2021 сылга АЛРОСА хос тэ-рилтэтэ Булун, Анаабыр, Өлөөн, Эдьигээн уонна Эбээн Бытантай улуустарын соци-альнай-эконэмиичэскэй сайдыыларыгар 100 мөлүөһүнтөн тахса солкуобайы биерэр.

АЛРОСА ону сэргэ, омуктар дьыалала-рыгар федеральнай аабыныстыбын (Арас-ыйыа ФАДН)кытары ыкса сибээстээхтик үлэлиир, Хотугу сир, Сибиир уонна Арас-ыйыа Уһук Илинин аҕыйах ахсааннаах төрүт норуоттарын олохторун үгэс буолбут укулаатын харыстааһын эйгэтигэр харда-рыта биергэ үлэлиир туһунан сөбүлэһиигэ илии баттанна. Федеральнай аабыныстыба АЛРОСА Экологияҥа киинэ "Төрүттэрибит тыллара" көрүү-куонкуруһу көхтөөхтүк өйдүүр. Бырайыак РФ Төрүт норуоттарын тылларын аан дойдутаагы сылларын ытыгы чэрчитинэн, ФАДН сүрүн дьаһал-ларын быһааныгар киллэриллибит.

"Судаарыстыба, биисинэс уонна аҕы-йах ахсааннаах төрүт норуоттар интэриэ-стэрин икки ардыларыгар балансы булар биһигэ олус суолталаах. Оннук эр эргий-иин туруктаах эконэмиичэскэй сайдыы-тын, олох хаачыстыбата тупсарын уонна национальнай култуура сайдарын сити-һиэххэ сөп. АЛРОСА уонна Арасыйыа ФАДН кытары хардарыта биергэ үлэлэ-һин бу үлэни саҥа таһымга таһаарар, аҕы-йах ахсааннаах норуоттар бэрэстэбиитэл-лэрин кытары кэпсэтиини ордук чопчу уонна көдүүстээх онорор дии саныбын", - диир экология уонна Хотугу сир төрүт аҕыйах ахсааннаах норуоттарын кытары үлэ боппуруостарыгар кылаабынай инже-нери солбуйааччы - АЛРОСА Экологияҥа киинин салайааччы Полина Анисимова бэлиэтиир.

Холобуур, АЛРОСА Экологияҥа киинэ "Колодец сказок" оҕо куонкуруһун түмүк-тэринэн быйыл нуучча, саха уонна эбэнки тылларын сиздэрэй кинигэлэри, осту-руйалар хомуурунныктарын таһаарда. АЛ-РОСА үбүөн өйөөн, өрөспүүбүлүкэ Арк-тикатын оройуоннарыгар табаһыттар сү-лүөттэри тэриллэр. Соторутаабыта АЛРО-СА "Кындыкан" уопастыбаннай бырайы-гы өйөөтө.

Бу күннэргэ хампаанньа үбүөн эдэр суруйааччы Лидия Тарасова ааптардаах "Кындыкан" диир эбэнки остуоруйата бэ-чээттэннэ уонна эмиэ итинник ааттаах анимационнай киинэҕэ үлэ сабаланна. "Кындыкан" остуоруйаҕа үлэлээбит улахан хамаанда этнографтар, лингвистэр, эбэнки норуотун тылын уонна култуура-тын идэҕэ сүлдэаччылар көхтөөхтүк кы-тыннылар. Ону таһынан, "Кындыкан" диир бастакы тус сыаллаах пуонда тэриллэр, манна саҥа брэнгнэ ааптар быраба бэрил-лэр. Бу пуондага дивиденнэр муньуллуох-тара уонна Хотугу сир норуоттарын тылла-рын, култуураларын, олохторун үгэс буол-бут укулаатын оннуунан хаалларга уонна өрөспүүбүлүкэ креативнай кыаһын өйүүргэ бэриллиэхтэрэ.

Чинчийилэр бытыллалар

Саха сирэ 2010 сыллааха "Саха Өрө-спүүбүлүкэтин аҕыйах ахсааннаах төрүт но-руоттара олорор сирдэригэр уонна үгэскэ кубулуйбут хаһаайыстыбаннай үлэригэр этнология чинчийилэрин туһунан" өрө-спүүбүлүкэ сокуонун ылыммыт бастакы уонна билингитэ РФ соҕотох субъекта. Онон сибээстээн, чинчийи Хотугу сир норуоттара түөлбөлөөн олорор сирдэригэр быһааннамыт хаһаайыстыбаннай уо.д.а. үлэни олоххо киллэрэр туһунан быһаарыы ылыллыр диэри булгуччулаах бэрээдэги-нэн ытыллалар. Онуоха бырамысылыннай тэрилтэ олохтоох нэһилиэнньэҕэ ханнык эмэ сүтүгү, хоромньуну толуйар эбэһинэ-стээх.

"Этнология чинчийитин туһунан" эр-гийииннээби сокуон олоххо киириэбиттэн, Саха сиригэр этнология чинчийи Хоту-гу сир аҕыйах ахсааннаах норуоттара тэни-иэн олорор 29 бөдөн бырамысылыннай эбийиэгэр ытылына. Хоромньу уопсай суумата миллиард анаарыттан тахса сол-куобай буолла. Арктика уонна СӨ Хотугу сирин норуоттарын дьыалаларыгар ми-ниистири солбуйааччы Михаил Погодаев эппитинэн, министериэтибэ АЛРОСА манньк сакаастарынан этнология чинчи-ийитин ыттыта: 1. "Үөһээ Мууна" баайдаах сир. 2. "Улахан Куонамка уонна Талахтаах үрэхтэр" кэскиллээх быһаакааҕа алмаас бытархай бороудатын оноруу тэхничи-чэскэй бырайыага". 3. "СӨ Анаабыр улуу-һун Эбэлээбэр алмаас бытархай бороуда-тын сирин оноруу". "Биһигин министри-этибэҕэ "Добыча россыпных алмазов в зоне деятельности горно-добычных участ-ков р. Молодо на территории Булуңского улуса (района) в пределах лицензионной площадки ЯКУ 15887 КЭ" бырайыак баар", - диир Михаил Погодаев эбэн эттэ.

Этнология чинчийи 2016 сыллааха Үөһээ Мууна сиригэр-уотугар ытыллы-быта. Уонтан тахса параметр - биологичес-кай уонна топографическай учуоттаммыта. Исписэлиэстэр ону таһынан Хотугу сир аҕыйах ахсааннаах төрүт норуоттарын үгэс буолбут олохторун укулаатыгар уонна оло-ро эйгэлэригэр дьайыы туһунан быһаа-рылылар төһө олохтоохторун учуоттаабыт-тара. Ону таһынан, Хотугу сир аҕыйах ах-сааннаах төрүт норуоттарын социальнай-эконэмиичэскэй уонна култуурунай сай-дыыларыгар хайысхалармыт этиилэри киллэрбиттэрэ. Сөбүлэһилибит чинчийи оччолорго Үөһээ Муунаҕа эбийиэктэри тутарга уонна туһанарга АЛРОСА быһаан-наабыт үлэтин олоххо киллэрэи бары түһү-мэхтэригэр кытаанах хонтуруолу бигэргэ-питэ суолталаах. Манна бизс сыл аайы на-учнай этнологическай мониторинг ытыл-лар. "Бу сир дьону уонна баайдаах сирин ту-һанааччылар "төгүрүк остуол" тула олон, хаһаайыстыбаны, нэһилиги, оройуону инникитин хайдах сайыннарар туһунан биергэ дүүүллэһэллэрэ сөп.

Хардарыта биергэ үлэ көдүүһэ көстөр

Олохтоох нэһилиэнньэни кытары хар-дарыта биергэ үлэ холобурун биһиги АЛ-РОСА-ҕа уонна кини хос тэрилтэтэ "Анаа-быр алмаастарыгар" көрөбүт. Манна харда-рыта биергэ үлэлэһи көмөтүнэн уонна СӨ Ил Дархана Айсен Николаев өйбүлүнэн аҥаардас 2020 сылга Өлөөн эбэнки наци-ональнай оройуонун Өлөөн бөһүөлөгэр уонна Анаабыр долган-эбэнки улууһун Үрүн Хайа сэлээннэтигэр култуура икки

аныгы киинэ аһылына, Булун улууһун Күһүүр сэлээннэтигэр оскуола-интэри-нээт үлэҕэ киирдэ. Эбээн Бытантай оро-йуонун Саккырыр сэлээннэтигэр оскуо-ла тутууга сабаланна, Сайдыы бырагыра-матыгар Арктика оройуоннарыгар соци-альнай эйгэ эбийиэктэрин ахсаана икки төгүл улаатта", - диир Саха сирин Судаа-рыстыбаннай Мунньаһын (Ил Түмэн) сис-кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ Елена Голома-рева кэпсээтэ.

"Биһиги АЛРОСА-ны кытта икки дуо-габардаахпыт, - диир кэпсир Өлөөн оро-йуонун баһылыга Лена Иванова. - Баста-кыта, 100 мөлүөһүн солкуобайга - "Үөһээ Мууна" баайдаах сир туһунан дуогабар 2024 сылга диэри түһэрсиллибитэ. Онтон икки дуогабар быһытынан, биһиги аҕыс атын оройуон - алмаастаах түөлбэ акционерда-рын курдук, АЛРОСА-тан дивиденнэри ылабыт. "Үөһээ Мууна" баайдаах сир ту-һунан бастакы дуогабар чэрчитинэн ылбыт харчыбытын биһиги 2020 сыллааха оро-йуон уопсай үөрэхтээһинин оскуолаларын үөрэнээччилэрин сылаас аһылыгынан бос-хо хааччыйыыга ыппыппыт, ону сэргэ ити харчыны сыл аайы оҕолору таба ыс-таадаларыгар бөртөлүөтүнэн илдьэргэ ту-һанабыт. Бу үп табаһыттар хамнастарыгар субсидияны онорууга, бултааһыны өйөө-һүнгэ - нэһилиэнньэҕэ хотугу дьиикэй таба этин атылаһарга барар. Бу - тыа ха-һаайыстыбатын блогар сыһаннаах.

Былырын "Үөһээ Мууна" үбүгэр би-һиги олохтоохторбут суоппар быраабын атын сиргэ баран ылбаттарын туһугар Өлөөн бөһүөлөгэр автодрому туппулут. Автодром номноу тутулуна, аны көнүл ыларбыт, эксээмэнэри миэстэтигэр, Өлөөнгө туттарар туһугар массынаны ытарга уопуттаах преподавателлэри ыны-рарбыт хаалла. Ону таһынан, бу харчыттан Хотугу сир аҕыйах ахсааннаах төрүт но-руоттарын култууралара өйөнүллэр. Оҕо-лорго уонна улахан дьонго эбэнки тылын үөрэтэргэ босуобуйалар бэчээттэнэллэр, оттон быйыл табаһыттар үгэс буолбут сүлүөттэрэ икки нэһиликкэ Дьилиндэҕэ уонна Харыйалааха ытыллынылар".

"АЛРОСА-Rangifer Чекановскай" саҥа резерват

Хотугу сир бэлиэтинэн, чахчыта да, хотугу таба буолар. Ол иһин, АЛРОСА Эко-логияҥа киинэ уонна учуонайдар хотугу дьиикэй табалары киэнник тарбатыы туру-гун уонна кыыллар ахсааннарын элбэти-ни сыаналырга хайысхалармыт сүгкэн бырагырааманы олоххо киллэрэллэр. РНА СС криоликтоза биологическай кыһалҕа-ларын институтун (ИБПК) исписэлиэстэ-рэ хотугу дьиикэй табаны тарбатарга сыл аайы чип олордолор. Учуонайдар икки нэдиэлэ устата табалары талан, аргыс арааһыа-моойторуктарын олордолор, ити көмөтүнэн табалары барыларын кэ-тээн көрүөххэ сөп. Хотугу дьиикэй таба Лена-Өлөөн көрүнгэ Саха сирин арҕаа өт-түгэр, Лена уонна Анаабыр өрүстэр икки ардыларыгар баар, сүрүннээн Анаабыр, Булун, Өлөөн, Эдьигээн, Мириинэй уонна Ньурба улуустарын диэки.

Хомойуох иһин, ааспыт уон сылларга таба ахсаана аҕыйаата. Ол гынан баран, актыбынай бэлиитикэ көмөтүнэн уонна АЛРОСА өйбүлүнэн, мөлтөх процесстары тохтотор ситиһилиннэ. АЛРОСА кэнники сылларга табалар бырамысыланнай сир-дэргэ инфраструктура нөһүө ааһалларыгар анал миэстэлэри, кыыллар технологичес-кай суоллары туруулуларыгар тырааныстар сырытын сабарга исхиэмэ онордо. Саха сирин бырабытылыстыбатын быһаары-тынан, Булун улууһугар быйыл ыам ыйы-гар өрөспүүбүлүкэ суолталаах ураты харыс-танар саҥа сир тэрилиннэ. Ону тэрийэргэ уонна хотугу сир табатын Лена-Өлөөн көрүнгүн харыстабылыгар улахан кылаатын учуоттаан, саҥа резерват "АЛРОСА-Rangifer Чекановскай" диир ааттанна.

АЛРОСА билигин социальнай көдүүс саамай үрдүк сыаналынын ылан ылар. Хампаанньа аан дойду хайа хостуур хам-паанналарын ортолоругар уопастыба ин-нигэр эппиэтинэс рейтингэригэр эрэл-лээхтик инники иһэр. Манньк түмүгү чуо-лаан хампаанньа дохуотун аҥаарын курду-гу нолуокка, хамнаска, аһымал дьаһалла-рыгар, ол иһигэр олохтоох нэһилиэнньэ өйбүлүгэр ытытара хааччыйда.

АЛРОСА пресс-сулууспатын суруйууттан тылаас.

АЛРОСА пресс-сулууспатын хаартыската.

– Н.Т.Степанов 100 сыла –

– Талааннаах оҕолор –

"Үтүө киһи аата үс үйэ барар"

Ахсынны 11 күнүгэр Чапанда нэһилиэгэр кыраайы үөрэтээччи-фольклорист, РСФСР үөрэҕиринтин туйгуна, САССР үтүөлээх учуутала, Чапанда оскуолатын иһинэн фольклорнай-литературнай түмэли төрүттээччи киэн туттар киһибит, учуутал, Күндээдэ, Чапанда уонна Ньурба оройуонун Бочуоттаах олохтооҕо Н.Т. Степанов 100 сыллаах үбүлүөйэ, Ньурба оройуонугар "Үөрэҕирин" сылын чэрчитинэн, үрдүк тэрээһиннээхтик буолан ааста. Кытгыны ылылар: Үөрэх уонна наука министириин солбуйааччыта Владимир Иванович Тихонов, СӨ Ил Түмэн судаарыстыбаннай муннааҕын бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Антонина Афанасьевна Григорьева, Ньурба оройуонун МТ баһылыга Алексей Михайлович Тихонов, Ньурба оройуонун Сэбиэтин депутата, "РИК Автодор" акционернай уопастыба генеральнай дириэктэрин бастакы солбуйааччыта Сергей Валерьевич Никифоров, үөрэх управлениетын начальнигин солбуйааччы Дмитрий Александрович Федоров, Н.Т. Степанов кыһа Люция Николаевна Аммосова.

Николай Тарасович Степанов үйэтин тухары муступ матырыяалынан, бэйэтин эт илиитинэн тутан-хабан онорон хаалларбыт сүдү бэлэҕэ киһи аатынан фольклорнай-литературнай түмэлэ буолар. Бу бүгүнгү тэрээһинмит уран тыл сүөгэйэ-сүмэтэ харалла сытар сириттэн түмэлтэн сабалана. Манна Чапанда Далбар хотуттара арылаах алааһынан, уохтаах кымыһынан айах тутан, алгысчыт Сухаринова Валентина Егоровна сахалыы сизиринэн албаан үөрэ-көтө көрүстүлэр.

Түмэл салайааччыта Татьяна Дмитриевна кэлбит ыалдьыттарга түмэлин Николай Тарасович бэйэтин муннугунан сабалаан барытын быһааран, көрдөрөн, болҕомтону тардар гына интэриэһинэйдик кэпсээтэ. Түмэлгэ, ылан көрдөххө, аңаардас Ньурба историята буолбакка атын улустар төрүүчүлэрэ эмиэ баар. Үөрэх уонна наука министириин солбуйааччыта Владимир Иванович Тихонов ордук түмэл баай матырыяалын сөбө көрдө, илиинэн суруллан харалла сытар матырыяалларга, былургы хаартыскаларга болҕомтотун уурда.

Онтон салгыы "Дьобур" норуот айымньытын дьэитигэр үөрүүлээх чаас аһыллыта, наһарадалары туттарыы бэлэ түгэнэ ытыгылына, Лина Семенова иилээн-сабалаан салаян ытта. Эдэр ыал ийэлэрэ "Саламалаах" үгүкүүнэн тэрээһини арыйдьылар. Оскуола эр дьонноро биір дойдулаахпыт Самсонова С.Н.-Сиибиктэ учууталыгар Николай Тарасовичка анаан суруйбут "Өрүү умнума!" хоһоонун аахтылар.

Бу күн элбэх истин-иһирэх эбэрдэ тылар этилиннилэр. СӨ Ил Түмэн судаарыстыбаннай муннааҕын бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Антонина Афанасьевна Григорьева СӨ култууратын туйгуна ааты, "Дьобур" НАДЬ. уус-уран салайааччытыгар Семенова С.С., эбэрдэ суругу түмэл салайааччыта Сидорова Т.Д. уонна түмэл фондата хангырыгар харчынан туттарда. СӨ үөрэх уонна наука министириин солбуйааччыта Тихонов В.И. бэйэтин эбэрдэ суругун туттарда, инниктин түмэлгэ суолта ууран көмөлөһүөхпүт, былургы хаартыскалар хас сыллаахтарына чуолкайдан суруйуохха наада эбит, оҕолор билинни үйэ сайдыытын тэтим билэллэрин курдук, элбэх баай матырыяаллаах түмэлбитин туһаналлара, бу билигин патриотическай өй-санаа өтгүнэн иитиигэ саамай наадаһын эттэ.

Ньурба оройуонун МТ баһылыга Иннокентьев А.М. бэйэтин эбэрдэтин нэһилиэк олохтоохторугар тиэртэ, "СӨ муниципальной сулуспатын бэтэрээнэ" бэлиэ Сидорова Т.Д. туттарда, 100.000

суумалаах сэртификэти түмэлгэ аныгылыы истиэндэ онорорго биэрдэ. Чапанда нэһилиэгин олохтообор, имигэ илиилээх, уустарбахтаах истэннэнн Алексеева Валентина Степановнаҕа "Мастер народных промыслов и ремесел Нюрбинского района" бэлиэни, Бочуотунай грамоталары Н.Т. Степанов аатынан түмэлгэ үлэлээн сэмэй кылааттарын уурусбут үлэһиттэргэ: Прокопьева М.И., Алексеева Р.Е., махтал суругу Кононова А.Н. туттарда.

Ньурба оройуонун Сэбиэтин депутата, "РИК Автодор" акционернай уопастыба генеральнай дириэктэрин бастакы солбуйааччыта Никифоров С.В. оройуон депутаттарын ааттарыттан Бочуотунай грамоталары: Чапанда орто оскуолатын учууталыгар Николаева У.Д., түмэл урукку дириэктэре Саввинов В.Н., Кураева Л.В., Улуус депутаттарын бочуотунай грамоталарын: Саввинова З.Н., Сидорова Л.А. туттарда.

Ньурба оройуонун үөрэх управлениетын начальнигин солбуйааччы Федоров Д.А. эбэрдэ сурук уонна түмэлгэ 10.000 сэртификэт туттарда. Эбэрдэлэрин этилэр Күндээдэ МТ баһылыга Замыятин Я.Е., Чапанда МТ баһылыга Бухолов К.Г., оскуола дириэктэре Алексеев Ю.В., бэйэтин махтал суругун туттарда Н.Т. Степанов кыһа Люция Николаевна Аммосова. Люция Николаевна аҕатын аатын үйэтитэн манньк тэрээһин тэриллибитигэр ис дуһаһыттан долгуйан-үөрэн туран Татьяна Дмитриевнаҕа, оскуолаҕа, нэһилиэк бары олохтоохторугар махталын тиэртэ. Аҕатын кылгастык ахтан-санаан ааста. Суруйааччы Д. Пономарев эбэрдэтин эттэ уонна бибилэтиэкэбэ бэйэтин кинигэлэрин бэлэхтээтэ.

Онтон салгыы бүгүнгү тэрээһинмит Н.Т. Степанов туһунан "Республика киэн туттар доно" сериянан бэчээттэнэн тахсыбыт "Николай Тарасович Степанов" диэн ааттаах сабыс сана буруолуу сылдыар кинигэ сүрэхтэниитин олохтоох бибилэтиэкэр Тимофее-

ва Е.С. ытта. Кинигэ сүрэхтэниитигэр бэйэлэрин эбэрдэлэрин, санааларын этилэр Ньурба-тааҕы киинэммит бибилэтиэтинэй ситим дириэктэре Багмет А.В. бибилэтиэкэ уонна култуура департаменын аатыттан эбэрдэ сурук туттарда.

К.Д. Уткин аатынан Норуоттар доҕордоһууларын түмэлин научнай сотруднига Борисов Б.Б., Н.Т. Степанов үөрэнээччитэ Никифоров В.А., Чапанда нэһилиэгин урукку баһылыга Ефремов В.А., Чапанда оскуолатыгар дириэктэринэн үлэлээбит Ефимов А.Н., Октябрьскай нэһилиэк кыраайы үөрэтэр түмэлин салайааччыта Захарова П.М., Варвара Андреевна Петрова аатынан Хангалааһы түмэл салайааччыта Анисимова З.В., Н.Т. Степанов аатынан түмэлгэ үлэлээбит Алексеева Р.Е., Чапанда нэһилиэгин олохтооҕо Алексеева В.С. бары кытгылаахтар үтүө тыллары этилэр, түмэл өссө сана оскуолаҕа көһөн саналыы, аныгылыы тупсаҕай буоларыгар баҕа санааларын этилэр.

Тэрээһини музыкальнай нүөмэрдэринэн киэргэттилэр Күндээдэтээби "Туску Айар Алаһа" норуот айымньытын дьэитэ, дириэктэр Яковлева С.М. салайааччылаах кулууп иһинэн үлэлиир фольклорнай бөлөх, мелодист А. Ананьев, Чапанда "Эйээрэ" вокальнай бөлөх (сал. Семенова С.Д.), эдэр ийэлэр бөлөхтөрө (сал. Давыдова О.Д.), Додохова М.А.

Саҥа кинигэ тахсытын үбүлээбит Ньурба оройуонун МТ баһылыгар Иннокентьев А.М. нэһилиэкпит олохтоохторун ааттарыттан махталбытын тиэрдэбит.

Тэрээһин үрдүк тэрээһиннээхтик барарыгар күүс-көмө, өйбүл буолбут тэрилитэбит салайааччыларыгар махтанабыт. Куруук түмсүүлээх, биір сомоҕо буолуобун.

Е.С. ТИМОФЕЕВА,
библэтиэкэр,
Чапанда нэһилиэгэ.

"Little Miss Russia-2021" куонкурууска көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ыла

Бүтүн Арасыйытааҕы кыраһыабай уонна талаан "Little Miss Russia-2021" куонкурууска Саха сириттэн кыттар кырачаан кыргыттар төрөөбүт дойдурарыгар кыайыны аҕаллылар. Ол курдук Оле́на Саша "Miss Teen Russia Word-2021" Мисс Стиль, биір дойдулаахпыт, Ньурба улуунун Маарыттан төрүттээх Камелия Яковлева "IV Вице Мисс - "Teen Russia Word-2021", "Көрөөччүлэр биһирэбиллэрэ" үрдүк ааты, Григорьева Дайаана "IV Вице Мисс Young Russia", "Мисс Национальный костюм" номинацияларынан бэлиэтэнилэр.

Куйаар ситим нөҕүө Камелия ийэтиттэн Мария Александровна-наттан куонкуруус туһунан туоһуластым.

- Биһиги дьэи кэргэн 4 оҕолоохпут: үс уолаттардаахпыт уонна биір кыыстаахпыт.

Сылын ахсын ытыллар куонкуруус туһунан эрдэ билэр этибит. Саха сирин Москубаҕа бэрэстэбииттэлэ, ырыаһыт Дарья Лаврова Саха сирин хамаандатыгар куонкурууска кыттарга сүбэлээбитэ.

Арасыйыа киэн-нэлэмэн сирдэриттэн барыта 30 кэрэчээн кыргыттар кыттыбыттарыттан 15 кыыс кыайыылаах аатын ылылар.

Камелия Маар орто оскуолатын 4-с кылааһын туйгун үөрэнээччитэ. Оскуола иһинэн үлэлиир "Юла" медиацентр кэрэспэдьиэнэ, "Российское движение школьников" актыып чилиэнэ. Сүрүн үөрэҕин таһынан ырыа, үгүкүү күрээтэрин кыайыылааҕа.

Арасыйыа таһымнаах куонкурууска иккис кыттааһына буолар. Бу иннинэ "Мини мисс" күрбэр кыттыбыта. Маны сэргэ, "Краса снежного края-2021" өрөспүүбүлүкэтээби куонкуруус кыайыылааҕа. Куонкуруус кэнниттэн Камелияны Арасыйыа Федерациятын Президенин иһинэн СӨ

Бастайааннай бэрэстэбииттэли-тибэттигэр ыгыраннар, "Якутия 24" каналга интервью ылылар, - диэн Мария Александровна билиһиннэрдэ.

Арасыйыа таһымнаах куонкурууска көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ылыт Камелия:

- Куонкуруустарга 3 сааспыттан кыттар буоламмын наһаа долгуйбаппын. Ол эрэн бу сырыыга кыратык долгуйбутум.

Бэйэм саастыылаах кыргыттарга баҕарыам этэ ийэлээх аҕабытыгар мэлдьи көмө буолун. Бэйэбитин мэлдьи таптаан, үөрэххитигэр кыһаллан үөрэнин, - диэн бэйэтин санаатын үллэһиннэ.

Камелия төрөппүттэригэр Кирилл Егоровичка, Мария Александровнаҕа кыыстарын кыайыытынан эбэрдэлибит. Оҕо иититигэр оҕону сайыннарыыга болҕомтолоохтук сыһыаннаһан кыайыы кынатын билбит дьэи кэргэннэргэ махтал тылларын аныыбыт.

"Genesis-2021 - бырайыак" кыайыылааҕа

Аһан иһэр сылга СӨ урбаан, эргин уонна туризм министиэристибэтин иһинэн СӨ "Мой бизнес" урбаан эйгэтигэр анаан биисинэскэ-солбук өрөспүүбүлүкэ оскуолаарыттан 14 саастарын туолбуттар кэнэбэтин биисинэскэ сысталарыгар анаан куйаар ситимин нөҕүө "Genesis-2021 -бырайыак" тэрийэн ыыппыта.

Ньурба оройуонун Маар нэһилиэгиттэн XI кылаас үөрэнээччитэ Лидия Хаптасова ситиһиилээхтик кыттан, өрөспүүбүлүкэтээби олимпиадаҕа ситиһиилээхтик кытынна. Кыттааччы оҕолор интерактивнай тэрээһиннэргэ, араас маастар-кылаастарга, викториналарга уонна квескэ куйаар ситимин нөҕүө кытгыны ылан, элбэҕи биллилэр.

Тэрээһин түмүгүнэн Лидия "Мини-шех по производству сушеных овощей и ягод" бырайыагынан бастакы миэстэни ылла.

- Мин өрөспүүбүлүкэтээби олимпиадаҕа "Производство сушеных овощей и ягод" бырайыагынан кыттыбытым. Бырайыакпын ааспыт сылтан балтыбынаан бэлэмнээн сабалаабыппыт. Оҕуруот, сир аһын хатаран нэһилиэн-һэбэ атыылаабыппыт. Кэлэр өттүгэр бырайыактарга салгыы кыттар санаалаахпын. Маны таһынан сакаасчыттарга (кучу от, моркуоп, сүбүөкүлэ, помидор, апельсин, халтаҕас сэбирдэбин хатаран) анал бэлэхтэри онорон, үлэбэ киллэрэргэ былаанныыбыт, -

диэн Лидия билиһиннэрэ. - Оҕуруот уонна отонноох үүнээйилэри хайдах хатарарынын, - диэн ыйытыбар: "Үүнээйи астарын духуопкаҕа, эбэтэр таһырдыа бэйэтинэн хатардабын, - диэн этэр.

Сөбүлээн дьарыктанар дьарык салгыы сайыннарар туһугар араас бырайыактарга кыттарга бэлэмнэ, үөрэнэн идэ ылан үлэлииргэ былаанныырын туһунан Лидия Хаптасова кэпсир.

Лидия ситиһиилэр кэлэ ту-ралларыгар, баҕа санаата туола-рыгар баҕарабыт.

Антонина СЕМЁНОВА.

Салалта хас бириднн үлэниккэ болҕомто-лоох, ытыктабыллаах сыһыаны тутуһарын, хорсун сорукутары туруоруунан олоххо эрэллээхтик киллэрэрин түмүгэр, "Саханефтегазсбыт" АУо генеральной дириэктэрэ Виктор Лебедев салайар кэлэктиибигэр улахан аптарытыатынан туһанар. Бу кэнники 3 снл устата тэрилтэ ситиспит үрдүкү кирбиилэрэ - салалта хампаанна сайдытыгар сөптөөх хайысханы тутуспутун ырылхай туоһута.

Бастыгтан бастыгнар

2019 с. өрөспүүбүлүкэбит бырамысыланнай тэрилтэлэрин ортоугар ытыгылыбыт "СӨ Профсойуустарын Федерациятын бастыг социальнай партнэра" диэн куонкурууска "Саханефтегазсбыт" АУо кэлэктиибинэй дуоҕабара саамай бастыгынан аабыллан, бочуоттаах бастакы миэстэни ылбыта. Уопастыба үлэһиттэрэ эппиттэринэн, хампаанна профсойуунун үлэтин сангалы тэрийэн үлэти тэрилтэ генеральной дириэктэринэн В. Лебедев аномманын эр кэннэ сааламмыт.

Каадыр уонна социальнай боппуруостар отделларын салайааччыта Людмила Олеговна Якушкова манньк кэпсиир:

- Отдел салайааччытынэн 2017 сылтан үлэлибин. Уопастыбабыт каадырга уонна социальнай сыһыанна үлэтигэр кэнники 3 снл иһигэр элбэх уларыыы кирирдэ. 2019 сылтан "Саханефтегазсбыт" АУо Профсойуунун бэрэссэдэтэлинэн Аяна Анатольевна Другина талыллыбыта. Кини бастакы талыллыбыт күнүттэн ыла үчүгэй тэрийээччи, көхтөөх уонна биэ идиэйэлээх лиидэр буолара тутта көстүбүтэ. Другина сылга хастыыта да биһиги филиалларытыттан барыларгыттан кэлэктиибинэй дуоҕабары тупсарарга, сангардарга этиилэри, сайаапкалары хомуйар. Онно бырамысыланнай куттал суох буолуутугар, дьиз кэргэн, оҕо аймах уонна бэтэрээннэр өйбүллэригэр туһуламмыт кедьүүстээх этиилэр тутта болҕомтоҕо ылылаллар. Утумнаах үлэ түмүгэр, 3 снл иһигэр дуоҕабарга үлэһиттэр социальнай балаһыанньаларын тупсарар 160 эбиини киллэрдибит.

Барыта дьон туһугар

Аяна Другина профсойуус бэрэссэдэтэлинэн талыллыабыттан кэлэктиипкэ хамаандалыы биэ тыын үөскүүрүгэр күүскэ үлэлээр:

- Бастаан үлэли кэлэн баран управление үлэһиттэрэ бары биир дьизэбэ хастыы эмэ снл биигэр олодор эрээри, бэйэ-бэйэлэрин да кытта билсэбэттэригэр улаханньк соһуйбутум. Виктор Николаевич миигин кэлэктиипи түмүгэр күүстээх сорок туруорбута. Бу туһаайыыга элбэх үлэни ыытан баран биһигин мин эрэллээхтик этиэхпин сөп, урукку ыһыллан олорут кэлэктиип биһигин биир дьиз кэргэн курдук түмүстэ. Биһиги кэлэктииппит - олус талааннаах, түргэн-тарҕан, ыллам-дьэллэм, спортивнай тыыннаах. Профсойуус көхтөөх үлэтэ нефтебазаларга эмиз ытыгылар. Сыхахтар профсойуустарын тэрилтэлэрин айар дьобурдаах, идиэйэлээх уонна ытыктанар дьон салайаллар. Кэлэктиип-

"Саханефтегазсбыт" АУо бүгүнгү туруга

пит өрөспүүбүлүкэ уонна профсойуус устуорка күрэхтэһиилэригэр барытыгар актыыбынайдык кыттар.

Биһиги хампааннабыт үлэтэ ньиэби-гааһы кытта ситимнээх буолан, дьон үкэс биһигини "аһара элбэх хамнастаахтара буолуо" дии саныыллар. Дьингэн оннук буолбатах. Уопастыба орто хамнаһа 65 тыһ. солк. курдук. Ол да буоллар, салалта уонна профсойуус хас бириднн үлэниккэ болҕомтолоох сыһыанын, кыһамньытын, социальнай балаһыанньатыгар дууһатын уурарын түмүгэр, биһигиттэн үлэһиттэр барыылара диэн суоҕун тэнэ.

Уопастыбабыт генеральной дириэктэрин быһаччы дьаһалынан, кэнники кэмгэ бэтэрээннэригэр улахан болҕомто ууруллар. Аҕа дойдуну улуу сэрини, тыыл, "Саханефтегазсбыт" АУо бэтэрээннэрин чиэстиибит. Тэрилтэбэ 30-тан ордук снл үлэлээбит дьонго салалтабыт "Ветеран нефтепродуктообеспечения" диэн түөскэ кэтиллэр бэлиэлээх ааты ингэрэр.

Каадыр отделын начаалынньыга Л. Якушкова бэлиэтиир: "Биһиги урукку үлэһиттэри чуолкайдыр улахан үлэни ыытыбыт. Биэнсийэбэ тахсан олодор уонна биһигин да үлэли сылдыар 300-чэкэ бэтэрээннээхпит. Балаһан ыйыгар - Ньиэп, гаас уонна уматык бырамысыланнаһын үлэһиттэрин күнүгэр - бэтэрээннэригэр, кэлэктиибинэй дуоҕабар быһыгынан, харчынан бириэмийэни, эбии социальнай көмөнү онгоруот, тэрилтэбит быраһынынньктыгар ыгыран ыалдыттатабыт, санаторийынан-куруордуан хааччыллыларыгар чэлчэтинн көрөбүт, бэлэх биэрэбит. Ус сылга биридэ үлэлиир уонна олодор бэтэрээннэригэр профсойуус санаторийга путевкаларын төлүүр.

Элбэх оҕолоох үлэһиттэригэр профсойуус бэрт истиг сыһыаннаах. Кинилэр оҕолорун эмтэтэ өрөспүүбүлүкэ тас өттүгэр барар буоллахтарына, путевкалар төлөнөр. Устудьуоннар өрөспүүбүлүкэ тас өттүгэр киин ВУЗ-тарга киридэхтэринэн, кинилэр үөрэхтэригэр диэри бырайыастара биридэ төлөнөр. Өскөтүн үлэниккэ улахан ыарыы диагноһа турбут буолабына, биир сылга 200 тыһ. солк. диэри көмө онгоһуллар. Өскөтүн урукку дьылларга оннук көмө үлэниккэ бэйэтигэр эрэ онгоһуллан кэлбит эбит буолабына, оҕо эмгэнинин төлөбүр эмиэ эбии көрүллэр буолла.

Уопастыба үлэһиттэрэ дьизэлэрин-уоттарын тупсаралларыгар бырыһыана суох харчынан заем бэриллэр. Дьон үкэс бу харчыга тутуу матырыяалын атылаһар эбэтэр ипотека бастакы төлөбүрүн төлүүр. Хоту уонна Арктика улуустарыгар баар филиалларбыт болҕомто саамай үөһүгэр сылдыаллар.

"Генеральной дириэктэр АУо-ба "проф-стандарт" ирдэбил хайаан да наада-тын бэлиэтээбитэ уонна ону киллэрэри соруубута. Онон биһиги үлэһиттэригэр

- Промышленность эйгэтэ -

үөрэхтэрин таһымын, дуоһунастарыгар төһө эппиэттээһилэрин тургутар улахан үлэни түмүктээн эрэбит, каадыр эрэсир-бэтин бэлэмниибит. Кэнники 3 сылга Уопастыба дьоммут идэтигэр үөрэниилэригэр, каадыр таһымын үрдэтигэр элбэх үбүлээһини көрдө.

"Саханефтегазсбыт" АУо Уфатаабы ньиэп судаарыстыбаннай тэхиницэскэй Университетын кытта түһэрситбит дуоҕабарынан, биһиги филиалларбыт дириэктэрдэрин баһыйар үгүс өттө онно эбии үөрэхтээһини, хос бэлэмнэһини аастылар. 2021 сылтан тэрилтэбит орто сүһүөх үлэһиттэрин таһымнарын үрдэти, үөрэттэри сибаламмыта. Бакаансыа дьаарбанкаларыгар мэлдьи кыттабыт", - диэн Людмила Якушкова кэпсиир.

Үлэ династиялара - ханнык баҕарар тэрилтэ биэ түрүбэ

Николаевтар династиялара "Саханефтегазсбытка" үлэлээбит уопсай ыстаастара 62 сылга тэнгэнэр. Ити - орто көрдөрүү, хампааннаҕа оннооҕор элбэх снл үлэлээбит дьон бааллар.

Быйыл балаһан ыйыгар ыарахан ыарыы кэнниттэн биһиги кэллээбит, филиалбыт улаханньк ытыктанар салайааччыта Лазарь Ильич Николаев өллө. Биһигин Ньурбатаабы нефтебазага кини кыһа уонна сизэнэ үлэли сылдыаллар. 41-с №-дээх АЗС операторы Наталья Борисова эһэтин туһунан улахан тапталынан ахтар. Даҕатан эттэххэ, эмиэ бу филиалга Лазарь Ильич бииргэ төрөөбүт быраата Владимир Николаев үлэли сылдыбыта.

Лазарь Ильич "Якутнефтепродукт" ГП (билигин "Саханефтегазсбыт" АУо) нефтебазатын дириэктэринэн 1988 с. аноммута. Кини ол иннинэ 26 снл устата Амакинкатаабы геолого-разведка эспэдииссийэтин кэлэктиибигэр энкилэ суох үлэлээбитин, биздэмистибэ уонна судаарыстыба элбэх наҕараадатын ылгытын кэннэ, ССКП райкомун "эппиэттээх уонна эппиэттээх салайар каадыр" диэн рекомендациятынан, бу үлэбэ анаабыттар.

Наталья: "Мин эһэбинэн олус киэн туттабын. Кини үлэбэ дьулуруун, эппиэттэрин, чиэһинэйин, сирдээгин мэлдьи холубур онгоһобут", - диэр.

Лазарь Ильич лиидэрднн хаачыстыбата кини урут ылсан көрбөтөх сонун дьыала-тыгар эмиэ үрдүк кирбиилэри дабайарыгар кыах биэрбитэ. Кэлин киниэхэ дьиз кэргэнин курдук буолбут "Якутнефтепродукт" кэлэктиибигэр Лазарь Ильич 16 снл үлэлээбит.

Ньурбатаабы нефтебаза үлэһиттэрэ урукку дириэктэрдэрин хойуун үлэтин туһунан манньк ахталлар: "Кини салайар кэмигэр уруккуга ноһооттоох үлэли олорут тэрилтэ барыһы биэрэн барыта, араас омуктан састааптаах биэ интернациональ-

най кэлэктиип үөскээбитэ. Тэрилтэ матырыяалынай-тэхиницэскэй базата бөбөр-гөөбүтэ, резервуар паарката кэнээбитэ, үлэһиттэргэ анаан дьиз тутуллубута, оҕо саада сагардыллан онгоһуллубута, Ньурба куоратыгар, Убайаанна уонна Маалыкайга саҕа АЗС ыстаансыалара үлэбэ кирибиттэрэ, успуорт комплекса тутуллубута..." Ити курдук, Л.И. Николаев ньиэп-гаас бырамысыланнаһын эйгэтигэр кириэн улахан чиэһи-бөһүтү ситиспитэ.

Кини кыһа Уляна Лазаревна Лебедеваны дьылбата эмиэ бу тэрилтэбэ сирдээн аҕалыта. Ол иннинэ кини Нерюнгри куоракка учууталлыы сылдыан, ийэлэрэ ыалдыар буолан, дойдутугар төннөн кэлэргэ күһэллэбитэ. Ол саҕана Ньурбага кини сирэр-талар үлэтэ суоҕа. Онон Уляна АЗСка операторынан үлэли кирибитэ. Ити - 2003 с.. Онтон ыла 17 снл ааста. Кини билигин АЗС ыстаарсай операторы, кыһын кытта 14 снл устата биир тэрилтэбэ үлэлиир кэллээгэлэр.

Эбэн эттэххэ, Лазарь Ильич геологоразведканы 2 сыаналаах каадырынан хааччы-йыт - кинини утумунан уола Григорий Лазаревич уонна сизэнэ быраата Илья Григорьевич АПРОСАҕа үлэбэ кирибиттэр. Ону таһынан, кини "Саханефтегазсбыт" АУо-ба эмиэ икки сыаналаах каадыры аҕалыт: кыһын уонна сизэнн. Таарыйа, кини сизэнэ Наталья - үс оҕо истинг-иһирэх ийэтэ. Туох биэли баарай, кэлин баҕар кинилэр эмиэ бу тэрилтэбэ үлэбэ кириэн Николаевтар үлэһит династияларын салгыатара.

Биһиги кэспэтэр Наталья Григорьевнабыт, "Саханефтегазсбытка" үлэтин көмөтүнэн, бастакы үрдүк үөрэбин ылбыт эбит. "Үөрэхпин бүтэрэн баран атын сиргэ үлэли барар туһунан санаа да кириэн ааспатаҕа. Манна эдэр дьон үлэлиилэригэр усулуобуйа барыта баар. Өйүүллэр. Үлэһит үкэс стажировканы аһар, таһымын үрдэтинэр. "Саханефтегазсбыт" оҕолоох-уруулаах үлэһиттэригэр мэлдьи көмөлөһөр.

Улууустаабы филиалларга ураты болҕомто ууруллар. Быйыл биһиги АЗСпытыгар федеральной аартыктан аспаалынан бүрүллүбүт кириэр суол онгоһулунна. Урут манна быыл бөһө буолар этэ. Кэлэр сылга биһиги АЗСпыт дьизэ сагардылларын күүтэбит. Генеральной дириэктэр дуоһунаһыгар Виктор Николаевич Лебедев аномманын кэннэ, тутуу, өрөмүөн бөһө ытыгылар буолла, саҕа оборудование, тизхиныкэ элбээтэ, биһиги араас уопастыбаннай аахсыа, тэрээһин, куонкурус, субуотун-ньук, үлэ-хамнас буолан, олохпут күөстүү ортуга түстэ. Ычат бөһө үлэбэ кирирдэ!" - диэн кыыс киэн тутта кэпсиир.

"Саханефтегазсбыт" АУо пресс-сулууспата.

- Всероссийское волонтерское движение -

Всегда готовы прийти на помощь

Слово "волонтер" сейчас уже прочно вошло в обиход. Нет нужды объяснять, что волонтеры - это те, кто добровольно и безвозмездно оказывает помощь пожилым людям, маломобильным гражданам, участвуют в тушении природных пожаров, устранении последствий и предупреждении стихийных бедствий, различных катаклизмов.

Хочется сказать слова благодарности молодежи нашего района. Не оставшись в стороне, откликнувшись на призыв волонтерского корпуса Нюрбинского района, начиная с момента введения ограничительных мер в республике, оказывали помощь старшему поколению и лицам, находящимся на самоизоляции в доставке медикаментов, продуктов питания. В пик заболеваемости количество волонтеров доходило до 148 человек. Ими осуществлено более 6000 заявок от населения.

Волонтерский корпус выпустил более 30 роликов по профилактике COVID, принимали участие в рейдовых мероприятиях, совместно с работниками ОМВД осуществляли дежурство на территориальной границе района. Мы по праву гордимся нашей молодежью, которая фактически находясь в группе риска вместе с работниками здравоохранения, Роспотребнадзора, работниками полиции, внесла свой вклад в стабилизацию ситуации по COVID в районе.

Активисты волонтерского движения Нюрбинского района отмечены, поощрены знаком от Президента РФ В.В. Путина, Федерального агентства молодежи, минис-

терства по делам молодежи и социальных коммуникаций РС (Я), главы МР "Нюрбинский район", волонтерского корпуса Нюрбинского района.

Нынешнее лето, выдавшись засушливым, ветреным, с сухими грозами, с отсутствием обильных осадков в виде дождя, вследствие которого во многих районах нашей республики бушевали лесные пожары, внесло в нашу жизнь коррективы на запланированный отдых во время отпуска, походы в лес за дарами природы, долгожданный сезон охоты.

Не исключением стал и Нюрбинский район. С мая месяца, с момента регистрации первого пожара на территории района официально зарегистрировано более 100 лесных пожаров. Большую роль в ликвидации лесных пожаров сыграли, конечно же люди. Население района, наслегов где бушевала стихия огня все, как один встали на защиту своих домов, сел. Даже школьники, несмотря на запрет, работали наравне со взрослыми на тушении пожара в с. Ынахсыт, проявив высокий гражданский порыв, патриотизм, в результате которого не допустили огонь в свой родной наслег.

Свой огромный вклад в тушении лес-

ных пожаров по сегодняшний день вносят волонтеры-добровольцы района. С самого первого дня в первых рядах огнеборцев, в качестве ДПК, в составе мобильных групп было задействовано более 800 волонтеров. И сегодня волонтерский корпус Нюрбинского района, курируемый управлением по молодежной политике, продолжает свою деятельность. Это участие в акциях, организация субботников и т.д. - одним словом, ведет деятельность, направленную, в первую очередь, на заботу о старшем поколении, сохранение природы и экологии.

Спасибо всем добровольцам, настоящим патриотам, которые не остались сторонними наблюдателями! - таким словами завершил беседу Альберт Михайлович.

Как сообщают официальные источники, количество волонтеров в Якутии с каждым годом растет. Если в прошлом году их насчитывалось 50 тысяч, сегодня эта цифра возросла на 10 тысяч. Как здорово, что в республике много неравнодушных людей, готовых в трудную минуту прийти на помощь, ведь в наших суровых условиях сложно выжить без взаимовыручки.

Наталья СЕМЕНОВА.

Сегодня о деятельности волонтеров Нюрбы рассказывает руководитель МКУ "Управление по молодежной политике Нюрбинского района" Альберт Михайлович Неустроев:

- Прошедшие два года останутся в памяти человечества мероприятиями, деятельностью, связанными с профилактикой распространения новой коронавирусной инфекции COVID-19. Обязательные меры, удаленная форма работы, обязательное использование СИЗ - ов внесло свои коррективы в нашу жизнь. Объявление локдауна, приостановление видов деятельности, целых отраслей по стране оказалось колоссальным испытанием для всех нас.

За это время, молодежь Нюрбинского района не сидела, сложа руки. Одним из первых в нашей республике был организован волонтерский корпус, и в одном строю с ангелами в белых халатах начали борьбу со страшной болезнью.

Икки снл үлэ үөһүгэр снлдьыбытым

Биллээх саһылы иштэр ферматыгар 1967-1969 снлларга үлэлээбит Петрова (Иванова) Валентина Гаврильевна санаабын, кыракый ахтыбын ынтабын.

Чуукаар орто оскуолатын бүтэрэн баран үөрэх туттарса Дьокуускайга барбытым, кункурууска хапсыбакка, ЯМК сыр онгорор сыахха үлэни сырыттаһына, үөрэппит учууталарым Ефремов С.М., Николай Егорович буоланнар олоорор ыалбар көрсөн, Биллээх хомсомуол путевкатынан үлэни бар диэннэр, ууга-уокка түһэн күнүнэн самолетка биллэт ылан, трудовойбун да ылбакка кэ-лэн турабын. Ол бэйэтэ тусга кө-рүдүөстээх да түгэннэрдээх этэ.

Онтон үргүлдүү путевка ылан Маарга олоорор эдьийибэр хонон, сарсыардатыгар күтүөм Иван Яковлевич Биллээххэ илдээн ыалга дьиэлээн, кэпсэтэн, үргүл-дүү үлэлиир сирбэр барбытым. Килиэккэ быһынан куттанан сүүрүүнэн ааспыт, түннүгүнэн көрөн күлсэ бөбө тураллара. Тугу дьэбиттэрин бу диэн билгини өй-дөөбөт эбиппин, арай биир эр ки-нини батына снлдьан саһыллары аһатыспыппын, кини кэпсириин баһын-атаһын истэн быһа таайан үлэ күнэ бүппүтэ быһылаага.

Ньыыкан оҕонньортон торул-лан остуолга Настаа ынгырбыты-гар олоорон аһаспыта буолбутум. Күтүөм ас аҕалан биэрбитин бил-лэр этим да кырдыаҕас дьон моон-нууларыгар иитиллэр курдук са-ныбырым. Түөрт квартиралаах дьы-бэ кэккэлээх кыргыттар оло-роллоро, олору кытта бодоруһан, көрдөһөн кинилэргэ көспүтүм. Николаева Дуя, Николаева Па-ша, Тихонова Света, Галина фа-милиятын умнан кэбистим, Ньурбаттан таһсан үлэни снл-дьаллар этэ, саас бүтэн барытта-ра. Аҕыйах ол кыргыттар биэрбит хаартыскалар баар. Паша Ара-настаахха баар, атыттарын бил-бэппин. Ньурбага өрдөөххө Га-ляны көрсүбүттээхпин, Света төрдө Ньурбачаан, Дуя Күндээдэ эти-лэр.

Ол кырдыаҕастар дьынэр үчү-гэй баһыи этилэр, Настаа Маар-га ыал буолан олодохпуна кэлэ-бара снлдьара. Арай биридэ үлэ-биттэн кэлбитим күөс бөбө өрбүт, кыра оҕолору хаайан баран барар эбиккит диэннээх.

Биридэ саһыл аһаттарбыт Куонаан, арай этэр, биир Саттаа сиэннэрэ буолабыт, аймаһын буолабын диир. Мин соһуйдум да, дьиктиргээтим даһаны, хайдах аймах буолуомуй диэн. Онтум ийэм төрдүнэн Саттаа Мэхээлэ диэн эһэм буолар эбит, алыс ха-лын аймах буоларын бу саһыран олоорон сана билэ сатыбын. Сүрдээбин көмөлөһөн, саһыл иитиитигэр туспа отделение биэрбиттэрин да кэннэ тугу гы-ныахтааһын наар сүбэлиир буо-лара.

Бастаан утаа уһун сарай иһи-гэр баар саһыллары эмиэ аһа-тыахтаах эбиппин, ону билбэккэ аспын барытын килиэккэбэ ту-рар саһылларбын эрэ аһаттым. Сиэ-дэбэ ту-рар саһылларгар кыраны биэрээр диир, мин ол ханна ди-ибин. Хайдах ким да эпэтээбэ дуо диэн, бу мантан маныаба диэри эн забойга барыахтаах саһыллар-дын, килиэккэбин ингин ыраас-тыы сырат, түүлэрэ ситэригэр кыратык аһатыллар, сорох күн көтүтүбүн диэтэ.

Арааһа Паша эптитин өйдөө-бөтөһүпүн быһылааба, ону көрө снлдьан кэлэн быһаарда буо-луо. Ол кэмнэ Палашаҕа сыстан үлэбин саһалаабытым. Арай кы-ргыттарым кими эрэ Байбал ди-иллэр, онтум Палашаларын аат-тыллар эбит. Дуя былаанын

аһара толорон туох эрэ бэлэх ыл-быта, Дьокуускайга хомсомуол мунһаҕар баран кэлбитэ. Оһох оттон, ас буһаран, дьыэ хомунан, мас хайытан үлэлэстэн дьуһуурус-тубалаан бэрт иллээхтик олоорбу-пут. Кыһын тымныыга дьыэби-титтэн саһылларбыт ту-рар сирдэ-ригэр сүүрүүнэн кэриэтэ снл-дьарбыт, ол курдук дьыэбэ ки-рибит курдук саһылларбыт сылаа-һынан илгийэн көрсөр курдукта-ра.

Танас туһунан этэр буоллаха, хайа да бэйэлээх тэлэгириэйкэ тырыта тытыллыбакка буолбат этэ. Килиэккэлэр ыккардылары-нан аһарга, ким холустук снл-дьар ол олох илдьирийэр. Хаа-тынкабыт тэстэн, уллунанар, бүргэс оҕостон улларбыт. Са-һыл өлөрүөх иннинэ түүтүн туп-сараары тарыыр биир эмиз дьик-ти кэмнээбэ. Дьэ онно Куонаана суох буолбаккын. Саһылы ки-лиэккэбэ сүүрдэ снлдьан кутуру-гуттан, кэлин атаһтарым таба тутан аргый аанын дьикти соһон төбөтүн тиэрдэн иһэн иккис илигинэн кэтэбин таһытан, са-барбаһыттан таба тутан станокка төбөтүн уган баран тарырыбыт.

Биһигини саһыл көрүүтүн араас уустуктарын бииргэ үлэлэ-бит саастаах дьоммут үөрэтэн-та-кайан, зоотехник, ветврач илээн-саһалаан, бэйэлэрэ биир-гэ снлдьан, хас сынһалан аайы, билингинэн эттэххэ, лекция, семинар барыта үлэ быһыгар практика курдук барара. Саһыл тириетэ алдыаммакка туттарыл-ларын туһугар өлөрөллөрө уотунан этэ. Ону үксүн анал киһи толоро-ро, уоппун баран хааллаһына ата-хынан эрэйдээхтэрибин хам үк-түүрбүт. Дьэ онно тириитигэр хаан турбатын гына сордообокко сүрэбин сыһын таба үктүөхтээ-хин, сыһа-халты туттуу ханна барыа.

Дьэ хаатынкан алдыанара тыын былдыһыга буоллаба, ха-йаан көмүскэннэ суоһай, тиник-тэһэн көрөөхтүү буоллаба ди. Ол гына снлдьан куоттаран, аны төттөрү-таары сырас сордуурбун. Биридэ биир саһылбыт өлөн хаал-быта, түүтэ ситэн олус үчүгэйэ, ону анаалыстаан көрөн баран уматар оһоххо уот оттон уган кэ-бистилэр. Харыйыбытын иһин эттилэр да дьаһайаһын буоллаба.

Саһыл аһылыгын онгорор сир-дэригэр тымныыга кириэн иттэн, таарыйа хайдах сүөһү төбөтүн ангаардаан баран быраһалларын үлтү мэһийэн таһаарар тэрили сө-бө көрөрбүт. Улахан мас хорууда-ба зоотехник ыйаан, кэмнээн биэрбитин сэннэлээх киһи мас күрдэх курдук лаппаакынан бук-куйан биир кэлимсэ гыммыттар-ын кэннэ араас битэмийини, микроэлимиэни кутан биэрбиттэ-рин буккуйар манан буолбатах үлэ быһылаага.

Сайын үөн-көйүүр букваас-таах, хамныы снлдьар хаһыгын хамыйаһын алдыанан хааллаһына илигинэн аһатын турдаба. Са-йын саһылыгын удуулуур иһитин эр-гитэн кулахаһытан уутун тоһон кэбиһэр, ону көрө снлдьан ку-

туоххун наада. Арай биир сар-сыарда биэс оҕолоох саһылым биир оҕотун төбөтө туспа сытар, Куонааммар сүүрдүм. Кэлэн кө-рөн баран бэбэһэ арааран кэби-һиэххин, бэйэ бэйэлэрин ытырса оонньуу снлдьан тымырын таар-ыйан хааннаан, онтон устунан снлһэллэр диэтэ уонна ылан кэ-биспитэ. Ийэлэриттэн хаһан араарары зоотехник этэн бары көмөлөөн снлдэлэргэ көһөрөрбүт. Онтубутун бэйэбит көрөн-хара-йан забойга туттарыахтааһыт, эрдэ суруйан турабын, билбэккэ аһаптааһын.

Забойга үлэ бөбө, саһыл сү-лүтэ, тири субалаһына, үчүгэй хаачыстыбалаах тириини туттарар кинилэртэн улахан тутулуктаа-һын онно өйдөөбүтүм. Олох ыалынан үлэлиилэр этэ. Мин Семенов Василий кэргэнинэн Ксениялыын таҕастыылларын кириэн көрбүттээхпин, мээһэ бо-куой булан көрбөт этибит. Дьо-куускайтан "Холбос" үлэһитэ кэ-лэн көрөн-истэн үлэлэтэрэ. Куур-бутун кэннэ аны улахан бара-баанга имиттэрэллэрэ, онно ха-тын опилкатыгар спирт кутан ыраастаталлара. Барабаан электи-риичистибэнэн эргийэр этэ, биридэ уоппун алдыанан, илиинэн солбуна снлдьан эрийбиппит, ха-та уоппун кэлэн абыраабыта.

Биир да күн өрөбүлэ суох үлэ-лирибит. Аны саһыллары саптар-ры саһаланар, дьэ онно эмиэ саһылга ытыттарыы, хаатынка дьөлүүтэ, тэлэгириэйкэ килиэк-кэбэ хайа тардыллан индьирийин. Тыһы саһылы атыр турар улахан барьыгар дьаһаһыкка уган ытан биэрэбин. Барыта бэрэдэк. Нүө-мэринэн ханнык ханна уган сап-тарыллара, чыһыһыла, сабыллы-быт чааһа барыта сурукка тиһил-лэр, биркаланан иһэр. Үһүс этээс-тэн бинокуллаах олоорон тиһэн иһэллэр. Света Александрова мэлдьи көмөлөһөр этэ, мин төрт таһсан да көрбөтөбүм, үксүн ту-тан, таһан таһсарым. Бэйэм тугу гыммыппын суруйабын, бары да оннук үлэлээн-хамнаан ааста-һыт. Дьон аатын ыйыталаһа снл-дьыбат буолан толору ааттарын оччоҕо билбэтэх киһи билгини кэлэн биллэм дуо.

Дьэ, ити курдук саптарыы үгэ-нэ бүтэн, күн бокуойа суох аны төрүөбү ылыы бэлэмэ буолан, аһыгар тиийэ суот-учуот, битэ-миин, аһын арааһа, үксэ сибиз-һэй буолан баран, инньэ киит этэ, балык арааһа, сүөһү бары чааһа, тизийи-таһыы үгэнэ саһаланар. Күннэри-түүннэри үлэ оргуйан олоорор диэххэ сөп. Хаһан туох кэлэн барытын, тугу аһалытын ас туттааччы билэн эрдэбэ. Хайа подвал хаһан аһахтаах астары-нан туоларын хантан биллэхпи-ти.

Биһиги түбүкпүт - судаарыс-тыбаҕа былаан быһытынан 3,5 оҕону туттарыы диэнин бастаан дьиктиргии санаабытым. Онтум саһылым, атырдыын, ийэлиин аһааныгар ааһыллар эбит. Мин буолаһына саһылым ортоһунан биэс оҕону биэрдэбинэ тобо итиччэнийи дии санаабытым, ону

Куонааным быһааран биэрбитэ. Аны саһылларбыт бары будка-лаахтар, төрүүллэригэр анаан, ону от симэн ититэр эбиппит, от та-һынабыт. Арай биридэ от симэ турдаһына ким эрэ туох эрэ ди-этэ, хайыһан да көрбөккө эппиэт-тээн баран олоорон лах гына түс-түм. Өйбөр бу түгэн хаһан эрэ буолбута дии санаат эргиллэ түс-түм, Куонаан ту-рар. Ыһыта обу-с-түм, урут манньк кэлэн ыйыппы-тын дуо? диэн. "Суох" - диэтэ, толкуй бөбөбө түстүм, суох, буол-бута диибин, күллэ уонна бэриэч-читтээх буоллаһын диэтэ, ону да өйдөөбөтүм. Кэлин өр кэмнэ тол-куйдуу снлдьан, өссө оскуолаба үөрэнэ снлдьан түһээбиппин өй-дөөбүтүм.

Саһыллар төрүүр кэмнэригэр мээһэ тыас-уус суох буолуохтаах. Кыһыһын сиэн кэбиһиэ, эбэтэр таһааран быраһан кэбиһэн, тонго-рон өлөрүө диэн сэрэтэллэрэ, ку-руук үөрэтэ-такайа снлдьаллара. Миэхэ оннук түгэн буолбатаба. Ким эрэ оҕотун тилийбиттэрин өйдүүбүн, онно саһыл бэйэтин сааһар оҕону буккуйан укпуттара, ылымыта.

Саас аһылыктарын тупсарар этилэр диэбитим. Саһылы уйа-тыттан таһааран баран мэйии, эбэтэр быар уган биэрэрбит, ыйан биэрбит манньк нүөмэрдээх диэ-бит саһылбытыгар. Былаан би-һиэхэ 3,7 оҕону ыларга диэн мун-һахтаабыттар. Иккис снлдыты-гар эбии Антоновкаттан кыргыт-тар кэлбиттэрэ. Саһылларбыт эл-бээн, саҥа отделение аһыллан 10 отделение буолбута. Үөрэнэн аны ол кыргыттары үөрэтэр дьон буолбуттү.

Нэһилиэкпит Түмүк сэбиэти-гэр кирирсэр этэ. Быһыбар буол-бута, нэһилиэк сэбиэтигэр Биллээх-тээби учаастакка дьокуутаатынан сөбүлэс диэн хонтуораба ынгыран үйэ-хааһа туппуттара. Мин сору-йан ыһытымаары гынһылар диэн сөбүлэспэт буола сатаабытым, ону мунһах быһаарыа, эн буол-бата диэн буолта. Инньэ гынан быһыбарданарым туһунан оройуон хаһыатыгар испийһэккэ таһса охсубут этэ.

Ити курдук туохха да сыһыана суох киһи, сэбиэт, нэһилиэк уоп-састыбаннай үлэтэ диэннэ кыт-тан турабын. Маарга ыйга биридэ мунһахха илдэллэр-аһаллар, туох үлэ барыахтааһын, тугу гы-ныахтааһытын этэллэр, сүбэ-лииллэр. Дьэ, ыалга снлдьыбат киһи, ким эрэ иһэн-аһаан кэби-спит, кулууп, биллэтиэкэ үлэтэ, нэһиликэннэ сынһыланга, дьах-тар сэбиэтэ ингин диэн буолла. Бэл биир кэнсиэргэ музыкага суох кыргыттар "Долгунчаны" ыл-лааннар "Булчут" үңкүүтүн хайы-һардаах талбалалан толорон ту-рабын.

Миигин кытта үлэлээбит Александра Светлана биһиги кэксэбиттэн туораабыта ыраат-та, аатын ааттатар үлэлэрэ араас научнай суолталаах кинигэлэр буолан, дойдутун, Сахатын сири-н ааттага турдаһтар. Александра Иванова ханна баа-рын билбэппин, кини ферма

сабыллар диэри үлэлээбитэ. Иванова Ольга Хатыыга олоорор диэнин истэбин. Гоголева Марта Романовнаны бэйэбит биллэбит, көрсөбүт.

Хомсомуол оруола биһиги сү-рүн олохпун этэ, ол хаһан да баар-быт туһары умнуллубат сулус буо-лан ынгыра-угуйа турдаба. Биһиги үйэбит, дьоллоох кэммит, үөрэх, үлэ диэн буолара. Дьын чачы көнүл олох туһа, киһи бары тэн бырааптаах буоларын туһугар, омугумсуйбакка, биир тэнник сыһыаннаһан, ол туһугар үгүс хаан тохтуулаах сэриилэр, хомо-йуох иһин тохтообокко билгини да Аан дойду үрдүнэн бара турал-лара, кэнчээри ыччаппыт хайдах туох олохтонохтарын, сайдыах-тарын, самныахтарын тымтыкта-нан көрбөт буоллаһыт. Үлэ үчү-гэйэ, куһаҕана, чэпчэкиэ, ыра-хана диэн араарбакка, өрө тутан, тэнгэ хаамсан кэлбиппит, ки-миэхэ өйдөнөрө, өйдөммөтө, би-һиги кыракый ахтыбыт сыһын хайдах ылыналларыттан буолла-ба.

Икки снл үлэ үөһүгэр снлдьы-быт киһи, дьонун-сэргэтин да ситэ билбэккэ тэйбит, сири-н-уотун да кэрийэн көрбөккө төн-нүбүт эдэр кыргыттар ахта са-ныыр буоллаһытына, эһиги сир-гэ-буорга буккуллан бороохтуй-бут, сороххут лаппа өйдүүр буолан баран тэйбит оҕолор, сүрэххит-быаргыт иһинэн бүтэйдийи ахтан эрдэххит. Билгини көнүл олоххо, бэйэни салайынар көнүл босхо эрдэбинэ сиргитин ылан хаалыах-тытын.

Үйэ аҕаарын анараа өттүн Биллээхтээби кыыл ферматыгар үлэлээбит, ааспыт кэммин, онно олохтоох дьон сырдык кэриэстэ-ригэр, билгини кинилэр оҕолору-гар, сиэннэригэр, хос сиэннэри-гэр аныбын.

*Эдэр сэнэх эрдэххэ,
Оруо маһы ортоһунан,
Ойон-тэбэн көрүлээн,
Олох суолун солоннохпун.*

*Орто сааска ортоһунан,
Оҕо-уруу тэниттэн
Үлэ үөһүгэр кургуомнээн
Күүспүт-уохпун аастаба.*

*Бэдэр мэйии кэммитин,
Бэрсэ түһэр эбиппит,
Эдэрдэргэ, сана дьонно,
Иитистэбэ аатыран олоххо.*

*Ыччаттарбыт билгини,
Таһы бааччы сайдаллар,
Биллэбитин үөрэтэн,
Биллэпитин сөбүлөр.*

*Ол да буоллар
Үйэ сайдар тэммитэр,
Тиздэн иһэр эбиттэр,
Олохтон хаалбат туһугар.*

*Маны этэн эрдэхтэрэ,
Былыр диэххэ дуу аны,
Эдэргиттэн үөрэнэн биллэбин,
Кэмэ кэлбит эбитин.*

*Дьоһуннаахтык олоорон,
Аастыбыт диибит биһиги,
Кэнчээрибит кэксилэ бэйэлэригэр,
Илиилэрин, биһилэрин иһигэр.*

*Саҥа олох салһанар,
Сайдыы, үүнүү биһигэ,
Туспа турдуун олохторо,
Үйэлээх буоллун кэксиллэрэ.*

14.06.2021 с.

Барыгытыгар доруобуйаны, ситиһини, уһун кэксиллээх үйэ-ни.

Эбэрдэни кытта Хатастан ИВАНОВА (ПЕТРОВА) Валентина Гаврильевна. Сэтинньи 26 күнэ, 2021 снл.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ САМСОНОВА Варвара Егоровна, Маардааһы модельнай библиэтиэкэ сэбиэдиссэйэ.

Дьөһөгөй оҕотун тэһииннээн

Мин 1972 сыллаахха Антонова орто оскуолатын бүтэрээт туруорсан туран "Ньурба" сопхуос Киин отделениетыгар, Антоновкаба комсомольскай путевканын сылгыһытынан үлэли кирибитим. Ол сағана сылгыһыттар звеноларын Пахомов Семен Ильич (Сэкэр Сэмэн) салайан үлэлэтэрэ.

Семен Ильич туппуута-хаппыта барыта бэрээдэк, атын сэбин да, илдэ сылдыар таһаарынан да барытын орун-оннугар ууран, лигичи миэстэлэрин буллараң харайа сылдыааччы. Очолорго сайынгы өттүгэр өрүһү туоратар бөрүгүөсчүт суоҕар Сэмэн үгүс киһини бэйэтин мотурдаах онгочотунан өрө-таннары таһааччы. Онно да өрүһү хас туораатаҕын ахсын мотуорун эбэһээт үөһэ тимир дьааһыкка таһааран хатаан сылдыааччы. Онно холоотоххо биһиги туппупутун онно-манна тамнаан, хаалларан-сүтэрэн тыҕа сылдыар дьон быһытынан илии соттон кэбирбит.

Звеноба иккиспит Тимофеев Михаил Васильевич (Халлаан Мэхээлэ) бөдөҥ-садан, тутта-хапта сылдыара да чахчы кыахтаах, сэннэлээх киһитэ таһыттан көстө сылдыара.

Мэхээлэ илиитигэр кирибит хайдахтаах да хангыл сылгы сабыртытарарын билбитти уоҕа-кылына уҕараан сымны быһыты-йааччы.

Ити сылларга Киин отделение мэчирэн сирэ тийбэт буолан атын отделениелардааҕар саамай арыйах 450-ча сылгы баара. Ол сағана дьон-сэргэ ат көлөттөн билгини курдук аһара тэйэ илик буолан биһиги көрүүбүтүгэр сүрүн үөр сылгыбыт таһынан 40-50 көлүү ата баара. Балары маассабындык сайынгы от үлэтигэр - мас-сынынан от оҕустарытыгар, мунһуутугар көлүнэлэрэ, ходоһа харабыйада мииннэллэрэ уонна күһүңгү булка илдэ сылдыар этилэр.

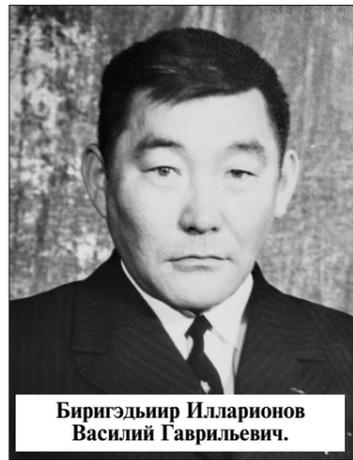
Мань сэргэ Киин отделение племенной уонна товарнай биригээлэригэр 15-20 көлүү аттаах булааччылар. Онон ити сылларга ат көлө маассабыт туһаныллытын бүтэһик кэрдиис кэмэ этэ дитэхпинэ улаханньк сыыспатым буолуо.

Билигин оннообор сылгыһыттар киэргэллээх сэлтээх үчүгэй быһыылаах-таһаалаах аты мииннэ сылдыалара көстүбэт. Ол сағана биһиги аттарбыт сэлтээрэ-сэлтигэр барыта онгоһуулаах, кыртан тағалайды хатан онгоһуллубут көнтөстөөх, тэһииннээх булааччыбыт, оннообор ыңгырыбыт буутайа кытта оннук онгоһуулаах булааччы. Аны туран мииннэр аттарбыт сылгы сырыһынарарга, булка-алка мииннэргэ, киэн сиригэн хаар кэстэрэн сылдыарга дьон тус-туһунан аты бэлэмнээн мииннэрбит.

Аппыт сэбин үксүн эбэм Анастасия Семеновна кылтан хатан онгоороччу. Саамай бэйэбиттэн кэлэйрим дьон очо үлүгүрдээх онгоһуктартан биер эмит комплекгы уруунан илдэ хаалбатахпыттан билигин кэлэн хайыан баарый? Ону таһынан аппыт сэбин киэргэртэргэ сөкүдүпкэни хото туһанар этибит.

Биһиэхэ кыһынгы кэмгэ, сааскы-күһүңгү хаайтарыыга, биэ ыаһыныгар, сылгы аһатытыгар Василий Алексеевич Мартынов (Баһы Баһылай), Василий Гаврильевич Яковлев (Тоокко), Афанасий Иванович Васильев (Ньһыйа) солбуһа сылдьан күс-көмө буолаллара. Балар бары сылгыга сыстаҕас, сиргэ-уокка сылдыарга үөрүйэх, сатаабаттара дьон суох саха чулуу эр дьонно этилэр. Саас айы биһигини кытта хаайтарыыга тахсыһан отделение уонна нэһилиэнньэ көлүүр аттарыгар сыраа онгорго анаан Тимофеев Дмитрий Семенович (Тойук Минтэрэй) хатынтан сыраа сыһааҕа, дуба ибээн бэлэмни тахсыһааччы... Онтон ветсанитарынан Иванов Семен Андреевич куруук сылдыһааччы.

Ити сылларга биһиги сылгыларбыт сайынгы кэмгэ өрүс

Биригдьиер Илларионов
Василий Гаврильевич.

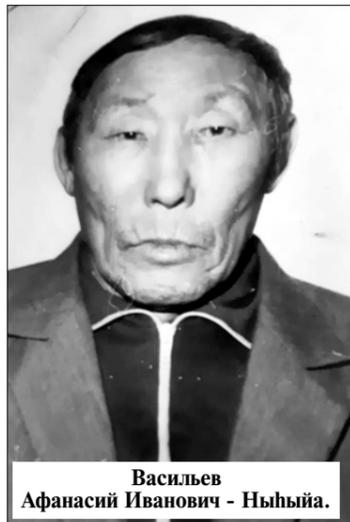
Пахомов Семен Ильич -
Сэкэр Сэмэн.

Яковлев Василий Гаврильевич -
Тоокко.

Субай бостууга
Чо Михаил Александрович.

Васильев
Афанасий Иванович - Ньһыйа.

Тимофеев Михаил Васильевич-Халлаан Мэхээлэ.

унуордаагы ходоһа сирдэрин икки көлө-илии звенота биридир от кэбиртэр тыраахтырдаах оттуур буоланнар Кууттуннан, Алахсынынан, Ыарба үрэбинэн Дьаантыырга, Бөөлөөнүгэ тийэ сайылыыллара.

Өрүс унуор ити сылларга Киин отделение сылгыта эрэ сайылаабат этэ. Ити сылларга өссө 300-400 субай сүөһүнү икки биригээдэ кыттыһан Моонньооххо кииннээн сайылатааччы. Онно мэлдьи Чо Михаил Александрович уонна Антонов Егор Петрович (Кэлэбэй Дьөгүөр) бостуугунан үлэлээчилэр. Кинилэр сүөһү быһытын-таһаатын, туругун биллэрэ бэрт буолан ханан да сүөһүлэрэ итээбэккэ, өгнүк-тоттук сайылаан кыстыгы этэннэ буллартан привес ылан хайҕалга, чиэскэ-бочуока сылдыаллара.

Сылгыларбыт сайын өрүс унуор сайылаан баран кыһынгы өттүгэр дойду сиргэ кириэн иннэ Дьаарханга, Ньурбачаанга тийэ ханан аһыыллара. Иннэ гынан биһиги сопхуос отделениеларын сылгыһыттарын барыларын кытта алтыһан, ким сылгыта ханна тийбитин ыйсан-көрсөн, наада буоллабына хаайсан-сылгылаһан биэрсэн биер санаанан үлэлээччибит.

Сопхуоска сылгы зоотехнигынан кэнники "Маған" сопхуос дириэктэрэ буола үүммүт Егоров Геннадий Дмитриевич дьон киһи уһуннук үлэлээн ааспыта. Сылгыһыттар хонуу биригээдэтигэр сыстарытын биригэдирибит Илларионов Василий Гаврильевич этэ.

Күндээдэ сылгыһыттары

Күндээдэ уонна Аранастаахха икки сылгы звенота баара. Онтон бириин Токос өтгүн Томторго кииннээн үлэлиир звенону Спиридонов Петр Павлович (Кытараай) салалтатынан Григорьев Николай Васильевич (Барылатар Ньюкулай), Ефремов Николай Кононович (Токур Ньюкулай), онтон Аранастаах өтгүнээбин Тотоуйуга кииннээн Ананьев Николай Иванович (Күүстээх Моччолбо уола) салайара, Сергеев Василий Петрович (Дьыдыр Баһылай), Семенов Будимир Иванович бааллара.

Онтон кэнники Яковлев Владимир Иванович, күтүөт Михайлов Анатолий Павлович үлэлэбиттэрэ. Николай Ивановичы сылгы тон саабынан убаһаны сүүскэ быраһан өлөрөр дииллэрин көрбөтүбүм эрээри салла истээччибин уонна бары сылгыһыттар истэн олодохпутуна кэспэппиттэрэ, онон сымыйа буолбатаҕа буолуо дии саныбын.

Ньюкулай ааттынан да Күүстээх Моччолбо уола буоллаҕа дии. Сунтаарга кэлэн баран Моччолбону Сунтаар күүстээхтэрин кэккэтигэр Сийэттэн төрүттээхтэргэ киллэрбиттэрин муодаргы санаабытым. Ньюкулай кыһынгы өттүгэр куруук манан халааттаах сылдыааччы. Ону тоҕо манан халааттаах сылдыабын дитэххэ тайагы, саһылы көрдөххө үөмэргэ үчүгэй диэч-

чи... Мииннэр да аттара кыһынгы өттүгэр куруук манан өгнөөх буолааччы.

Арай биридэ: "Дьэ, Антоновкалар, биһиэхэ тыйдарыгар аттаныллан баран быта түспэтэх 5-6 сылгы баар, олору сырыһыннан хаайан тутаттаан да илдэтти баран айаһаталаан ат гыны", - дьон буолла. Биһиги оччолооҕу истэн баран солбуһа сылдьан сырыһыннарарга дьон иккилии аты бири-мээнэ сүүрүк аттары баайар курдук баайталаан онгостон бардыбыт. Мин онно Быалык уонна Чукуулаах дьон оройуонга сүүрэ сылдыбыт аттардаахпын, Мэхээлэ Адараангы уонна Тураах куһаһа, онтон Сэмэн Лаһыачча уонна Мэнгэдэк дьон аттары илдэтти бардыбыт.

Иннэ гынан ол тутуохтаах сылгыларбытын Күндээдэлэр өттүлэриттэн Спиридонов Петр Дибидигирир дьон сүүрүк аттаах сирдэтигэр хас да күн көрдөөн Кугдаар Манчаарылааҕар туралларын булуттаан сырыһынартан үһүс күммүтүгэр Аранастаах Дьааһынаатыгар хаайталаан тутаттаатыбыт. Ол онно хаачыкаҕа хаайан быалаталы сырыттаһытына биер күөх ала сылгыбытын сийин булгу анһан кэбиспиттэрин өлөрбүпүт икки сүрүтэх буолан соһуллуга. Ааттаах ат тахсыһы сылгытын дойдута биэрбэтэ дьон буолбута. Онтон илдэтти кэлэн айаһаталаабыт сылгыларбытынан бары да ааттаах аттар тахсыбыттара: Сунтаар хара, Көмүс туоһахта, Хаамы хара о.д.а.

Балартан мин Көмүс туоһахтаны айаһаан ат гыммытым сылгыһыттан уурайахпар дьэри бастын атым буола сылдыбыта. Хара бастаангыттан айаһыырбар бэйэбин эрэ билинэр сылгыны "Из тьмы веков" дьон кинигэбэ олобуран айаһаан таһаара сатаабытым. Аан бастаан сыраҕалаабакка эрэ аңгардасты ыңгырга айаһаабытым. Онно кини 6-7 саастаах дуул сылгы этэ. Бастаан күүскэ быраһан иһэн 3-4 туонналаах санга соһуллан кэлэн хаардаммакка да турар окко ортотугар биридэ эрэ үктэнэн үөһэ тахсан хаалан баран онтуттан соһуйан түспэккэ турбутун нэһилэ түһэрбитим. Ол кэнниттэн мииннэппинэ олох быраһа сатаабыт буолбута.

Кыһыннары-сайыннары сүүрүк сылгы курдук баайан аһатарым, иһиридэхпинэ утары сүүрэн кэлэр буолбута. Атаҕар туох да аһара кыанар этэ. Сарсыарда далтан хайдах сэллиннэн тахсар да киэһэ соннук кэлэр этэ. Биер куһағана дьон эдэригэр куруук сырыһынарарыттан куота сылдыбыта таайан кэнниттэн ат туйаҕын тыаһын истибэт буолуор дьэри тэһиинин истибэккэ мээһэ сүүрэн хаалар буолан төһө да кыахтааҕын иһин бири-мээнэ сүүрүк кыаһы көрдөрбөтө. Сылгыта мииннэргэ куруук кэннилэриттэн үүрүүгэ, сырыһынарарыга илдэ сылдылааччы...

Мэхээлэ айаһаан ат гыммыт Сунтаарын харата эмиэ сылгыттан ураты сэллик ат буолбута. Сорох сылгы кини сэлитин бөтөрөн ойууннан нэһили ситэр этэ. Иккитэ хаста оройуон ыһаҕар эрийсэр ата суох буолан показательнай сэлитин көрдөрбүтэ. Ол сағана Өлөксөөндүр тыыннааҕа эбитэ буоллар эриһиннэртэн көрүөххэ сөп этэ.

Өлөксөөндүр дьон тураҕас ат эмиэ бэйэтин кэмигэр кыахтаах сылгы төрөөн-үөскээн ааспыта. Биһиги оосулаҕа үөрэнэр эрдэпитинэ 8 көһү сыраҕатыгар 200 киил доробуунна тийиһилээх 2 чаас курдугунан атара сэллиннэн кэлэн оройуонга бастаан Антоновкалар уруй-айхал бөҕө буолбупт. Хаһаайына сопхуос бурдугун ыскалаатын сэбидиссэйэ, уоттаах сэри кыттылааҕа, кавалерист Васильев Афанасий Александрович-Тойтоон Аппанаас бэйэтинэн олон күрэхтэһиннэритэ.

Ол сағана 3-4 отделение тыһынчанан сылгыта тоҕуоруһара, кыһынгы тымныыга Куочайга ыңгыр аттаах киридэххинэ куруук өрө-таннары аймааһынга сылдыар буоланнар, ыңгыр атыннан киридэххинэ сылгы тына туман курдук олон хаалар, бэйэлэрэ ойууру-тыны булаллар этэ. Онон оннукка атын кыахтаах, тонгуу хаартан иннибэт, уңмат тыңалаах буоллабына эрэ сылгытын булан күөйөн-хаайан иннилэрин ыларбыт. Оччотооҕу аттарынан Антоновкаттан сылгы көрөн сир бөҕө-

нү кэрийэн Саалтааны хонон баран Дьаарханан эргийэн Антоновкаҕа дьэбигиттэр кыһын үк-сүн тонгуу хаары тырдаран тий-йэбит. Оннук кыахтаах аттары мииннэр мингэ онгосторбут.

Ньурбачаан өттүгэр икки сылгы звенота баара. Онно звеноводтарынан Иванов Петр Яковлевич-Хорула Бүөтүр уонна Мартынов Прокопий Егорович-Мартыска үлэлиллэрэ. Сылгыһыттарынан Мисоедов Валерий Николаевич, аҕалы-уолуу Николай Прокопьевич, Юрий Никифоровтар үлэлиллэрэ. Балартан сылгыла үк-сэ Куочай эргин ырданар буоланнар Прокопий Егоровичтаагы кытта үгүстүк алтыһааччыбыт.

Чаппандаҕа Алексеев Аким Петрович звеноводунан үлэлиир эрдэбинэ 4-5 буоланнар тыһынчанан сылгыны көрөллөр этэ. Сылгыһыттарынан эдэрдэртэн Алексеев Владик, Иванов Валентин уонна Саалтааныга олонор саастаах Степанов Егор (Балыр-ҕайы) үлэлиллэрэ.

Саалтааны саарына Киргизлэй Күүлэйдэ

Саалтааныга Ворошилов, Эриэн Кута энгээр сылгыларбытын көрөөрү үгүстүк сылдьан, хонуктаан аһааччыбыт. Ол сағана Степанов Егор Киргизлэй Күүлэйдэптээх сүөһүлэрин көрсөн, отторун-мастарын бэрийэн олоросо. Ол сағана сылдыарбытыгар Күүлэйдэптээх кырдыан сааһыран олонор ыал этилэр. Киргизлэй хайа да былааска куһааннык олорботоҕо дьон кэспиллэр этэ уонна оннук да быһылааҕа.

Эдэригэр чахчы бэйэтин кыанар, хайа да түгэнгэ иннин солонор кыахтаах киһи буолара тас көрүнэр биллэр этэ. Бэйэтэ да киэһэ налыччы олон кэспэтигэ ону быктаран ылар этэ. 17-18 саастааҕар биер баай киһи 8-9 саастаах дуул сылгыны эт атахынан сырасан тут да ылангын ат гын дьэбитин быраатынаан сайынгы сыралтан куйаас күннэр сатыылан турдахтарына тохтопко солбуһа сылдьан сырсаммыт угаран туппупт дьон кэспирэ.

Ону таһынан Оппуонкалыын эдэр сылдыаммыт Сунтаар сылгытын Ньурбаҕа, Ньурба сылгытын

Нуучча рысак бороодата Калибр кыһыны атаарыыга.

Сунтаарга элбэхтик өрө-тангары мэнэйдэһэн аамайдыр этибит диин кэпсээчи. Онно үрэби кыйа сырыһыннаран иһэн ат үрдүттэн аллараанан сүүрэн иһэр сылгыга көбүлүгэр түһэммин тутабан диеммин тарбахпын булгу эрийтэрэн кэбиспитим диин көрдөрөр этэ.

Репрессияҕа түбэһэн хаайытыгарыгар тахсан баран бачча сүөһүнү уопустаан ылбыккыт, онтум төрүөбүнэн бачча буолбут буолуохтаах диин уурдаран ылбытым диин кэпсиир этэ. Онно сунтаартааха оччотообу бириэмэбэ сүрдээбин иннин солонор киһи быһыылааба.

Аны көмүһүн кистээн барбыт сирин хорутан кэбиспиттэрэн бэлэ маһын түөрэн кэбиспиттэрэн булбакка Мириинэйдэри кытта кэпсэтэн миноискателлээх киһини вертолетунан аҕала сылдыбытын кэпсиир. Биридэ аттарбытыгар бурдук ыла ампаардарыгар тахсыптым икки хорупка бүтүн бурдук кутулан турарын көрөммүн салла санаабытым. Ону ыйыппыппын: "эмээхин биһикки ол дойдуга барарбытыгар бэлэмнэмиппит, билингини дьон ситэтэ суох тэрийиһи ыттахтарына да көнүллэрэ", - дээбитэ. Онно өйдөөн көрбүтүм иннэрэн баҕаналара кытта бааллар эбит этэ... Оччотообу дьоннон оннук олохтоохтук бэлэмнэнэллэрин билигин кэлэн сөбө саныыбын.

Аны туран мииннэрин сахалы кизэһ иһэллэрэ. Онно куһуогунан эти кытта булгучу харыс курдук сүөһү хаана баар буолааччы. Биһиги дьэбитигэр оннук аһаабат буоламыт улаханник сонурбуур этим. Биридэ иэйбиччэ обонньор онкучахтан арыгы таһаарда. Онно көрбүтүм арыгыта оччолорго маҕаһынҥа атыыланар арыгылартан олох атын улахан хараҥа бытыылкалаах уонна уулларыллан кутуллубат сургусу бөлөх этэ. Ол саана арыгыны иһэ илик буоламын амтаным билбэтэбин да буоллар бытыылкатын улаханник сөбө санаабытым билигин да харахпар баар.

Чаппанда отделениета Дьаарханнаабы учаастагар эмиз сылгылаахтар этэ. Онно мин билэрбинэн Федоров Семен Никитич, Алексеев Николай Прокопьевич, Кузьмин Афанасий Михайлович уонна Мэнгэ Хангаластан күтүөт Охлопков Николай Егорович эмиз 3-4 буолан үлэлииллэрэ. Охлопков сопхуос эстибитин кэннэ хойукка диэри биз ырынан дьарыктанан биз кымыһын онгортон дьон бөбөнү абыраабыта.

Уопсайынан сылгыһыттар итиигэ-тымныыга күнү быһа тыаҕа ыгыр атыннан сылдыр буоламыт ыраах тыаҕа олохтор дьоннон элбэхтик сылдан итии киллэринэн аһар, соробор быстардахпытна хонор түгэннэрибит элбэхтик тахсааччы. Онно манна түбэһиннэрэн махтанан аһыахпын баҕарабын. Ол курдук Кутту, Аласын өтүгэр Никифоров Егор Никифорович (Матай Дьөгүүр), Ыарҕалааха Елисеев Василий Васильевич (Харын Обонньор) эмээхининэн Мавралыын, Ворошилов өтүгэр бардахха взрывчатка харабынайдыр обонньоттор чээйдэрин элбэхтик испиппит, сылаас дьыллэригэр үгүстүк иттибиппит, куурдуммулут. Кинилэргэ махталым мунгура суох.

Сүүрүктэр...

Ньурбачаан өттүгэр Орлик, Чаппанда өттүгэр Очоо, Чыраба курдук оройуонга билибүт сүүрүк аттар баалара. Антоновкаҕа Калибр диин нуучча рысак бороода сылгыта 60-с сылларга, онтон Адараанкы, Арангастаах, Чулкулаах, Хортуус, Максим уонна Чистокровнай верховой сүүрүк бороода бастагы көлүөнэ хааннаах Победа, Золотой диин аттар үгүстүк оройуон ыһахтарыгар уонна Сунтаарга баран сопхуостарын аатын элбэхтик ааттаппыттар.

Оройуон ыһаҕар элбэхтик Ст. Васильев аатынан сопхуоһу (Маалыкай) кытта илин-кэлин түсүһүү буолааччы... Манна сүүрүн үлэтин сэргэ бириэмэтин аахсыбакка күннэри-түүннэри түбүгүрэн Тимофеев Михаил Васильевич (Халлаан Мэхээлэ) сүүрүк аттары бэрийээ-

нининэн, баайытынан, эрчийитинэн анал хамнаһа суох уопсастыбаннай ноһурууска курдук дьарыктанааччы. Онно күүс-көмө, өйбүл буолааччылар Алексеев Василий Гаврильевич (Тоокко), Илларионов Петр Гаврильевич (Бөппүрүөк), Хатыы кинитэ Иванов Егор Аркадьевич (Холуочук Дьөгүүр), оболортон Тимофеев Анатолий Михайлович (Халлаан Туола), Васильев Семен Николаевич (Сампаан), Габышев Павел Иванович уонна мин илин-атах буолааччыбыт уонна аттары сүүрдэр этибит.

Ол саана аттары ыгыра суох сыбыдахтыгы сүүрдэрбит. Аны туран бизтэктэн түһэри буолаабына саха сылгыта үкэ кытаанахтык мөбөр буолан быа күһүнүн баҕанаҕа баайан эбэтэр акка эстиилээн түһэрэллэрэ. Дьэ онно бастагы түһэр уохтарыгар ингэн бардахына бардым диригин. Бастагы түһүлэригэр бирэмээн маһы кыбыһан иһэр курдук буолааччы уонна сирин көрдөххө от тараабынан тараабыт курдук буолан көстөөччү.

Ол саана 7-8 кылаастарга үөрэнэр кэммэр унгохпуна кыра буолан уонна күүс-уох да мөлтөһүөр буолуо, мөбөр акка кыайан ойон тахсыбатахпына Мэхээлэ саҕабаттан ылан үөһэ таһаардына үөһэттэн атым үрдүгэр олохорум. Онтон кэлин сизнчэр сылгылар сүүрэр буолтарын кэннэ улаханник мөхпөккө бизтэктэн миннээн кириэн түһэр буолбуппут. Уонна спортивнай ыгыр да үөдүйөн барбыта. Ити бириэмэбэ Маалыкайдары кытта кытаанах илин-кэлин түсүһүлээх эрийси буолааччы.

Мэхээлэ икки төгүл Дьокуускайтан бороода сылгылары сиринэн хаамтаран аҕалтаабытын кэпсээчи. Бастагы сырытыгар ээлик (рысак) бороода Калибры, онтон иккис сырытыгар Нуучча тяжеловозтарын аҕалтаабыт. Хомайуох илин Калибртан оҕо хаалбатаҕа. Калибры Антоновкалар аатынан ааттаабакка бары Рысагынан билинэр этибит. Ыһахтарга сүүрдэбинэ биһиги аттарытын олох баҕана икки ардын чугаһынан куоталыра, бастаан Мэхээлэ бэйэтэ сүүрдэрэ, онтон кэлин Толя сүүрдүбүтэ. Калибры мин өйдүүрбүнэн, бастаан Сунтаарга бизриттэрин Өлүхүмэлэр ылан баран тобус бизрэтэбэ бизрэтэ аайы санаттан саҥа сүүрүк аттары туруортаан сырыһыннаран сүрэбин хайытан өлөрбүттэрин курдук кэпсииллэрин өйдөөн хаалбыппын.

Онтон тяжеловозтартан элбэх оҕо хаалан кэлин саха бороодатын кытта буккуһан төрөлкөй төрүөбү бизрэр сылгылар үөскээбиттэрин сыдыааннара билигин да бааллар. Бүтэһик хаалыт тяжеловозтартан Калун диин атыгы аттаан кыһын хотонтон саах таһаарар, сайын от охсор косилкаҕа көлүйөн 80-с сыллар сангаларыгар 30-ча сааһы-

гар диэри илдэ сылдыбыттар.

Сайын от охсор массыынаҕа төрүт буолааччы уонна хайдахтаах да хангыл мөбөр сылгыны пааралаан көлүйөн аһаһынылааччы. Улаханник ыксаттаһтарына барбах сэкэр-сэкэр айаннаабыта буолар этэ. Уонна оҕутуннар да хайаатыннар хаампытын курдук хааман косилкалары аттары иккиэннэрин соһон бара турааччы. Аһара дьии-кэйдээн мөбөрү гыннахтарына сирэйдэригэр туора уобалааччы. Инньэ гынан кини баарыгар элбэх ат охсор массыынаҕа аһаһанылыбыта.

Биһиги кэммитигэр Ньурбаҕа кыһыны атаарыыга нуучча тройката көлүйөн киллэрэн оҕолору хатааһылатар этибит. Онно мэээнэ ат тарпат улахан сыраҕа үс аты көлүйөн киллэрэбитигэр Калуну көрүгэ үчүгэйн, оболору хатааһылатарга чычааһын иһин төрүччү ат быһыытынан көлүйэччибит.

Биһиги Мартынов Василий Алексеевичтыын саас аайы 5-6 сонобоһу сыраҕа аһаһааччыбыт. Олортон биир өйдөөн хаалбыппыт тяжеловоз хааннаах Куһаҕан сирэй диин кэнники нэс гынан баран бор буолан эстэн-быстан хаалбат, көлүүргэ аһара табыллыбыт ат тахсыбыт сылгыта баара. Ол аты сонобоһугар аһаһырытыгыгар 6 сыраҕаны баҕанаба, маска саба оҕустаран алдыаттаран нэһиилэ иннин ылбыппыт. Кыаҕа бэрт буолан киһи олорсон иһэр сыраҕатын сиргэ тиэрдибэккэ сүүрэн иһэн эргийгэр маска сабаан сыраҕабытын сэттэ ангыы элбэхтэ ыыпыта.

Сорсунаах булчуттар

Оччолорго Ийэ дойдуга сымнаҕас көмүһү бултаан туттарга сопхуостарга сылын аайы улахан былаан түһэр этэ. Онно тэрээһин да өттүгэр үгүс үлэ ыытыллара. Күндээдэбэ өрөспүүбүлүкэбэ биллэр үлэлээх уорданаах Кондратьев Иван салайааччылаах кырамахтаах хара саһыл фермата үлэлиирэ. Ону таһынан үгүс кадровой булчуттар, уопускалаахтар күһүнгү тыаҕа тиинни, Хорула өтүгэр Данилов Прокопий (Былтаскай), Захаров Василий (Таатар), Игнатьев Марк Михайлович курдук улахан булчуттар Хорулаҕа киис соноругар бараллара.

Дьэ онно элбэх аты өрө-тангары сымнааһаһын, ыраах-чугас ыыраах булчуттарга аттаран туттараһын буолара. Ол туһугар эмиз улахан сүпсүгүрүү бырааһыннык курдук буолара. Аһыах хонукка биһиги өнгөнөн, тутум үрдээн да ыларбыт. Оччолорго булду тэри-йээчи охотведтарынан Иркутскайга үрдүк үөрэби ылбыт Иванов Егор Алексеевич (Кыһыл Дьөгүүр), Семенов Валерий Никитич үлэлээбиттэрэ. Онтон кыһынны өтүгэр сааска диэри андаатарга үксүн кадровой булчуттар хаалан эриһэллэрэ.

80-с сылларга диэри өрүс унгуор киис тарҕана илик этэ, онно сүүрүн түүлээх тиин буолааччы. Сорох булчуттар 70-с сыллар ортолоругар тиини тыһынынчалыны бултааччылар... Ол саанааҕы үөһэ ааттаммыт дьоннортон ура-ты сорсуннаах булчуттарынан Никифоров Егор Никифорович (Матай Дьөгүүр), Иванов Алексей Николаевич (Көөһө Өлөксөй), Григорьев Иннокентий Иннокентьевич (Кизэсэ уола), Васильев Семен Никифорович (Сылгы Сэмэн), Семенов Михаил Егорович (Дьөрбөгөс Мэхээлэ), Иванов Николай Васильевич (Бойца Ньукулай) о.д.а этилэр. Манньык өбүгэлэрин үйэлэргэ туттан кэлбит Аар тайҕа булт соноругар илдэ сылдыбыт үгэстэрин үгүс сыллары унгуордаан кэнчээри ыччаттарыгар тиэрдибит булчуттар баар буоланар дойдуга сымнаҕас көмүс аатын ылбыт Саха сирин түүлээбэ аар саарга аатырбыт кэмнэрдээбэ.

Биһиги саас аайы Антоновкатан 8 көстөөх Эддээн диин сиргэ тахсан кустан киэрээччибит, ол саана кус да элбэх этэ. Лена бэтэрээтигэр бастагы улахан күөл буолан эбитэ дуу халлаан оройунан көтөн иһэр үөл кус үөрэ эриллээриллэ салгыны хайытан куһуура-куһуура түһэрэ астык да буолааччы... Онно чөккөөкүнү ботуруомутун харыстаан хоһуластахтарына эрэ ытарбыт эбэтэр туоһапканы бултааһааччыбыт. 7-8 тиһи буолан тахсан баран 150-200 күү кустаах киэрээччибит. Онно эбии 4-5-тии хаастаах буолааччыбыт.

Күһүн аайы Райсоюһу кытта дуоғабардаһан тайахтаан ол этин туттарааччыбыт, булка наставниктарынан Халлаан Мэхээлэ, Матай Дьөгүүр, Баһыы Баһылай этилэр. Ол сылларга сопхуоска нарезтаах саа арааһа баара. Онтон биридии карабины, туоһапканы олох аһаан сайыннары-кыһыннары илдэ сылдыааччыбыт. Мин 9 мм калибрдаах "Лось" харабыны уонна 250 миэтэрэбэ ытар маҕаһыннаах туоһапканы сылгыга үлэлиирим тухары илдэ сылдыбытыбыт. Билингини курдук сэттэ уон сэттэ көгүл, лицензия ирдэммэт этэ.

Инньэ гынан оскуола кэнниттэн 4 сыл сылгыһыттары өс хоһоноугар этиллэрини уол оҕо буолан төрөөбүппүн билинэн ахсым ат арҕаһыгар олохсон тымыныны-итиини, ууну-хаары ортотунан аһан, элбэхтэ хара тыаҕа халаахтыр хара суору үөрдөн улахан-кыра булт арааһын чалбаран остуолугар олохсон, тыаҕа, сиргэ-уокка көрсүллэр оһолу-моһолу этэнгэ аһан буһан-хатан, кииллийэн олоххо бэлэмнээх буола та-кайылыбыппар бииргэ үлэлээн-хамсаан, алтыһан ааспыт дьоммор куруук махтанабын.

Сунтаар улуһун Тойбохой уонна Тэнкэ нэһилиэктэрин Бочуоттаах олохтообу Валерий ИЛЛАРИОНОВ.

Дьүүлүүр сүбэ: 1. П.А. Ойуунускай аатынан Саха Академическай тыйаатырын үлэһитэ, Арасыйыа тыйаатырдарын сойууһун чилиэнэ Осипова Надежда Осиповна; 2. СӨ үтүөлээх артыыһа, СӨ култууратын туйгуна, П.А. Ойуунускай аатынан Саха Академическай тыйаатырын артыыһа Апросимов Михаил Ми-

хайлович; 3. СӨ үтүөлээх үлэһитэ, СӨ култууратын туйгуна, Олонхо тыйаатырын артыыһа, олонхоһут Исак Валентин Гаврильевич; 4. Өрөспүүбүлүкэтээби НАДь тыйаатырга сүүрүнүүр үлэһитэ Захаров Алексей Константинович; 5. Дьүүлүүр сүбэ бэрэссэдээтэлэ, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, "Алыптаах мааска" өрөспүүбү-

- Култура -

"Алыптаах мааска"

Ахсынны 10-11 күннэригэр Сунтаар улуһугар "Алыптаах мааска" диин республикансай фестиваль 6 төгүлүн ыытылынна. Бу күрээкэ Үөһээ Бүлүүттэн, Амматтан, Сунтаартан, Мэнгэ Хангаластан, Хангаластан, Ньурбаттан норуот тыйаатырдара кыттыыны ылылар.

лүкэтээби норуот тыйаатырдарын көрүү күрээс ааптара Очосов Юрий Дмитриевич үлэлээтилэр.

Бастагы күн Хангалас Күөрдэмнээби норуот тыйаатыра "Сэри тыйыс тыһына" диин испиктээгинэн күрээни саҕалаатылар. Иккиһинэн Ньурба улуһун Дьаарханнаабы "Хартасова-Терентьева Христина Ильинична аатынан куукула норуодунай тыйаатыра" Гаврил Дуяков "Кыыс Дьуурайа бухатыр" олонхоттон 6 көстүүлээх, 4 хартыыналаах олонхо испиктээк көрдөрдүлэр. Дьаархаттар бу кыттыыларын

анаатылар СӨ култууратын туйгунар, култуура байыаһыгар Юрий Емельянов сырдык кэриэһигэр.

Киэһэ Үөһээ Бүлүүдэр испиктээктэрин кэннэ тэрээһин үөрүүлээх аһылыгыта өрө таһымнаахтык ыытылынна. Сунтаар норуот тыйаатырын 60 үбүлүүдээх сыла буолан артыыстар эбэрдэ суругунан, махтал суругунан, мэтээлинэн наһараадаланнылар. Улуус баһылыга А.В. Григорьев ис сүрэбиттэн эбэрдэ, махтал тылларын "Алыптаах мааска" фестиваль кыттааччыларыгар уонна бэйэтин

улуһун тыйаатырын артыыстарыгар эттэ.

Иккис күн Ньурба улуһун Антоновка нэһилиэтин "Айуу, чэ" норуот тыйаатыра "Ойуун түүлэ" диин испиктээгинэн саҕаланна. Барыта олус долгутуулаах. "Саамай түмүк кэтэһэртэн киһи долгуйар", - диин куукула тыйаатырын артыыһа бэйэтин санаатын үлэлэстэр.

"Алыптаах мааска" республиканскай фестивальга куукула норуодунай тыйаатырын ситиһиилэрэ:

1. "Лучшая работа художника по костюмам" диин номинацияҕа тигистэ Джулия Романовна Николаева.

2. "Лучшая работа оператора по звуку" номинацияны ылла Елизавета Павловна Осипова.

Куукула норуодунай тыйаатыра өрөспүүбүлүкэбэ соботох тыйаатыр буолан өрүү дьон интэриэһин тардар. Инникитин да тыйаатырга ситиһиилээх үлэни баҕарабыт.

Анна ГРИГОРЬЕВА.

– Редакция почтата –

Ахсынны 9 күнүгэр Үөдэй нэһилиэгэр кырылас кумахтаах, үтүө-мааны айгыр-симик айылбалаах Ытык Бүлүү колледжын преподавателэ Светлана Григорьевна Мытник бырайыагынан тэриллибит "Көмүс Чуораан" педагогической челлендж Үөдэй нэһилиэгэр тийэн кэллэ.

"Көмүс Чуораан" педагогической челлендж

Делегацияны салайан илдэе кэллэ колледж преподавателэ, үгүс ыччат кизн туттар кийитэ, ньурбалар куратордара Евгений Романович Алексеев. Үгүс быһытынан ыалдьыттарбытын Варвара Андреевна скверигэр көрсөн, пааматынныгар сибэкки дьөрбөтүн уурдубут. Элбэх колледж устудуоннара кэлэн училище биир кизн туттар үөрэнээччитин скверигэр сылдыбыттара, бу бэйэтэ туспа биир сонун тэрээһин. Офолор бэрт элбэби, сонуну билэн астыннылар. Манньк тэрээһиннэргэ эдэр дьон кыттыыны ыллалара олус кэрэхсэбиллээх.

лиэгиттэн төрүттээх Бүлүү училищетыгар араас сылларга үөрэммит дьоннор тустарынан албому үөрүүлээх быһыыга Бүлүү колледжын дириэктэри иитэр-үөрэтэр үлэбэ солбуйааччыта Александра Николаевна Тутукароваба туттарда.

Салгы делегация дьаһалта дьизитигэр сылдьан Варвара Андреевна анаммыт дириг ис хоһоонноох быыстапканы сэргээн көрдүлэр. Нэһилиэк баһылыга Мария Пудовна музейга харалла сытар Варвара Андреевна малларын-салларын, Бүлүү училищетыгар үөрэммит Татьяна Васильева оччотообу психология уруогун конслегын Евгений Романович көрөн сөхтө-махтайда. Хайдах курдук оччотообу офолор кыһаллан-мүһэллэн конспект суруйалларыттан. Бииртэн биир дьикти түгэнэр, кэрэ кэмнэри санатар экспонаттар тахсан истилэр, элбэх сэнээриини ыллылар.

Делегация аһаҕас халлаан анныгар "Ытык өбүгэлэр" музейы көрөн астыннылар, саха балаһаныгар өрүү буоларын курдук үөдөйдөр сахалы астаах остуоллара ыалдьыттары үөрэ-көтө көрүстэ. Миньигэс астаах асчыттар Марина Корнилова, Динара Андреева, Светлана Михайлова педчеллендж кыттыылаахтарын аан бастаан сахалы саламаатынан күндүлээтилэр. Аһы-аһыны ирэхоро кэпсэтин, санаа атастаһыта, үөрүү-көтүү ортотугар уйдаран бириэмэни билбэккэ да хааллыбыт.

Дьэ, ол кэннэ үтүө-мааны дьоннордоох Үөдэй нэһилиэгиттэн сахалы сайаҕас, эдэрдийи эйбэс эбэр-дэлэринэн "Айылгы" нуорут айымнытын дьизитин хаһаайката Надежда Ивановна Аммосова уонна эдэр ыччаттар "Көмүс Чуораан" педагоги-

ческой челлендж кыттыылаахтарын кылыгырас тыастаах чуораан тыаһынан арчылаан көрүстүлэр. Нэһилиэкпит баһылыга Үөдэй нэһилиэгиттэн Бүлүү училищетыгар үөрэммит дьоннору кытта билсиппиннэрдэ. Аан бастакы суолу аспыт кийинэн, Бөдөк уола Иван Петров (кэлин эһэтин аатынан араспааньатын Иван Прокопьев дьиз уларыппыт), үөрэбин ситиһиилээхтик бүтэрээт нэһилиэгэр суруксутуна үлэни сылдьан кулаактаммыт эһэтин Бөдөгү кулаактытан босхолотор. Онтон учууталын сүбэтинэн Алдан куоракка көмүскэ баран үлэни сылдьан хомотоохтук өлөн хаалар. Үөрэби өрө тулпут Варвара Андреевнаттан саҕалаан Бүлүүгэ үөрэммиттэр элбэхтэр, хас биридүүлэрэ нэһилиэк офолоро үөрэхтэнэллэригэр кылааттарын киллэрбит үтүөлээхтэр.

Салгы Ил Түмэн Судаарыстыбаннай муньбаһын бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Антонина Афанасьевна Григорьева бэрт дириг ис хоһоонноох ахтыгы онордо. Варвара Андреевна үбүлүөй уонна педагогической челлендж Үөдэй нэһилиэгэр ытыгыла турарыттан астыммытын биллэр-

дэ. Оскуола учууталларыгар, детсад итиллээччилэригэр махтал суруктары үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттартаата.

Тэрээһини өссө силигин ситэрэн-хоторон биэрдэ нэһилиэкпит коллекционер Таисия Семеновна Григорьева. "Көмүс Чуораан" педагогической челлендж кыттыылаахтарыгар уонна ыалдьыттарга анаан 60-ча араас көрүнгүчү чуораанчыктарын быыстапкалаата, кэпсээтэ.

Н.Г.Чернышевской аатынан Бүлүүгэби колледж 100 сылын көрсө "Көмүс Чуораан" бырайыак хаһаайттары Александр Николаевна Тутукарова, Евгений Романович Алексеев эйбэс эбэр-дэлэрин, санааларын үлэһиннэлэр. Педагогической челлендж көмүс чуораанын Бүлүү училищетын бүтэрбиттэр ассоциацияларын бэрэссэдээтэлигэр, Ньурба оройуонун дьаһалтатын правовой салаа управлениетын салайааччытыгар дохсун ытыс тыаһынан добууолатан Наталья Семеновна Петроваба туттардылар. "Бүлүү училищетыттан тийэн кэлбит көмүс чуораан сырыыта сыйдам, ис хоһооно баай буола турдун", - дьиз алгыһын

этэн туран, көмүс чуорааны Наталья Семеновна оскуола дириэктэригэр Любовь Гаврильевнага салгыы туттарда. Ассоциация чилиэттэрэ оройун үөрэбириитин салаатын үлэһитэ Варвара Прокопьевна Васильева, Ньурба 1 №-дээх уонна Антоновка оскуолаларын алын сүһүөх оскуола учууталлара Нюргуяна Аммосовна Семянова, Мария Андреевна Николаева бу тэрээһингэ көхтөөх кыттыыны ыллылар, үгүс тэрээһин улууска ытыгылаахтаабын эттилэр.

Чуораан курдук чугдаарар устудуон офолор барахсааттар наһаа үчүгэйдик бэлэмнэнэн кэлэн үгүс арааһын, тохтор тойук кэрэтин, ылбабай ырыа арааһын тардан кэбиситилэр. Хамсаналара астыгын, үгүс күүлүүллэрэ үчүгэйдик, тутта-хапта сылдыалара чэпчэкигин, тагастара саптарга уурбут-тулпут курдуга үгүс күүнү өссө кизгэртэр. Өр манньк кэнсиери көрбөтөх дьон олус дьиз астынныбыт.

Биир умнуллубат түгэн - Ньурба оройуонугар үөрэбириин, Варвара Андреевна Петрова төрөөбүтэ 85 сылыгар анаммыт, "Көмүс чуораан" педагогической челлендж 7 чааһы быһа биир тыһынын ытыгылына. Ыалдьыттарбытын кытта үйэлэргэ үйэтитиллэн хаалларга анаан хаартыскаба түһүү, өргө дири кэпсэти-сэлэһии тохтообокко барда. Педагогической челлендж оройуон устун салгыы тэтимнээхтик айанны дьиз эрэллээх тарбастыбыт. Училище бары үлэһиттэригэр, устудуоннарыгар үрдүктэн үрдүк ситиһиилэри баҕара хааллыбыт.

Диана ФЕДОРОВА, библиэтигэр.

Редакцияттан: Элбэх хаартыскалаах сонуну хаһыат сайтыгар огниюрбы.рф уонна Инстаграм сирэйигэр gazeta_nyurba_ogni_nyurba киирэн көрүң.

– Үөрэбириин сыла –

"Мин уонна настаабынныгым"

Хас биридийи үөрэх кыһата талааннаах, дьобурдаах, сатабыллаах эдэр учууталларын хангылыларыгар, бөбөрүгүллэригэр сөптөөх үлэни тэрийэр, дьаһаллары ылара - ситиһии төрүөтэ буоларын бэлиэтиэххэ оруннаах. Эдэр учуутал уонна өр сылларга үлэлээбит настаабыннык учуутал ситимнээх, айымнылаах үлэлэрин көрдөрөр "Я и мой наставник" күрээби тэрийбит Анна Владимировна Трофимова уонна эдэр учууталлар түмүсүллэр 2006 сыллаахтан саҕалаан 7 оройуоннай, 2 региональнай, 2 республиканскай күрэхтэри ыһыһыга барыбыт кизн туттуубут буолар. Биһиги оскуолабыт оройуон үөрэбин эйгэтигэр саганы үлэбэ-хамнаска кэрэхсэбиллээх көбүлээччинэн буолар.

УУО начальнигын солбуйааччыта Федоров Д.А., 3 №-дээх оскуола дириэктэрэ Кузьмин П.П. эбэр-дэ тыллара эттилэр. Бастакы түһүмэххэ кыттааччылар уруок ыһтар сатабылларын көрдөрүлэр. Васильева А.К. уонна Дмитриева С.И. "Путешествие в Диснейленд" дьиз математика уонна английскай тыл уруоктарын ситимнээн 4 кылаас офолоругар ыһтылар, Федорова А.А., Мандарова К.С. - "Почему нужно чистить зубы", Семенова Е.М. уонна Федорова С.Н. - "Палежи", Николаева Р.В., Константинова Т.В. - "Айылба - киһи алаһата", Слепцова Н.В., Маччатырова Н.М. - "Решение задач. Употребление и правописание числительных", Андреева М.Е., Васильева С.В. - "Что такое почва?", Никонова М.У., Степанова К.Я. - "Имя прилагательное в гостях у Тютчева", Григорьева М.В., Алексеева В.Е. - "Элементы в жизни", Кыппыгырова Я.А. Долотов И.И. - "How to be Gentleman and Lady", Саввинова А.И., Сотрудников Ю.В. - "Путешествие и материк", Ефимова Л.В., Винокурова М.Н. - "Вычисление значений функций по формуле", Угапова С.А., Семенова Д.Н. - "Снежинки".

Иккис түһүмэххэ дьүүлүүр сүбэ эдэр учууталлар бырайыакка айар дьобурдарын сыналаата. Учууталлар араас хайысхалаах, киһини кэрэхсэтэр бырайыактары толкуйдаан таһаарбыттары сөҕө-махтайа иһиттибит. Дьаархан оскуолатын эдэр учуутала Мандарова К.С. "Школьная электронная библиотека" дьиз үлэтэ "Бастык бырайыак" номинация кыайыылаабынан табыста.

Үһүс түһүмэххэ кыттааччылар оскуола эйгэтигэр көстөр араас балаһыанньаттан хайдах тахсаларын көрдөрүлэр, уустук тургутууну аастылар. Учууталлар иити-үөрэтин боппуруоһугар билиилэрэ кизнэ, мындыра көһүннэ.

Дьүүлүүр сүбэ түмүк таһаарар кэмигэр кыттааччылар ырыа ылбабайын ыллаатылар, үгүс кэрэтин көрдөрүлэр, хоһоон хомоһойун эттилэр.

Номинант анал аатыгар тигистилэр: "Урок - вершина мастерства" - Андреева М.Е., Васильева С.В. (Убайаан), "Свет в будущее" - Николаева Р.В., Константинова Т.В. (Маар) "Золотой фонд" Васильева А.К., Дмитриева С.И. (Чаппанда).

"Я и мой наставник" күрэх кыайыылаах үрдүк аатын ыллылар: Гран-при - Кыппыгырова Я.А., Долотов И.И. (Антоновка), 1 истиэпэннээх диплом - Саввинова А.И., Сотрудников Ю.В. (Өнгөлдө), 2 истиэпэннээх диплом - Ефимова Л.В., Винокурова М.Н. (Сүлэ), 3 истиэпэннээх диплом - Семенова Е.М. уонна Федорова С.Н. (Ньурба 3 №-дээх оскуола).

Манньк күрэх ыһтыллара эдэр учуутал сүргэтин көтөбөр, инникигэ кынаттыыр, үөрэх эйгэтигэр ситиһиилээхтик үктэнэригэр күүс-көмө, тирэх-өйбүл буолар.

ЕГОРОВА У.Г., ИГНАТЬЕВА В.С., Ньурба 3 №-дээх оскуолатын учууталлара.

Advertisement for Rosselkhozbank featuring a woman (Yulia Vysotskaya) and a 5.5% interest rate offer. Text includes: "Юлия Высоцкая, телеведущая", "РоссельхозБанк", "5.5% ГОДОВЫХ*", "КРЕДИТ НА ВСЁ, ЧТО ХОЧЕТСЯ", "7787 (Билайн, Мегафон, МТС, Теле2)", "8 800 100 0 100", "rshb.ru".

– Редакция почтата –

Туһалаах сыры буолла

Киэн Ньурба кизилиттэн култуура үлэһиттэрэ 19 буолан Улуу Москва куоракка үөрэнэн, үүнэн-сайдан, чэбдигирэн дойдубутугар кэллибит. Оройуон салалтата, култуура департамена, үлэһиттэр холбоһуктаах түмсүүлэрэ өйбүллэринэн олус сэргэх, үтүө өйдөбүллээх сыры буолла.

Бөлөхтүгүр оройуон нэһиликтэрин култууратын дьиэлэрин салайааччылары, уус-уран салайааччылары, исписэлиистэрэ бааллар. Бары айар талааннаах дьон бииргэ түмсэн, олус көхтөөх, көрдөөх, туһалаах күннэри атаардыбыт, инникитин өрүү ахтан-санаан аһар өйдөбүлү сүрэхпитигэр хааллардыбыт диир эрэнэбин.

"Бэс Чагда" санаторийга дын кэнниттэн доруобуйаны чөлүгөрү түһэри чэрчитин эмтэннибит, ону тэнэ Москвагабы судаарыстыбаннай култуура институтун квалификацияны үрдэтэр куурунун аастыбыт. Иккитэ санаторийбытыгар сынныана уонна чэбдигирэ сыгар олохтоохторго анаан, "Киэн Ньурба кэрэ эйгэтин кэрэһиттэрин эбэрдэтэ" уонна "Кыһын сабалар Саха Сириттэн" диир кэнсиэртэри туруоран, дохсун ытыс тыаһынан арыалланныбыт, истин баҕа санаалары иһиттибит.

Өрүү буоларын курдук атаарсар күн тийэн-тиксэн кэллэ... Бу түгэнгэ биһи-

гини өйөөн-өйдөөн ыппыт салайааччыларбытыгар истин махталбытын тиирдэбит. Эһиэхэ таһаарылаах үлэни, ситиһини уонна чөл-чэгиэн туругу баҕарабыт!

Ю.А. КИРИЛЛОВА.

Махталым улахан

Мин, Сергеева Анна Григорьевна 82 сааспар бардым. Дьэиэм эргэрэн, эмэбирэн, тэллэйдэнэн туруарын билбэккэ акылаатын уларытыахпыт дии санаабыппыт. Билигин улуустаабы озорор усулуобуйаны тупсарар бырагыраамаба хапсан санга дьэиэни туттара турабын. Бу бырыгыраама хайбаллаах эбит.

Оройуонум баһылыгар Алексей Михайловичка уонна баһылыгы социальнай боппуруска солбуйааччыта Анна Михайловна Улароваба бэйэм улахан махталбын тиирдэбин.

Эдэр ыччат политикатыгар управление салайааччыта Неустроев Альберт Михайлович салайытынан 3 уол, Горохов, Васильев Семен, ДЮСШ-тан Федоров Семен салайытынан үс кыыс, түөрт уол буолан үлэлээтилэр. Бары дьэиэ тутуугугар көмөлөспүт озорорбор махтанабын, доруобай буолун, үлэбүтигэр ситиһини.

СЕРГЕЕВА Анна Григорьевна, 82 саастаах, доруобуйа бэтэрээнэ.

– ОМВД предупреждает –

Дистанционные мошенники в один день похитили деньги у двоих жителей с.Егольжа

На днях в полицию обратилась 70 летняя жительница с. Егольжа. Ей позвонили с номера 89147201559 и предложили купить бочку бензина за 5000 рублей, то есть по 25 рублей за 1 литр. Потерпевшая собственными руками перевела мошенникам требуемую сумму. Но, как обычно происходит, "коммерсанты" пропали.

В другом случае мошенники позвонили с этого же номера 60 летней жительнице

этого же села и предложили 3 тонны сена за 14000 рублей. Доверчивая женщина перевела аферистам деньги. А дальше вы уже знаете, что случилось.

Полиция предупреждает: *никогда не разговаривайте с телефонными продавцами!* Бесплатный сыр только в мышеловке!

ОМВД России по Нюрбинскому району.

– Кэриэстэбил –

Истинник саныыр бииргэ үөрэммит доборбут, дьүөгэбит кэриэһигэр

сылдьан, араастык тэрийэн оонньоотуо, көрөрө-истэрэ диир ахталлар.

Оскуолаттаабы сылларыгар Римма бастык спортсменка, общественной үлэ актыбыыската, кылааһын оҕолоругар үтүө сыһыаннаах, убаастанар үөрэнээччи этэ. Хайа да мэник-тэник уол кини тылыттан тахсыбаттара, тылын мэлдьи истэллэрэ. Биһиги, 10 "в" кылаас Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 1970 сыллаахха бүтэрбиппит. Оскуоланы бүтэрбипит кээнэ араас тэрээһиннэргэ, оскуолабыт үбүлүйдэригэр түмээччибит, салайааччыбыт Риммабыт этэ.

Оскуоланы бүтэрэн баран, 1970-1974 сс., Римма Ньурба 1 №-дээх оскуолатыгар алын кылаастарга физкультура учууталынан үлэлээбитэ. Оҕо эрдэбиттэн умсугуйан туран хаартыскаба түһэриинэн дьарыктаммыта. Онтун сайыннанан хас да сыл бытовоей кэмбинээккэ фотограф быһытынан үлэлээбитэ. Ол кэмнэргэ "Коммунизм суола" хаһыат редактора С.П. Гаврильев талааннаах кыһыны таба көрөн фотокорреспондентынан ылбыта. Онон 1977 сыллаахтан өр кэмнэргэ Ньурба оройуонун хаһыатыгар фотокорреспондентынан ситиһилээхтик үлэлээбитэ.

Римма Иннокентьевна интэриэһинэй ыстатыйаларын аахпыт, кэрэхсэбиллээх хаартыскаларын көрөн астыммыт оройуонун дьонно мэлдьи махтана саныыллар. 1985 сыллаахха СГУ ИФФ саха тылын уонна литература тын салаатын кэтэхтэн үөрэнэн бүтэрбитэ. 1987 сыллаахха Россия суруналыыстарын Сойуунун чилиэнинэн ылбыттара. 1987 с. ахсынны ыйга СӨ суруналыыстарын аагыттан Москва куоракка Бүтүн Сойуустаабы фотосуруналыыстар семинарыгар ситиһилээхтик кыттыгыта ССРС суруналыыстарын "Журналистские новости" (№ 2 (164) февраль 1988 г.) хаһыатыгар бэлиэтэнэн турар.

Римма Иннокентьевна өр сыллаах таһаарылаах үлэтэ урдүктүк сыаналанан, бэлиэтэнэн тураллар. Ол курдук 2003 с. Россия суруналыыстарын Сойуунун Бочуотнай грамотатынан, кэлин Бэчээт департаменын "Урун көмүс" бэлиэтинэн наҕараадалааммыта. 2018 с. КИПРФ Ньурбатаабы салаа-

та, оройуон олоҕор актыбыынай уопастыбаннай үлэтин бэлиэтээн, "Октябрьская революция 100 сылыгар" бэлиэтэнэн наҕараадалаабыта. 2020 с. түмүгүнэн Ньурба к. дьаһалтата "За вклад в социально-экономическое развитие города" бэлиэтин туттарбыта. Римма Иннокентьевна редакциятан уурайытын да кээнэ, оройуон хаһыатыгар тиһигин быспака кэрэхсэбиллээх ыстатыйалара тахса тураллара. Ол курдук кээнниги кэмнэргэ оройуон историятын үөрэтиигэ, араас кэмнэргэ үлэлээн ааспыт үтүөлээх дьон ааттарын үйэтэтиигэ сүнгэн элбэх үлэни ытта. Ол курдук С.В. Васильев 120 сааһыгар анаммыт, Сэбизскэй Сойуус Героия Н.Н. Чусовской, Ньурба дедлома 100 сылыгар, Амакинскэй экспедиция историятыгар, онтон да атын ыстатыйалара оройуон хаһыатыгар бэчээттэнэн дьон-сэргэ киэн кэрэхсэбилэн ылбыттара. "Талааннаах киһи барытыгар талааннаах" - дириллэрэ бу биһиги Риммабытыгар сыһыаннаах. Уус-уран тылаах хоһоон суруйааччы буолан "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү чилиэнэ, араас поэтической тэрээ-

һиннэр актыбыынай кыттыгылааба этэ. Ону сэргэ кини ырыа эйгэтин наһаа сэргиирэ, бэйэтэ наһаа үчүгэйдик ис-иһиттэн куйуан туран дьэитигэр-уотугар ыллырыа. Ордук урукку кэмнэрдээби ырыалары сөбүлүүрү. Ол курдук сөбүлүүр ырыаларын толорон биһиэхэ ыгыталаа. Гармошкаба да оонньоон боруобаланара. Бэйэтин көбүлээһининэн ырыаны сэргээчилэрэ Ньурбаттан төрүттээх мелодист А. Дмитриевы кытары көрсүһүүнү тэрийбитин дьон-сэргэ олус сэргээбитэ.

Римма Иннокентьевна Угайев Георгий Николаевичтын сүрэхтэрин холбоон, дьэиэ-уот тэринэн, үс оҕо тапталаах ийэтэ-арата буолтара. Георгий Николаевич Ньурба лесничествотын кылаабынай инженера, СӨ ойуурун хаһаайыстыбатын туйгуна этэ. "Экология дьэиэ тизгэрииттэн саҕаланар" диир куюнкурса кыттан 1 миэстэ ылбыттара. Римма бэртээхэй асчыт, ылдыгытмсаха хаһаайка этэ.

Кэргэнэ эрдэ олохтон туораан, үс оҕотун Римма соботоҕун улаатыннартаабыта. Улахан кыһына Уйгууна Финансово-экономической колледжы кыһыл дипломунан бүтэрбитэ. Кэлин экономика институтугар үрдэтимитэ. Кыра кыһына Тамара Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын кыһыл көмүс мэтээллээх бүтэрбитэ. Билигин СВФУ медицинскэй институтун бүтэрэн, ординатураба үөрэнэ сылдьар. Уола Николай Ньурба технической колледжыгар, экономика салаатыгар үөрэммитэ. Онон оҕолоро бары идэлээх үөрэхтэнэн, атахтарыгар турбут дьон. Ыал буоланнар түөрт сизэн бэлэхтээн, олохторун салгыыр дьоннордоохтор.

Кээнниги сылларга Римма Иннокентьевна биир сүнгэн үлэни саҕалаан, тэрийэн барда. Ол курдук Куочайга ийэтин өттүнэн киэн аймахтара Гавышевтар олорон, үлэлээн-хамнаан ааспыт уруккута "Коммунар" холкуос сирингэр бэйэтэ бырайыактаан, дьону түмэ тардан, сүүрэн-көтөн Өйдөбүнүк бэлиэ туруордута уонна мас олордутун саҕалаабыта. Инники былааннара өссө да элбэх этилэр. Кээннигэр хаалларбыт ыччаттара, дьон-сэргэтэ ити саҕалааһын ситэриэхтэрэ диир бүк эрэнэбит.

Римма Иннокентьевна өссө биир бэлиэ уратыта - кини араас олоххо киллэрэр идеялара буолар. Ол курдук оскуоланы бүтэрбипит 45 сылыгар аналлар альбом онгорторууга үгүс сыратын биэрэн үлэлэспитэ. 2020 сыллаахха Ньурба 1 №-дээх оскуолатын бүтэрбипит 50 сылыгар үөрэммит оскуолабыт макетын онгортон бэлэхтииргэ этии киллэрэн, урукку оскуола хаартыскаларын архивыттан таһааран, макет схематын онгортон, онгоруохтаах маастары булан кэпсэтэн, үп-харчы хомуурун түмэн, макет туруохтаах витринатын бырайыагы онгортон, сакаастаан, оскуола администрациятын кытары турар сирин чуолкайдаһан, транспортировкатын кэпсэтэн сүүрдэ-көттө, түөрт кылаас выпускниктары хамсаатта да этэ.

Аны саамай ытыктыыр учууталытын Розалия Петровна кытары сибээспитин быспака эмнэ Риммабыт тутан олобута. Эмиэ кини этии киллэрэн учууталыгыгар анал ыскамайка онгортон Бүлүү Эбэбит биэрэгэр туруортарбытыт, Розалия Петровна истин-иһирэх махталын ылбытыт.

Бу Орто дойдуга Римма Иннокентьевна курдук эргичи киэн биллилээх, олох үтүө эрэ өттүгэр тардыһылаах, ураты көрүлүрдээх, мунгура суох араас идеялардаах, дьон-сэргэ туһугар туох эрэ үтүнү-кэрэни онгоруо дьулулан олорон дьон бука ахсааннаах буолуо. Кини хайа баҕарар киһи болҕомтотун тардар сэтхэнээх, кэпсэтиннэн, сэргэх истээччи, тустааха үчүгэй сүбэһит, дьон-сэргэ киэн аранатыгар биллэр, ытыктанар, идэтин толору баһылаабыт фотограф, суруналыыс, дьэиэ-кэргэн амарах Ийэтэ, Эбээтэ, барыга бары дьобурдаах Далбар Хотуна этэ.

Римма Иннокентьевна сырдык ыраас мөссүөнө, онгон хаалларбыт үлэлэрэ үтүө өйдөбүл буолан көлүөнэттэн көлүөнэбэ бэриллэ туруохтара. Үтүө аата махтал тылларын кытары ааттана туруохтара.

1970 с. Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын 10 "в" кылаас выпускниктара: Анисимова (Васильева) А.А., Дмитриева (Егорова) Л.С., Иванова Е.Ф., Макаров А.П., Никифоров И.П., Николаев Н.Н., Павлова В.В., Федоров М.А., Поликарпова (Иванова) Л.А., Сухаринова (Егорова) Л.Н., Чиряева (Васильева) С.В.

Advertisement for 'Бүтэһүк чэпчэтиилээх сурутуу dekadama' (A week of healthy nutrition). It features a newspaper clipping from 'НЬУРБА' and a price tag for 'Адырыска тизрдии 589,92' and 'Почтаттан эбэтэр эрдээксийэттэн 563,70p'.

Advertisement for 'Уважаемые акционеры!' (Respected shareholders!). It contains text about the liquidation of PAO 'ALROSA-Nyurba' and the distribution of funds to shareholders.

— Кэриэстэбил —

Саньыбыт, суохтуубут

УГАПЬЕВА-ЕВСЕЕВА Римма Иннокентьевна бу күн сириттэн ыарахан ыарыыттан барбыта 40 хонуга буолла. Киһи ылбычаа итэҕэйбэт, ахтыы да суруйарга ыарахан. Ол иһин этгэллэр эбит "Киһи олоҕо түннүгүнэн чыычаах көтөн ааспытын курдук" диэн.

"Нурба уоттара" чилиэнинэн 1977 с. кирибит. Ол саҕана редакцияҕа Клара Дмитриевна Васильева үлэтинэн эр. Бастаан Римма Иннокентьевна хаартыскага түһэрээччинэн, фотокэспэдиэнтинэн үлэҕэ кирибит эбит. Кэргэннэнэн, үс оҕолорон баран уурайбыт.

Бу барыбыт, Нурба кизэн туттуубут, өрөгөйүбүт үрдээһинэ буолар. Баара буоллар төһө эрэ үөрээтир этэ. Дьэ, онно тийээхтээбэтэ. Дьылҕа-хаан атыннык ыйан турдаҕа.

"Нурба уоттара" сурунаалыгар Кыайы 75 сылыгар аналаах "Сураҕа суох сүлүттүн, көһүнүн" диэн салаат Иннокентий Дмитриевич Васильев медальона көстүбүтүн туһунан суруйбут уонна "Доботторум, өрүү сүрэхпэр баарыт" диэн биригэ үөрэммит, алтыспыт доботторун ахтыыта, истинник, иһирэхтик суруллубута. Онтон да атын суруйуулар ахсаана суохтар.

Ол да буоллар олоҕун тihэх күннэригэр диэри хаһыакка суруйарын тохтоппотоҕо. Кини суруйара барыта сонун, кэрэсэбиллээх, дьон болҕомтотун тардар этэ. Куруук күүтүлүк суруналыспыт этэ. Олоҕо дьонуннаах, көхтөөх, "Нурба уоттарын" биир баастын чилиэммит этэ.

Бытыллар тэрээһиннэргэ мэлдьи сылдьара, көх-нэм буолара, онтон бэйэтэ астынара. 2008 сылтан "Нурба уоттарын" салайааччынан талбыттарыгар: "Чэ, бэрт эбит" диэн санаатын эппит.

Олоххо тардыһылаах, хас үүнэр күнгэ олус астынар этэ. Дьэтин таһа араас үүнээйинэн, сибэккилеринэн, мастарынан толору этэ. Ону өссө оригинальнайдаан тупсаран ордордо. Ону таһынан хортуската өлгөмө, моркуоба, субүкүлүгэ, хаппыста сыйтаҕа ди. Уонна дьону күндүлүүрүн-маанылырын сөбүлүүрү. Биһиги "Нурба уоттара" ынгырдаҕына мустан сылабаартан чэй иһэн турардаахпыт. Кэпсээнэ-ипсээнэ, үөрүүгэ-көтүүгэ, гармошкаҕа оонньонно нууччалыы нуруот ырыаларын ыллыра. Тылһан да билэрэ бэрт этэ. Аркадий Спиридонович бараксан үөрэтэн оонньуур буолдум диэн астынара ахан.

Ол курдук биһиги үһүн Евдокия Улинова, Римма Иннокентьевна уолд.а. чилиэнтэрибин кытта Нурба 1, 2, №-дээх, Убайан, Антоновка, лицей оскуолаларынан сылдыаммит хоһоон ааҕарыт, кинилэр "Нурба уоттарын" туһунан уонна Нурба уруккутун, билгини кэми кэпсээн сырдаталлара. Оҕолор чуумпуран олорон сэргээн истэллэрэ бу баар курдук. ДИПИ-гэ баран эмиэ кэнсиэртирибит, хоһоон ааҕарыт. Саха бастакы бэйэтэ Варвара Потапова уһаайбытыгар төрөөбүт күнүн ыам ыйын 13 күнүгэр барамыт ахтан-санаан ааһарбыт. Биһиги Риммабыт ас араһын астаан илдээрэ: халадьыһа, блиныта, кэтилиттээх хортуската, быппаҕа элбэҕэ, дэлэйэ.

Ис санаабын эйигининэн эрэ үлэстэбин диэн сотовайынан кэпсэтээчи. Бу хойут эмиэ кэпсэппиппит. Бүтэһинин аҕыйах хонук иннигэр ватсаптаабыта. Онон уонна бүтэһипит ди. Дьэ, курус санаа, хомолто киһи сүрэхтин ыҕа тутар.

Түргэнник да биһигиттэн бардыҥ. Өссө да олоруохтаабын, суруйуохтаабын, айыахтаабын хааллаҕа.

Риммабыт бараксан фотосуруналыыс эрэ буолбатах, кини өссө кыраайы үөрэтээччи. Төрөөбүт дойдутун олус күүскэ таптырын хаартыскаҕа дьүһүйэн көрдөрө. Ол курдук хаар анныттан быкыт нургуһуннары, күн тахсан иһэрин, айылҕа араас дыктилэрин кэрэ көстүлэрин...

Быйылгы "Көмүс күһүнү", "Нурба уоттарын" 50 сылын күүспүтэ ахан. Онно тийбэккэ барахтаата. Онтубуотун алтынны 27 күнүгэр бэлитээн ааспыппыт.

Римма Иннокентьевна төрүт Нурба олохтооҕо. Нурба 1 №-дээх оскуолатын бүтэрбитэ. Этэргэ дьылы комсомолка, спортсменка, активистка эбит. Ордук волейболлурун, хайыһардырын ордордо. Спорт диэн баран муннука ытаабыт киһи дьэ киһи баар.

Ис санаабын эйигининэн эрэ үлэстэбин диэн сотовайынан кэпсэтээчи. Бу хойут эмиэ кэпсэппиппит. Бүтэһинин аҕыйах хонук иннигэр ватсаптаабыта. Онон уонна бүтэһипит ди. Дьэ, курус санаа, хомолто киһи сүрэхтин ыҕа тутар.

Түргэнник да биһигиттэн бардыҥ. Өссө да олоруохтаабын, суруйуохтаабын, айыахтаабын хааллаҕа.

Риммабыт бараксан фотосуруналыыс эрэ буолбатах, кини өссө кыраайы үөрэтээччи. Төрөөбүт дойдутун олус күүскэ таптырын хаартыскаҕа дьүһүйэн көрдөрө. Ол курдук хаар анныттан быкыт нургуһуннары, күн тахсан иһэрин, айылҕа араас дыктилэрин кэрэ көстүлэрин...

Нурбаҕа спортивнай киин тутуларын күүспүтэ ахан. Хас муннах айыы, депутаттарга да туруоса сатаабыта, хаһыакка да суруйара. Дьэ, ол ыра санаата олоххо кириэр үчүгэй сураҕа кэллэ. 2027 сылга өрөспүүбүлүкэбит Саха норуотун спортивнай оонньуулар Нурбаҕа ытыллар буолла.

Эн өрүү биһигини кытта биригэбин. Эн ааккын оҕолорун, сиэннэрин үйэтитиэхтэрэ.

"Нурба уоттара" литературнай түмүү, сэл. Е.М. МОЯКУНОВА.

Сүрэхпитигэр өрүү баар

туйгунук үөрэнэн бүтэрбитэ. Спорт араас көрүнүгүн дьарыктаммыта. Убайын курдук боксанаан дьарыктанан барарара. Оскуолаҕа сылдьан ордук ыллырын сөбүлүүрү. Наһаа дьымсэх буолан, төрөөбүт дойдуттан ханна да ырааппатаҕа. Бултурун, айылҕа сылдырын олус сөбүлүүрү, мэлдьи илии тутурудаах, дьэтин ахтан бөҕө кэлэрэ.

Биһиги аҕабыт баарыгар дьэбит сылаас, сырдык, дурдалаах-хаххалаах курдук сананарыт. Дьонго үчүгэй сыһыаннаах, майгылаах буолан элбэх доботтор кэлэннэр күүс-көмө, өйөбүл буолбуттарыгар өссө төгүл махтанарбын.

Кэргэним олоҕун барытын суопар сылаалаах үлэтигэр анаабыта. Бүтэһик күнүгэр диэри таксилаан дьону таһан бокуойа суох сылдыбыта. Масыыната ып-ыраас буолара, сакаас быыстала суох кириэрэ. Ол дьонго үчүгэй сыһыанын туһулуура.

Ылары дэгиэ туһурабынан эмискэ илдэ баран сүрэхтин ыарыһыта, дууһам кураанахсыбыта... Күндү киһим, төрөөбүт дойдун сымнаҕас буора сылаас тэллэх, суорбан буоллун. Быдан дьылларга ырааһай.

Биһиги дьэ кэргэн баар суох күндү киһибит, олохпор биридэ көрүсүбүт тапталлаах доборум, оҕолорон аҕалара, кэргэним, уолбут, ырааппыт бу Орто дойдуттан буктаатынаахтык барыта ахсынны 13 күнүгэр бири сыла буолла.

Кэргэним **ВИНОКУРОВ Юрий Юрьевич** 1983 с. олунньу 24 к. төрөөбүтэ. Антоновка орто оскуолатын

Кэргэнин, оҕолорун, ийэҥ, убайдарыҥ, санаастарыҥ.

Бордон нэһилиэтин олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, өр сылларга "Ст. Васильев" аатынан сопхоска үлэстэбит.

МАКСИМОВ Степан Николаевич ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит. Эһиги аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

"Бордон нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтин депутаттара, общественной түмүүлөр.

РСФСР үөрэйиригин туйгуна, РСФСР үтүөлээх учуутала, Нурба 1 №-дээх оскуолатын бэтэрээн учуутала.

Розалия Петровна НИКОЛАЕВА күн сириттэн ыарахан динир кутурбаммытын тирээбит. Розалия Петровна сырдык мөссүөнү, үлэҕэ сыһана биһиги сүрэхпитигэр мэлдьи хаалыа.

Нурба 1 №-дээх оскуолатын кэлэктибиэ.

Ытыктыр Учууталым, ылым мааны ийэтэ

Розалия Петровна НИКОЛАЕВА ыалдьан сирдээҕи олоҕун түмүктээбитинэн чугас дьонугар динир кутурбаммытын холбуубун.

Иванова В.Е.

Нурба улууһун Бочуоттаах олохтооҕо, Нурба 1 №-дээх оскуолатыгар нуучча тылыгар элбэх обону үйүйбүт РФ үтүөлээх учуутала, кылаас салайааччыта

НИКОЛАЕВА Розалия Петровна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит.

Нурба 1 №-дээх оск. 11 "в" кылааһын 1966 с. выпуск оҕолоро.

РФ үтүөлээх учуутала, Нурба улууһун Бочуоттаах олохтооҕо, ытыктыр киһибит

НИКОЛАЕВА Розалия Петровна күн сириттэн буктаатынаахтык барытынан оҕолоругар, чугас аймахтарыгар кутурбаммытын биллэрэбит.

Анфиса, Капиталина Афанасьевналар.

Убаастыр күндү киһибит, учууталбыт, 1973-75 сс. Нурба 1 №-дээх оскуолатыгар үлэстэбит кылааспыт салайааччыта, РФ үтүөлээх учуутала

НИКОЛАЕВА Розалия Петровна бу дьыл ахсынны 9 күнүгэр олохтон туораабытынан оҕолоругар, аймах бил дьонугар, ааҕан сиппэт үөрэнээччилэригэр динир кутурбаммытын биллэрэбит. Эн сырдык мөссүөнү, ийили амаах сыһанын биһиги сүрэхпитигэр өрүү өйдөбүнүк буоло.

1975 с. 10 "г" кыл. выпуһа.

Выражаем глубокое соболезнование семье Поповых, дочери Ольге, сыну Александру, внучке Алене в связи с кончиной после непродолжительной тяжелой болезни горячо любимой сестры, матери, бабушки, уважаемой

Розалия Петровна НИКОЛАЕВОЙ (ПОПОВОЙ). Скорбим и разделяем с вами горечь утраты.

Р.Г. Санникова и семья Семеновых, Санниковых из Нюрбы, Антонович, Мирного, Якутска.

Убаастыр күндү киһибит, "Малышок" дьыссаат бэтэрээнэ Люция Петровна тапталлаах эдьийэ

Розалия Петровна НИКОЛАЕВА күн сириттэн туораабытынан чугас дьонугар, аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит.

"Малышок" дьыссаат кэлэктибиэ, бэтэрээннэр.

Күндүтүк саныр өр сылларга Нурба 1 №-дээх оскуолатын завучунаан, нуучча литературатын учууталынан үлэстэбит кэлэгиэбит, РСФСР үтүөлээх учуутала, РСФСР үөрэйиригин туйгуна, Учууталлар учууталара, СӨ Ытык кырдыаҕа

НИКОЛАЕВА Розалия Петровна ыарахан ыарыыттан олохтон биригэ төрөөбүтүригэр, оҕолоругар, сиэннэригэр бэйэбит динир кутурбаммытын тирээбит.

Биригэ үлэстэбит кэлэгиэлэрэ 1 №-дээх оскуолатын.

Күндүтүк саныр эдьийибит, РСФСР үтүөлээх учуутала, Нурба улууһун Бочуоттаах олохтооҕо, Саха сирин кырдыаастарын сэбиэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ

НИКОЛАЕВА Розалия Петровна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, биригэ төрөөбүтүригэр, аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит.

Күндээдэттэн, Нурбаттан, Намтан, Дьокуускайтан Дмитриевтар, Кузьминнар, Максимова, Харитоновтар, Васильевтар, Жирковтар, Семеновтар.

РФ үтүөлээх учуутала, СӨ Ытык кырдыаҕа, Нурба улууһун Бочуоттаах олохтооҕо, тыыл уонна педагогическай үлэ бэтэрээнэ, 1951 с. Нурба орто оскуолатын биригэ үөрэнэн бүтэрбит улаханник убаастыр күндү киһибит

Розалия Петровна НИКОЛАЕВА ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар Александр Петровичка, Ольга Петровнаҕа, бары биригэ төрөөбүтүригэр уонна чугас аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит. Розалия Петровнабыт үтүө майгыта, дьонго эйбэс сыһана уһун сылларга умнулдуо суоҕа.

Доботторун Георгий Балакшин, Эдуард Данилов, Анастасия Егорова, Николай Лыткин, Евдокия Кондратьева, Дария Михайлова уонна учууталыҥ Анна Семеновна Тимофеева Дьокуускайтан, Нурбаттан.

Биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр Люция Петровна тапталлаах эдьийэ, биһиги убаастыр учууталбыт

Розалия Петровна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитин динир кутурбаммытын тирээбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Биригэ үөрэммит, куруук алгыһар дьүөгэлэриҥ.

От последствий коварной тяжелой болезни ушла из жизни дорогая подруга, коллега

Розалия Петровна НИКОЛАЕВА. Выражаю глубокое соболезнование родным по поводу тяжелой утраты. Вечная ей память.

Евсеева Е.Г.

Розалия Петровна биһигини, Нурба 1 №-дээх оскуолатын 9-10 "в" кылааһын үөрэнээччилэрин нуучча тылыгар уонна литературатыгар үөрэспитэ. Умнуллубат уроктары бэлэхтэбит күндү учууталбыт айымнылаах үлэҕэ РСФСР үтүөлээх учуутала аатынан бэлэтэммитин төһө да ыраах-чугас сирдэринэн тарбанан сыртыгар үөрэ истибиппит, кизэн туттубуппун. Оскуоланы бүтэрбиһипит 50 сыл аспытын бэлэтигэр туруоруллубут Розалия Петровна аата суруллубут ыскамайка, ытыктылаах учууталбыт үрдүк аатын саната туруо...

Розалия Петровна олохтон барытынан оҕолоругар, чугас дьонугар динир кутурбаммытын тирээбит.

1970 сыллаахха оскуолатын бүтэрбит 10 "в" кылаас үөрэнээччилэрэ.

Администрация МО "Город Нурба" глубоко скорбит по случаю безвременной кончины заслуженного учителя школ РСФСР, отличника просвещения РСФСР

НИКОЛАЕВОЙ Розалии Петровны и разделяет скорбь и горечь этой утраты с родственниками и близкими.

Убаастыр, ытыктыр, сугуйуэр тапталлаах учууталым, киһи үчүгэйэ, майгылаах бастына

НИКОЛАЕВА (ПОПОВА) Розалия Петровна Орто дойдун олохтон барытынан оҕолоругар, бары чугас дьонноругар кутурбаммытын тирээбит.

Биригэ бастакы үөрэнээччигэ Марьянов Н.Н., 1957 сыллаахы оскуола выпускнига.

Истинник саныр, убаастыр, оскуолаҕа биригэ үөрэммит доборубут, билгинэ диэри солбуллубат лидербит Солтуев Герасим Алексеевич тапталлаах кэргэнэ

Александра Михайловна ыарахан ыарыыттан соһучу күн сириттэн барытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас дьонугар динир кутурбаммытын тирээбит. Шура сырдык мөссүөнэ биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү тыннаах буолоба.

Марха орто оскуолатын 1965 с. выпускнигара.

Түмүк нэһилиэгэр баһылыгынан үлэстэбит биригэ дойдубуһабытыгар, кэлэгиэбитигэр Герасим Алексеевич тапталлаах кэргэнэ

Александра Михайловна күн сириттэн барытыгар динир кутурбаммытын биллэрэбит.

Түмүк нэһилиэгин олохтоох дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтин депутаттара.

Күндүтүк саныр эдьийибит, саамай чугас киһибит, Маалыкайтан төрттүгэ Дьокуускай куорат олохтооҕо

АФАНАСЬЕВА (ДОНСКАЯ) Дария Самуиловна ыарахан ыарыыттан биһиги кэксэбиттэн туораабытынан кэргэнигэр, аймахтарыгар, чугас дьонугар динир кутурбаммытын тирээбит.

Маалыкайтан Донскойдар, Нурбаттан Пахомовтар.

Күн күбэй ийэбит, тапталлаах эбэбит, хос эбэбит, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, уран илиилээх истэнэнигэр

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна бу дьыл ахсынны 13 күнүгэр 95 сааһыгар ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитин туһунан билэр дьоммутугар, аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит. Күндү киһибит сырдык, ыраас мөссүөнэ биһиги сүрэхпитигэр өрүү баар буоло.

Оҕолоро, кийитигэр, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Убаастыр сыбааппыт, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, сэрби оҕото

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна эмискэ ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барытынан кыргыттарыгар, уолаттарыгар, аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит.

Христина Николаевна, оҕолоро.

Нурба оройуонун уонна Дьаархан нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, өр кэмнэргэ оскуола дирижэтиринэн үлэстэбит ытыктыр киһибит Федоров Константин Прокопьевичка, кини дьэ кэргэнигэр, чугас аймахтарыгар тапталлаах ийэтэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, тыыл бэтэрээнэ

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна 94 сааһыгар уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн динир кутурбаммытын тирээбит.

"Дьаархан нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтин депутаттара.

Өр сылларга оскуолабытын салайан кэлбит ытыктыр дирижэтиригэр Константин Прокопьевичка күн күбэй ийэтэ, кэлэгиэбитигэр, биригэ алтыспыт дьүөгэбитигэр Валентина Алексеевнаҕа убаастыр хотуна, оҕолорго тапталлаах эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, Нурба куорат олохтооҕо

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна уһун ыарахан ыарыыттан 94 сааһыгар Орто дойдун олохтон күрэммитинэн динир кутурбаммытын тирээбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Дьаархан орто оскуолатын кэлэктибиэ.

Убаастыр санаспыт, тыыл, үлэ бэтэрээнэ

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кини оҕолоругар, убайдарытыгар Константин, Михаил Прокопьевичтарга, эдьийдэрбитигэр, балтыбытыгар Мария, Анастасия Прокопьевналар уонна кинилэр дьэ кэргэтиригэр динир кутурбаммытын холбуубут, дойдутун буора сылаас суорбан буоллун.

Дьокуускайтан, Нурбаттан, Дьаархантан, Өгөдөлтөттөн санаспыт Бороскуо уонна кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ.

Өгөдөлдөтөн санаспыт, тыыл, үлэ бэтэрээнэ

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кини оҕолоругар, убайдарытыгар Константин, Михаил Прокопьевичтарга, эдьийдэрбитигэр, балтыбытыгар Мария, Анастасия Прокопьевналар уонна кинилэр дьэ кэргэтиригэр динир кутурбаммытын холбуубут, дойдутун буора сылаас суорбан буоллун.

Дьокуускайтан, Нурбаттан, Дьаархантан, Өгөдөлтөттөн санаспыт Бороскуо уонна кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ.

Улаханник ытыктыр, убаастыр ытык кырдыаҕабыт, оҕолорубут эбэлэрэ, хос эбэлэрэ

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кини оҕолоругар, кийиттиригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит.

Нурбаттан сыбааттара Давыдовтар.

"Нурба улууһа" МО дьаһалтата, дуус Сүбэтэ ытыктылаах Федоров Михаил Прокопьевичка тапталлаах ийэтэ, үлэ, тыыл бэтэрээнэ

ФЕДОРОВА Анастасия Прокопьевна уһун ыарахан ыарыыттан олохтон барытынан бары чугас дьонугар динир кутурбаммытын тирээбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ Прокопьевтар.

"Чапанда нэһилиэгэ" МТ дьаһалтатын, олохтоохторун аагыттан нэһилиэк ытык кырдыаҕа, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, сэрби сылын оҕото

СТЕПАНОВА Мария Фоминична 93 сааһыгар уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн бу олохтон туораабытынан билэр дьоммутугар, аймахтарыгар кутурбаммытын тирээбит. Аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

"Чапанда нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтин депутаттара.

Ытыктыр эдьийибит

Мария Фоминична СТЕПАНОВА 93 сааһыгар олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр динир кутурбаммытын биллэрэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Дьокуускайтан барыта Дмитрий Николаевич, Елена Николаевна дьэ кэргэтигэр, Нурбаттан Алексеевтар.

"Нурба улууһа" МО дьаһалтата, дуус Сүбэтэ, улуустаагы Ытык Сува уонна улуустаагы бэтэрээннэр Сэбиэттэрэ СӨ Сударыстыбаннай Мунньаҕын - Ил Түмөн сударыстыбаннай туугу уонна олохтоох сайыһынаах сис кэмтигэрин бэрэссэдээтэл Владимир Михайлович Прокопьевка, биригэ төрөөбүтүригэр, кинилэр дьэ кэргэтиригэр уонна чугас аймахтарыгар тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ, Чапанда нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо

СТЕПАНОВА Мария Фоминична ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан динир кутурбаммытын тирээбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Биригэ үлэлиир кэлэгиэбит тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, Чапанда нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ, тыыл бэтэрээнэ

СТЕПАНОВА Мария Фоминична бу дьыл ахсынны 13 күнүгэр ыарахан ыарыыттан сырдык тыына быстыбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр динир кутурбаммытын тирээбит.

Нурба Киһи балыһатын профкома уонна Чапанда балыһатын кэлэктиптэрэ.

Күндү дьүөгэбит Михайлова Юлия Николаевна тапталлаах ийэтэ

ВАСИЛЬЕВА Светлана Михайловна уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан динир кутурбаммытын тирээбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Дьүөгэлэрэ Елена, Любовь.

Убаастыр санаспыт, Антоновка с. олохтооҕо

ВАСИЛЬЕВА Светлана Михайловна уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, бары аймахтарыгар динир кутурбаммытын тирээбит.

Күндээдэттэн, Нурбаттан, Үөһэ Бүлүүттэн, Дьокуускайтан Иудиннар.

Арасыһыа Доруобуйатын харыстабылын үлэстээх үлэһитэ, педагогическай наука кандидата, Дьокуускайлаагы Медколледж преподавателэ, санаспыт

ВАСИЛЬЕВА Светлана Герасимовна күн сириттэн барытынан убайытыгар Валерий Романовичка, ырааппытыгар Герада уонна кини кэргэнигэр, оҕолоругар, бары аймахтарыгар динир кутурбаммытын биллэрэбит.

Нурбаттан Васильевтар, Коноцкутар, Мьяржикова.

Күндүтүк саныр эдьийибит, Чапанда олохтооҕо

Мария Фоминична СТЕПАНОВА бу орто дойдуттан суох буолбутун оҕолоругар, сиэннэригэр динир кутурбаммытын тирээбит. Аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Нурбаттан Васильевтар, Коноцкутар, Мьяржикова.

Саха Республикатын Сударыстыбаннай мунньаҕын (Ил Түмөн) Государственный тул уонна бэйини сайыһынаах кэмтигэтин председэтиэлэ Прокопьев Владимир Михайлович таптыр ийэтэ

СТЕПАНОВА Мария Фоминична ыарахан ыарыыттан эмискэ күн сириттэн барытынан бары аймахтарыгар, билэр дьонугар динир кутурбаммытын тирээбит.

Нурба оройуонугар урбааны өйүүр киһи.

Генеральная директор
Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор
Дорофеева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информацийнай технологиялар уонна ма